

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

TİCARİ VEKİL

Oğuz YOLAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Cumhur BOYACIOĞLU

KONYA - 2017

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin

Adı Soyadı OĞUZ YOLAL

Numarası 134233002001

Ana Bilim / Bilim Dalı ÖZEL HUKUK / ÖZEL HUKUK

Programı Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐

Tezin Adı TİCARİ VEKİL

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Oğuz YOLAL

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Oğuz YOLAL
	Numarası	134233002001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	ÖZEL HUKUK / ÖZEL HUKUK
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Cumhur BOYACIOĞLU
Tezin Adı		Ticari Vekil

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlananTİCARİ.....VEKİL.... başlıklı bu çalışma ..01.../..02.../..2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

1) Yrd. Doç. Dr. Cumhur BOYACIOĞLU

Danışman

2) Yrd. Doç. Dr. Ayşe ARAT

Üye

3) Yrd. Doç. Dr. Tamer BOZKURT

Üye

C Boyacıoğlu
Ayşe Arat
Tamer Bozkurt

T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı:	Oğuz YOLAL
	Numarası:	134233002001
	Ana Bilim / Bilim Dalı:	ÖZEL HUKUK/ÖZEL HUKUK
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Cumhuri BOYACIOĞLU
	Tezin Adı	TİCARİ VEKİL

ÖZET

Ticari vekil, Türk Borçlar Kanunu m. 551’de düzenlenmiştir. Bu madde içerisinde ticari vekilin tanımı yapılmıştır. Tanımlamaya göre, ticari vekil, genel yetkili ve özel yetkili ticari vekil olarak ikiye ayrılır. Ticari vekil, sadece ticari işletmelere atanabilir. Ticari işletme niteliğinde olmayan işletmelere ticari vekil atanması mümkün değildir. Ticari vekilin atanması herhangi bir şekil şartına bağlanmamıştır. Dolayısıyla, ticari vekil açık veya zımni olarak atanabilir. Ticari vekil, ticari işletme sahibi ve onun kanuni temsilcisi veya ticari temsilci tarafından atanabilir. Ticari vekilin atanması, ticaret siciline tescil edilemez. Ancak, tescil ve ilan edilmiş ise, bu tescil hukuki sonuç doğurmaz. Ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki ilişki vekâlet, hizmet, ortaklık veya benzeri sözleşmeler olabilir. Ticari vekillik yetkisi, ticari işletme sahibi ile vekil arasında temel ilişkisi olmasa dahi verilebilir. Temel ilişkinin olması halinde, ticari vekillik ilişkisi, temsil yetkisinin verilmesine neden olan temel ilişkiden bağımsızdır. Ayrıca ticari vekil, ticari işletmenin olağan işlemleri ile yetkili kılınmıştır. Ticari vekilin olağanüstü işlemleri yapabilmesi için, ticari işletme sahibi tarafından açıkça yetkilendirilmesi gerekir. Ticari işletme sahibi, ticari vekilin yetkilerini üçüncü kişilere duyurmuş olmak şartı

ile sınırlandırabilir. Bu duyurunun usulüne uygun olarak yapılmış olması gerekir. TBK m. 552’de diğer tacir yardımcıları başlığı altında düzenlenen kişiler de ticari vekil olarak kabul edilir. TTK m. 371/7 ile anonim şirketlere sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının atanması mümkün hale gelmiştir. Aynı düzenleme, limited şirketler için TTK m. 629/3’te öngörülmüştür. TBK m. 554’te ticari vekillik ilişkisinin sona ermesi düzenlenmiştir.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı: Oğuz YOLAL

Numarası 134233002001

Ana Bilim / Bilim Dalı ÖZEL HUKUK / ÖZEL HUKUK

Programı Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐

Tez Danışmanı Yrd. Doç. Dr. Cumhuri BOYACIOĞLU

Tezin İngilizce Adı : Commercial Agent

SUMMARY

Commercial agent is regulated in Turkish Code of Obligations article 551. In this article, the definition of the commercial agent has been made. According to this definition, the commercial agent is divided into a general authority and a special authority commercial agent. The commercial agent can only be assigned to commercial enterprises. It is not possible to assign a commercial agent to enterprises that are not a commercial enterprise. The assignment of a commercial agent is not tied to any shape condition. Thus, a commercial agent can be explicitly or implicitly assigned. The commercial agent may be assigned by the commercial enterprise owner and his legal representative or commercial representative. The assignment of the commercial agent can not be registered in the trade registry. However, if it is registered and announced, this registration does not bear legal consequences. The relationship between a commercial enterprise owner and a commercial agent may be a agency contract , service contract, partnership contract or other similar contracts. The representation authority of commercial agent may be granted even if there is no fundamental relationship between the commercial enterprise owner and the commercial agent. In the case of a fundamental relationship, the representative

authority of the commercial agent is independent from the fundamental relation which causes of the granting of this authority. Fundamental independent relationship that leads to the granting of representation authority. In addition, the commercial agent is authorized for the ordinary operations of the commercial enterprise. The commercial agent must be expressly authorized by the commercial enterprise owner to perform extraordinary operations. The commercial enterprise owner may limit the authorities of the commercial agent under the condition that the authorities of the commercial agent have been announced to third parties. This announcement must be made in accordance with the procedure. Persons who are regulated under the title “other merchant assistants” in Turkish Code of Obligation article 552 are deemed to be commercial agents. With Turkish Commercial Code article 371/7, it became possible to assign limited authorized commercial agent and other merchant assistants to joint stock corporations. The same arrangement is made for limited liability company with Turkish Commercial Code article 629/3. In Turkish Code of Obligation article 554, the expiration of commercial agent’s representation authority is regulated.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR.....	xiii
GİRİŞ.....	15

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK TİCARİ VEKİL

§1. TİCARİ VEKİL KAVRAMI	17
I. Ticari Vekilin Tanımı	17
II. Ticari Vekilin Düzenlenme Yeri ve Şekli	19
III. Ticari Vekilin Unsurları	23
A. Ticari Vekilin Bağımlı Tacir Yardımcısı Olması	24
B. Kural Olarak Bir Ticari İşletmenin Varlığı	27
C. Ticari Vekilin Ticari İşletmeyi Yönetmek veya Bazı İşlerini Yürütmek İçin Yetkilendirilmiş Olması	28
IV. Ticari Vekilin Hukuki Niteliği	29
A. Genel Olarak	29
B. Ticari Vekillik Yetkisinin Soyutluğu	30
C. Ticari İşletme Sahibi ile Ticari Vekil Arasındaki İlişki	32
V. Ticari Vekilin Benzer Kurumlar ile Karşılaştırılması	37
A. Ticari Vekil ile Ticari Temsilcinin	37
B. Ticari Vekil ile Adi Temsilcinin	43
C. Ticari Vekil ile Pazarlamacının	44
VI. Ticari Vekilin Türleri	51
A. Genel Yetkili Ticari Vekil	51
B. Özel Yetkili Ticari Vekil	52
1. TBK m. 552’de Düzenlenen Özel Yetkili Ticari Vekiller	53

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARİ VEKİLİN TAYİNİ

§ 2. TAYİNE YETKİLİ KİŞİLER.....	57
I. Gerçek Kişi Tarafından İşletilen Ticari İşletmelerde.....	57
A. Ticari İşletme Sahibi	57
B. Kanuni Temsilci.....	59
II. Tüzel Kişi Tarafından İşletilen Ticari İşletmelerde	64
A. Kollektif Şirkette.....	64
B. Komandit Şirkette	65
C. Anonim Şirketlerde	66
1. Genel Olarak	66
2. TTK m. 371/7 Hükmüne Göre Ticari Vekil Atanması	68
D. Limited Şirketlerde	73
D. Kooperatiflerde	74
E. Derneklerde.....	74
F. Vakıflarda.....	75
G. Kamu İktisadi Teşebbüsleri.....	76
H. Devlet ve Diğer Kamu Tüzel Kişileri Tarafından İşletilen Ticari İşletmelerde	78
I. Donatma İştirakinde	78
III. Adi Şirket	80
IV. Özel Durumlarda Ticari Vekilin Atanması.....	81
A. Ön şirkette	81
B. Miras Ortaklığında	83
C. İflasta	87
D. Tasfiye Halinde.....	89
V. Ticari Vekil Olarak Atanabilecek Kişiler	91
A. Gerçek Kişiler	91
B. Tüzel Kişiler	92
VI. Ticari Vekil Olarak Atanamayacak Kişiler.....	94

VII. Ticari Vekilin Tayin Şekli	95
A. Genel Olarak	95
B. Açık veya Zımni İrade Beyanı	97

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARİ VEKİLİN TEMSİL YETKİSİ, HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

§ 3. TİCARİ VEKİLİN TEMSİL YETKİSİ.....	99
I. Ticari Vekilin Temsil Yetkisinin Kapsamı.....	99
A. Genel Yetkili Ticari Vekilin Temsil Yetkisi	99
1. Olağan İşlemler	99
2. Olağanüstü İşlemler.....	100
B. Özel Yetkili Ticari Vekilin Temsil Yetkisi	101
II. Ticari Vekilin Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması	103
A. Kanuni Sınırlandırma	103
1. Genel Yetkili Ticari Vekil Bakımından	103
2. Özel Yetkili Ticari Vekil Bakımından	105
B. İradi Sınırlandırma	106
1. Genel Yetkili Ticari Vekil Bakımından	106
2. Özel Yetkili Ticari Vekil Bakımından	107
III. Ticari Vekillik Yetkisinin Kullanılması.....	107
IV. Ticari Vekillik Yetkisinin Kullanılmasında Çeşitli Sorunlar.....	110
A. Ticari Vekilin İmzası	110
B. Ticari Vekillik Sıfatının İspat Edilmesi.....	110
§ 4.TİCARİ VEKİLİN HAKLARI.....	111
I. Ticari Vekilin Ücret Hakkı	111
II. Ticari Vekilin Yaptığı Masrafları ve Verdiği Avansları İsteme Hakkı	113
III. Ticari İşletme Sahibinden Uğradığı Zararları İsteme Hakkı.....	114
§ 5. TİCARİ VEKİLİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ	115
I. Ticari Vekilin Sadakat Yükümlülüğü.....	115

II. Ticari Vekilin Sır Saklama Yükümlülüğü.....	116
III. Ticari Vekilin Ticari İşletme Sahibinin Talimatlarına Uygun Hareket Etme Yükümlülüğü	117
IV. Ticari Vekilin Hesap Verme Yükümlülüğü.....	118
V. Ticari Vekilin Rekabet Etmeme Yükümlülüğü.....	118
A. Genel Olarak.....	118
B. Rekabet Yasağının Kapsamı.....	121
C. Rekabet Yasağına Aykırılığın Hüküm ve Sonuçları.....	122

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TİCARİ VEKİLLİK İLİŞKİSİNİN SONA ERMESİ

§ 6.TİCARİ VEKİLLİK İLİŞKİSİNİN SONA ERME NEDENLERİ.....	125
I. İradi Sona Erme Nedenleri	125
A. Azil.....	125
1. Azle Yetkili Kişi	126
2. Azil Beyanının Şekli	127
3. Azil Beyanının İleriye Etkili Olması.....	128
B. İstifa.....	128
II. Kendiliğinden Sona Erme Nedenleri	129
A. Ticari Vekilin Ölümü ve Fiil Ehliyetini Kaybetmesi.....	129
B. Ticari İşletme Sahibinin İflası.....	130
C. Ticari İşletme Sahibi ve Ticari Vekil Sıfatlarının Birleşmesi	132
D. Ticari İşletmenin Devredilmesi	133
E. Ticari İşletmenin Esnaf İşletmesine Dönüşmesi	133
F. Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi veya Bölünmesi.....	134
G. Sürenin Sona Ermesi	135
§ 7.TİCARİ VEKİLLİK İLİŞKİSİNİN SONA ERMESİNİN HÜKÜM VE SONUÇLARI.....	135
I. İç İlişkide	135
II. Dış İlişkide.....	136

SONUÇ	137
KAYNAKÇA.....	140

KISALTMALAR

BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
bkz.	: bakınız
c.	: cümle
C.	: Cilt
çev.	: çeviren
dn.	: dipnot
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	: Esas
E. T.	: Erişim Tarihi
eBK	: 818 sayılı Borçlar Kanunu
eTK	: 6762 sayılı Ticaret Kanunu
EİTİAD	: Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İBK	: İsviçre Borçlar Kanunu
İİBFD	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
MÜHFHAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
m.	: madde
N.	: Numara
RG	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
s.	: sayfa
SDÜHFD	: Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih

TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TD.	: Ticaret Dairesi
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TNBHD	: Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd.	: ve devamı
Y.	: Yargıtay

GİRİŞ

Ticari işletmelerin faaliyetlerinin artması ve ticari hayatın hızla gelişmesi sonucunda ticari işletme sahibinin işletmesini tek başına iletemez hale getirmiştir. Doğal olarak ticari işletme sahibi, işletmesinde kendisine yardım edecek kişilere ihtiyaç duyabilir. Bu yardımcıların ticari işletme sahibi adına işlem yapabilmeleri için temsil yetkisine sahip olmaları gerekmektedir

Ticari temsilci, ticari işletme sahibinin, bir diğer kendisi gibidir. Dolayısıyla taşınmazların devri ve aynı hak ile sınırlandırılması haricinde ticari işletmenin olağan ve olağanüstü işlemlerini yapabilir. Ancak ticari işletme sahibi, yetkileri ticari temsilciden daha dar yardımcıları ihtiyaç duyabilir. Bu halde ticari işletmenin olağan işlemlerin yapmaya yetkili olan ticari vekil tacir yardımcısı olarak karşımıza çıkar.

TBK m. 551’de ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki ilişkilerden ziyade, ticari işletme sahibi ve ticari vekilin üçüncü kişiler ile ilişkisi düzenlenmiştir. Bu nedenle temsile ilişkin TBK m. 40 vd. hükümleri, ticari vekil için tamamlayıcı olarak uygulanacaktır.

Bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde genel olarak ticari vekillik kavramı incelenecektir. Ticari vekilin tanımı, unsurları, hukuki niteliği ve benzer kurumlardan farkı, bu bölümde değerlendirilecektir.

İkinci bölümde ticari vekilin atanmasına değinilecektir. Buna göre, ticari vekili tayine yetkili kişiler, ticari işletmeyi işleten kişinin gerçek veya tüzel kişi olmasına göre ticari vekili tayin yetkisinin ne şekilde olacağı ele alınacaktır. Sonrasında ticaret hukuku açısından özellik arz eden bazı durumlar da ticari vekilin atanma usulü incelenecektir.

Üçüncü bölümde, ticari vekilin temsil yetkisi, hak ve yükümlülükleri incelenecektir. Ticari vekilin hakları arasında, ücret isteme hakkı, yaptığı masrafları ve verdiği avansları talep hakkı ve son ticari işletme sahibinden uğradığı zararların tazminini isteme hakkı anlatılacaktır. Ticari vekilin yükümlülükleri arasında ise,

ticari vekilin işi sadakat ve özenle yapma yükümlülüğü, ticari işletme sahibinin talimatına uygun hareket etme yükümlülüğü, sır saklama yükümlülüğü ve hesap verme yükümlülüğü ele alınacaktır.

Dördüncü bölümde ise, ticari vekilliğin sona erme sebepleri ve sona ermesinin hukuki sonuçları ele alınacaktır. Sona erme sebepleri, iradi sona erme sebepleri veya kendiliğinden sona erme sebepleri şeklinde ikili ayırimda incelenecektir. Son olarak çalışmanın sonuç bölümünde vardığımız sonuçlar incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK TİCARİ VEKİL

§1. TİCARİ VEKİL KAVRAMI

I. Ticari Vekilin Tanımı

Ticari vekil Türk Borçlar Kanunu¹ m. 551/1’de tanımlanmıştır². Bu maddeye göre “*Ticari vekil, bir ticari işletme sahibinin, kendisine ticari temsilcilik yetkisi vermeksizin, işletmesini yönetmek veya işletmesinin bazı işlerini yürütmek için yetkilendirdiği kişidir*”.

TBK m. 551/1’de “*kendisine ticari temsilcilik yetkisi vermeksizin*” ifadesi geçmektedir. Bu ifade ile ticari vekilin yetkilerinin ticari temsilci kadar geniş olmadığı vurgulanmıştır. Ticari temsilci işletmenin olağan ve olağanüstü işlemlerini yapabiliyorken, ticari vekil sadece işletmenin olağan işlemlerini yapmaya yetkilidir³. Nitekim TBK m. 551/2’de ticari vekilin yetkilerinin alışılmış işlemler ile sınırlı olduğu belirtilmiştir.

Ticari vekil için yapılan kanuni tanımlamadan anlaşılacağı üzere, ticari vekil, ticari işletme sahibinin iradi bir temsilcisidir. Yoksa ticari vekil, ticari işletme sahibinin kanuni temsilcisi niteliğinde değildir⁴.

Ayrıca ticari vekil TBK m. 551/1’de dar ve teknik anlamda tanımlanmıştır. Geniş anlamda ticari vekillik ise ticari işletme sahibinin, ticari işletme için verdiği

¹ RG. 04.02.2011, S. 27836.

² *Teoman*’a göre bu tanımlama tek başına yeterli değildir. Zira ticari vekilin hukuki tanımının yapılabilmesi için ticari temsilciden farklarının belirtilmesi gerekir. Bu nedenle TBK m. 551/2’nin ilk cümlesi olan “*Bu yetki, işletmenin alışılmış bütün işlemlerini kapsar*” hükmü de bu tanımlama içerisinde değerlendirilmelidir (*Teoman*, Ömer, Tacir Yardımcıları, MÜHFHAD, Doç.Dr.Mehmet Somer’in Anısına Armağan, İstanbul 2006, s. 240).

³ Ticari vekilin yetkisinin olağan işlemlerle sınırlı olmasına ilişkin bkz. Üçüncü bölüm, §3, I ve II.

⁴ Ticari temsilci bakımından benzer değerlendirme için bkz. *Şener*, Oruç Hami, Ticari Temsilci ve Ticari Temsil Yetkisi, Ankara 2015, s. 8.

her türlü temsil yetkisini içerir⁵. Örneğin senedin, ticari işletme sahibi tarafından, tahsil edilmesi amacıyla arkadaşına verilmesi halinde geniş anlamda ticari vekillik ilişkisi kurulmuş olur⁶.

Ticari vekile ilişkin Kanun'da yapılmış olan tanımlama dışında öğretide⁷ de değişik tanımlamalar yapılmıştır. Öğretide yapılan tanımlamalar incelendiğinde ticari vekilin, ticari işletme için atanabileceği, kanuni değil iradi bir temsilci olduğu ve ticari temsilciye nazaran daha dar yetkilere sahip olduğu ifade edilmiştir.

Kanaatimizce ticari vekilin kanuni tanımlamasına eklemeler yaparak, ticari vekil daha açık bir surette tarif edilebilir. Öncelikle ticari vekilin tanımında geçen *ticari işletme sahibi* ifadesinin yerine, *ticari işletme işleten* ifadesinin kullanılması daha isabetli olur⁸. Bunun yanında tanımda, ticari vekilin ticari işletme sahibinin, *işletmesini yönetmek veya işletmesinin bazı işlerini yürütmek* üzere atanabileceğinden bahsedilmiştir.

Ticari işletme sahibi TTK m. 11 anlamında ticari işletme vasfına sahip olmayan bir işletmeye de sahip olabilir. Bu halde TBK m. 551/1'de yapılan tanımlama lafzi olarak yorumlandığında, ticari işletme sahibinin ticari işletme

⁵ **Feyzioğlu**, Feyzi Necmeddin, Ticari Mümessiller ve Diğer Ticari Vekiller, Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s. 428.

⁶ **Demirvuran**, H. Melih, Ticari Vekâlet, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004, s. 16; **Kaya**, Emin, Türk Özel Hukukunda Ticari Vekillik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2010, s. 12.

⁷ *İnal*'a göre "*ticari işletme bünyesinde sınırlı bir temsil yetkisine sahip olan ve faaliyetlerinde ve verdiği hizmette tacire bağlı olan tacir yardımcılara ticari vekil*" denilir (**İnal**, H. Tamer, Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2015, s. 663). *İnceoğlu*'na göre ticari vekil "*ticari mümessil sıfatına sahip olmaksızın bir ticari işletme sahibi tarafından işletmenin bütün işlemlerini veya belirli bazı işlemlerini yapmak üzere yetkilendirilen kimsedir*" (**İnceoğlu**, Murat, Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, 1. Baskı, İstanbul 2008, s. 188), *Karayalçın*'a göre "*ticari mümessil dışında kalan ve temsil salâhiyetini haiz olan tacire bağlı yardımcıları ticari vekil*" adını alır (**Karayalçın**, Yaşar, Ticaret Hukuku-I, Giriş-Ticarî İşletme, 3. Bası, Ankara 1968, s. 494). *Mimaroglu*'na göre "*bir ticari işletmede, müesseseyi her konuda temsil eden, işletmenin amacına giren bütün eylem ve işlemleri yapan ve müesseseyi yöneten ve yürüten kimselerin dışında kalan; daha kısıtlı bir temsil yetkisi olan ve tacire bağlı bulunan tacir yardımcılara ticari vekil*" denilir (**Mimaroglu**, Sait Kemal, Ticaret Hukuku, C. 1, 3. Baskı, Ankara 1978, s. 492). *Özdemir/Kınacioğlu*'na göre ticari vekil "*bir ticari işletmede müessesenin faaliyet alanına giren her konuda temsil yetkisi taşıyan, ticari mümessillerin dışında kalan ve sınırlı bir temsil yetkisi bulunan tacire bağlı yardımcılardır*" (**Özdemir**, Necdet/**Kınacioğlu**, Naci, Türk Ticaret Hukuku Başlangıç Hükümleri, 5. Bası, Ankara 1984, s. 192).

⁸ Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. İkinci Bölüm. § 2, I, A.

niteliğine sahip olmayan işletmeler için de ticari vekil atayabileceği anlaşılabılır. Şöyle ki tanımda geçen “*işletmesini yönetmek veya işletmesinin bazı işlerini*” ibaresinde bahsedilen “*işletme*” kelimelerinin önüne, bu işletmenin ticari işletme olduğunu belirtmek için, ticari kelimesi getirilmelidir. Bu halde söz konusu ibare “*ticari işletmesini yönetmek veya ticari işletmesinin bazı işlerini*” şeklinde anlaşılması gerekir.

Oysa aşağıda değinileceği üzere ticari vekil sadece ticari işletmelere atanabilir. Dolayısıyla Kanun’daki tanımlamada bulunan eksiklikler dikkate alındığında, ticari vekil; *ticari işletmeyi işleten kişinin, ticari işletmenin alışılmış iş ve işlemleriyle sınırlı kalarak, bu işletmeyi yönetmek veya işletmenin bazı işlemlerini yürütmek için tacire bağımlı olarak atanan kimse* şeklinde tanımlanabilir.

II. Ticari Vekilin Düzenlenme Yeri ve Şekli

Ticari vekil, Türk Hukukunda ilk kez 818 sayılı Borçlar Kanunu’nda⁹ düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre ticari vekil, eBK m. 453’te Diğer Ticaret Vekilleri ve m. 454’de Seyyar Tüccar Memurları kenar başlığı altında yer almıştır. 818 sayılı Borçlar Kanunu’ndan çok kısa süre sonra, 1926 tarihli 865 sayılı Ticaret Kanunu’nun¹⁰ yürürlüğe girmesiyle ticari vekillikle ilgili ve birbiri ile uyumsuz farklı hükümler ortaya çıkmıştır¹¹. Şöyle ki 865 sayılı Ticaret Kanunu m. 97-99 arasında seyyar ticaret memurları¹², m. 100’de satış memurları¹³ ve m. 822–844 arasında

⁹ RG. 29.04.1926, S.359.

¹⁰ RG. 26.05.1926, S. 406.

¹¹ **Feyzioğlu**, s. 408; **Kırca**, İsmail, Ticari Mümessillik, Ankara 1996, s. 36; **Mimaroglu**, s. 482; **Şener**, Ticari İşletme Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2016, s. 42-43; **Toksall**, Baki, Borçlar ve Ticaret Kanununun Tanzim İkiliği Bakımından Tüccar Yardımcıları, İÜHF, C. XX, S. 1-4, s.197 vd.

¹² **Bilgişin**, Şevket M., Ticaret Hukuku Prensipleri, C. I, 3. Baskı, İstanbul 1950, s. 324; **Hirsch**, seyyar ticaret memurlarının Ticaret Kanunu m. 97-99 ve Borçlar Kanunu m. 454’de düzenlendiğini belirterek seyyar ticaret memuru ve seyyar tüccar memuru arasında fark olmadığını ifade etmiştir (**Hirsch**, Ernst E., Ticaret Hukuku, 3. Bası, İstanbul 1948, s. 138). **Toksall**, 865 sayılı Ticaret Kanununda düzenlenen seyyar ticaret memurları ile 818 sayılı Borçlar Kanununda düzenlenen seyyar tüccar memurları arasında herhangi bir fark olmadığı, her iki kavramın da tacir yardımcısını kastettiğini belirtilmiştir (**Toksall**, s. 199).

¹³ **Hirsch** ve **Bilgişin**, ticari vekil ile satış memurunun farklı olduğunu belirtmişlerdir (**Bilgişin**, s. 324; **Hirsch**, s. 138). Borçlar Kanunu m. 454’de düzenlenen ticari vekillik ile 865 sayılı Ticaret Kanunu m.100’de düzenlenen satış memurunun esasında aynı kurumdur. (**Toksall**, s. 204).

vekâleti ticariye¹⁴ düzenlenmişti¹⁵. Böylece 818 sayılı Borçlar Kanunu ile 865 sayılı Ticaret Kanunu arasında ticari vekillikle ilgili farklı hükümler yanlış anlaşılmalara yol açabilecektir.

1956 tarihli 6762 sayılı eski Ticaret Kanunu (eTK) ile ticari vekillğe ilişkin 818 sayılı TBK’da yer alan hükümler kaldırılmıştır¹⁶. Bunun sonucunda eTK’nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren (1 Ocak 1957) ticari vekile ilişkin sadece eBK m. 453 ve 454 hükümleri kalmıştır. Böylece eski Borçlar Kanunu ve 865 sayılı Ticaret Kanunu arasında mevcut olan ikili düzenleme sona ermiştir¹⁷. Sadece, satış memurlarının uygulamadaki önemini belirten kanun koyucu 6763 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Meriyet ve Tatbik Şekli Hakkındaki Kanun¹⁸ ile eBK m. 453’e, satış memurlarını düzenleyen bir fıkra¹⁹ eklemiştir²⁰.

¹⁴ Ticaret Kanunu m. 822 ve 844 arasında düzenlenen vekâleti ticariye’nin Borçlar Kanunu m. 454’de düzenlenen ticari vekilden farklı olduğu, vekâleti ticariye ile ilgili maddelerin genel hükümler olduğu ve tacir yardımcıları ile ilgili özel hükümler bulundurmadığına ilişkin bkz. **Hirsch**, s. 134; **Toksal**, s. 197, dn. 3.

¹⁵ 865 sayılı 1926 tarihli Türk Ticaret Kanunu’nun, bu hükümlerinin 1882 Tarihli İtalya Ticaret Kanunu’ndan iktibas edildiği ifade olunmaktadır (**Erkol**, Nedim, Ticari Vekillik ve Özellikle Ticari Vekillğin Hukuki Mahiyeti, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1998, s. 8, dn. 13).

¹⁶ “*Borçlar Kanununun 449 – 456’ncı maddeleri ticari mümessiller ve istihdam edilen sıfatıyla çalışan diğer ticari vekillerin durumunu açık ve ihtiyaçlara uygun bir tarzda düzenlemektedir. Onun için Ticaret Kanununun tüccar memurları ve mümessilleriyle seyyar ticaret memurlarına müteallik 87 – 99’uncu maddeleri tasarıya alınmamıştır. Bu suretle ticari memur ve mümessillerin temsil yetkisi hem istihdam edeni hem de üçüncü kişileri kâfi derecede koruyacak şekilde sağlam bir temele dayandırılmış olur...*” “*Tatbikatta hemen hemen hiçbir pratik önemi haiz olmayan Ticaret Kanununun (Vekâleti ticariye) ye müteallik 822’inci ve mütaakıp maddelerinin kaldırılması ve yerlerine (acentelik) başlığı altında ayrı bir bölümün tasarıya konması münasip görülmüştür.*” 1956 tarihli eTK’nın TBMM Zabıt Ceridesi, C.12, s. 25.

¹⁷ **Feyzioğlu**, s. 409; eBK’nın hükümlerinin, 1956 tarihli TTK yürürlüğe girene kadar çok fazla uygulama alanı bulamadığına ilişkin bkz. **Mimaroglu**, s. 483.

¹⁸ RG. 09.07.1956, S. 9353.

¹⁹ BK. m. 453’e eklenen 3’üncü fıkra şu şekilde idi: “*Mağaza içinde müşterilerin kolaylıkla görebilecekleri bir yerde ve kolayca okuyabilecekleri bir şekilde aksi ilan edilmiş olmadıkça, toptan, yarı toptan veya perakende satış mağazalarının memur veya müstahdemleri, o mağazanın mutat satış muamelelerinin hepsini yapmaya, salahiyyetli oldukları muameleler hakkındaki faturaları imzalamaya, bu mutat muamelelerden doğan borçların yerine getirilmesine veya bunların hiç veyahut gereği gibi yerine getirilmemiş olmasına ilişkin ihtar veya diğer beyanları işletme sahibi adına yapmaya, bu mahiyetteki ihtar ve diğer beyanları ve hususiyle mutat muamele dolayısıyla teslim edilmiş olan mallara ilişkin ayıp ihbarlarını mağaza sahibi adına kabule salahiyyetli sayılırlar; şu kadar ki, kendilerine yazı ile salahiyyet verilmiş olmadıkça mağaza dışında ve kasa memurları tayin edilmiş ise, mağaza içinde mal parasını isteyip*

Ayrıca 6763 sayılı Tatbikat Kanunu²¹ m. 15/2’de tüccar memuru ve mümessilinin ticari vekil sayılmasına ilişkin geçici bir düzenleme getirilmiştir. Gerçekten anılan hükme göre, umumi vekâlete istinat etmeksizin tüccar memuru veya tüccar mümessili sıfatıyla ticaret siciline kayıtlı bulunan kimseler, ticari vekil sayılır²².

Yeni düzenleme ile 1956 tarihinden itibaren geçerli olan sistem 6098 sayılı TBK’da korunmuştur. 6098 sayılı mer’i Türk Borçlar Kanunu ile m. 551’de ticari vekil, m. 552’de diğer tacir yardımcıları düzenlenmiştir. 818 sayılı eBK’da düzenlenen seyyar tüccar memurları ise 6098 sayılı TBK’da yer almamıştır. TBK m. 551’in gerekçesinde, bu maddenin 818 sayılı eBK m. 453’ün birinci ve ikinci fıkralarını karşılamakta olduğu belirtilmiştir. Aynı şekilde diğer tacir yardımcılarını kenar başlığı altında düzenlenen TBK m. 552’in gerekçesinde, bu maddenin 818 sayılı eBK m. 453’ün üçüncü fıkrasını karşıladığı ifade edilmiştir²³.

6102 sayılı mer’i Türk Ticaret Kanunu’nda ticari vekile ilişkin herhangi bir hüküm yer almamıştır. Ayrıca TTK 371/7 çerçevesinde anonim ve limited şirketlere sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının atanması konusunda özel bir yol izlendiği söylenebilir.

alamazlar. Bu kimseler, mal parasını almaya salâhiyetli bulundukları hallerde faturaları kapatmaya veya makbuz vermeye de salâhiyetlidirler.”

²⁰ **Feyzioğlu**, s. 409; “Yalnız Ticaret Kanununun satış memurlarına müteallik 100’üncü maddesi, pratik bakımından bilhassa önemli olduğu için, onun iptası zaruri görülmüştür. Bu hüküm için en münasip yer, Borçlar Kanununun ikinci kısmının 17’inci babı olduğundan Ticaret Kanununun 100’üncü maddesine tekabül eden bu maddenin, 453’üncü maddesinin 3’üncü fıkrasını teşkil etmek üzere Borçlar Kanununa ithal edilmesi münasip görülmüştür” (1956 tarihli eTK’nın TBMM Zabıt Ceridesi, C.12, s. 13).

²¹ 6763 Sayılı Türk Ticaret Kanununun Meriyet ve Tatbik Şekli Hakkında Kanun.

²² Tüccar memuru ve tüccar mümessili ile ticari temsilci farklı kavramlardır. Zira 1926 tarihli Ticaret Kanunu’nun tüccar memurları ve mümessillerini düzenleyen sekizinci faslında yer alan m. 88/1’e göre “Sahibi ticaret ancak kendi tarafından verilen mezuniyet hududu dairesinde memurunun yapmış olduğu muamelâtta ve akteylediği mukavelâtta mesuldür”. Bu hükme göre tüccar memuru ve mümessilinin yetkileri, ticari işletme sahibinin iradesi ile belirlenmektedir. Ancak ticari temsilcinin yetkileri ticari işletme sahibinin iradesinden bağımsız olarak belirlenmektedir. **Kırca**, Ticari Mümessil s. 43; Ayrıntılı bilgi için bkz. **Toksal**, s. 199 vd.

²³ Bkz. TBK m. 551 ve 552’nin gerekçesi. Ayrıca bkz. **Kuntalp**, Erden/ **Barlas**, Nami/ **Ayanoğlu**, Morali Ahu/ **Çavuşoğlu**, Işıntan Pelin/ **İpek**, Mehtap/ **Yaşar**, Mert/ **Koç**, Sedef, Türk Borçlar Kanunu Tasarısına İlişkin Değerlendirmeler, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, İstanbul 2005, s. 258-259.

Mer'i TBK sistematik olarak iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım genel hükümleri, ikinci kısım ise özel borç ilişkilerini düzenlemektedir. Bu iki kısım numaralandırılmış olarak bölümlerden, bölümler ise alt ayrımlardan oluşmaktadır. Ticari vekil TBK'nın özel borç ilişkilerini düzenleyen ikinci kısmının, on ikinci bölümünde ticari temsilciler²⁴, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları başlığı altında düzenlenmiştir.

Ticari vekilin düzenlenme yeri öğretide tartışılmıştır. Bu tartışmaların neticesinde bir kısım yazarlar²⁵ ticari vekilin TBK'da düzenlenmesinin yerinde olduğunu belirtmiştir. Bu yazarlara göre bağlı tacir yardımcıları TBK m. 40 vd. anlamında temsilcilerdir. Dolayısıyla bağlı tacir yardımcılarının TBK'da yer alması, fakat temsile ilişkin hükümlerinden sonra düzenlenmesi gerekir. Diğer kısım yazarlar²⁶ ise ticari vekilin TTK'da düzenlenmesinin kanun yapma tekniğine daha uygun olacağını belirtmiştir.

Kanaatimizce ticari vekile ilişkin hükümler TTK'da yer almalıdır. Çünkü ticari vekil, sadece ticari işletmeler için atanabilir. Dolayısıyla ticari vekilin, ticari işletmenin düzenlendiği yer olan TTK'da düzenlenmesi gerekirdi. Ayrıca ticari vekilin TBK'da düzenlenme nedenlerinden biri müessesenin İsviçre'den iktibas edilmiş olmasıdır. İsviçre'de ayrı bir ticaret kanunu yoktur. Dolayısıyla ticaret hukukuna ilişkin bazı hükümler İBK'da düzenlenmiştir. Bu yapı içerisinde ticari

²⁴ *Karayalçın* ticari temsilci için yapmış olduğu açıklamalarında, ticari temsilcinin yetkisinin tek başına eBK'da düzenlenmesinin kanun yapma tekniğine uygun olmadığını belirtmiştir (**Karayalçın**, Ticari İşletme, s. 486). *Şener*, ticari temsilcinin ticaret hukukunun kaynağı olan TTK'da düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Yazara göre ticari temsilci TBK'da düzenlense dahi, temsile ilişkin hükümlerden sonra düzenlenmesi gerekir (**Şener**, Ticari Temsilci, s. 5, dn. 5)

²⁵ **Feyzioğlu**, s. 410; **Yavuz**, Cevdet/**Acar**, Faruk/**Özen**, Burak, Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), 14. Baskı, İstanbul 2016, s. 724.

²⁶ **Demirkapı** Ertan, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Ticari Temsilciye İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, DEÜHFD, C. 12, Özel Sayı, 2010, s. 810-811; **Erkol**, s. 9; **Erem**, Turgut S., Ticaret Hukuku Prensipleri C. 1 Ticari İşletme, İstanbul 1958, s. 252, dn. 1; **İmregün**, Oğuz, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, 13. Bası, İstanbul 2005, s. 117; **Kırca**, Ticari Mümessil s. 45; **Mimaroglu**, s.483; *Kaya*'ya göre bağlı tacir yardımcıları TTK'da düzenlenmelidir (**Ülgen**, Hüseyin/**Helvacı**, Mehmet/**Kendigelen**, Abuzer/**Kaya**, Arslan/**Nomer Ertan**, Füsün, Ticari İşletme Hukuku, 5. Bası, s. 673-674, N. 1400, s. 677, N. 1407); **Moroğlu**, Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları, Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2009, 6. Baskı, s. 4.

vekilin İBK’da yer alması olağandır²⁷. Ancak Türk hukuku’nda ayrı bir Ticaret Kanunu vardır. Bu nedenle ticari vekilin Türk hukuk sistemi açısından, TTK’da düzenlenmesi daha uygun olurdu.

Bunun yanı sıra ticari vekilin TBK’daki düzenlenme yeri eleştirisi konusudur. İleride görüleceği üzere, ticari vekil TBK m. 40 vd. anlamında temsilcidir. Dolayısıyla, ticari vekilin temsile ilişkin hükümlerin içerisinde veya bu hükümlerden hemen sonra düzenlenmiş olması gerekirdi. Ancak ticari vekil TBK’nın ikinci kısmının, dokuzuncu bölümünde düzenlenen vekâlet ilişkisinden sonra on ikinci bölümünde düzenlenmiştir. Bunun nedeni temsili, vekâletin dış görünüşü olarak kabul eden eski bir görüştür. Bu yaklaşım çerçevesinde temsil ile vekâlet bir arada düşünülmüş ve temsil, vekâletin dış görünümü şeklinde ifade edilmiştir. Ancak ilk kez Alman doktrinde temsil ile vekâletin ayrı hukuki ilişkiler olduğu ve birbirinin iç veya dış görünüm şekilleri olamayacağı belirtilmiştir²⁸. Öğretide²⁹ bu görüş hemen hemen tüm müellifler tarafından benimsenmiştir. Dolayısıyla ticari vekil TBK’da düzenlense dahi, kanun koyucunun ticari vekile ilişkin hükümlere, temsile ilişkin hükümlerden sonra yer vermesi gerekirdi.

III. Ticari Vekilin Unsurları

Yukarıda yapmış olduğumuz tanımdan hareketle ticari vekilin unsurlarını şu şekilde sayabiliriz; ticari vekilin bağlı tacir yardımcılardan olması, bir ticari işletmenin varlığı ve ticari vekilin ticari işletmeyi yönetmek veya bazı işlerini yürütmek için yetkilendirilmiş olması³⁰.

²⁷ **Demirkapı**, s. 809-810.

²⁸ Bu görüşü Alman Hukukunda ilk kez ileri süren Paul Laband’dır. Nakleden (**Akbıyık**, Cem, Temsil Yetkisi ve Temel İlişki, İÜHFM, C. LV, S. 4, 1997, s. 220-221).

²⁹ **Demirkapı**, s. 807, dn. 28; **Feyzioğlu**, s. 410; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 44; **Şener**, Ticari Temsilci s. 5, dn. 5; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 724.

³⁰ Ticari vekilin tanımından çıkarılan unsurlar için bkz. **Ayhan**, Rıza, Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2007, s. 594; **Ayhan**, Rıza/**Özdamar**, Mehmet/**Çağlar**, Hayrettin, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar, 9. Bası, Ankara 2016, s. 346.

A. Ticari Vekilin Bağımlı Tacir Yardımcısı Olması

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu³¹ m. 12/1'e göre "*bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir denir*". Tacir, gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir. TTK m. 12/1'de yer alan tanım, gerçek kişi tacire ilişkindir. TTK m. 16/1'de ise tüzel kişi tacir düzenlenmiştir. Buna göre, "*ticaret şirketleriyle, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılırlar*"(TTK m. 16/1)³².

Tacirin ticari işletmesini tek başına işletmesi mümkündür. Fakat işin yoğunluğu, özelliği, kapsamı veya ticari işletmenin şubesinin bulunması gibi sebeplerle tacir, her zaman tek başına faaliyette bulunamaz³³. Dolayısıyla gerçek veya tüzel kişi tacir ticari faaliyetlerinde üçüncü bir kişinin yardımına ihtiyaç duyabilir³⁴. Tacirin, ticari işletmesinin içerisinde, dışarısında, merkezinde yahut

³¹ RG. 14.02.2011, S. 27846.

³² TTK m. 16/2'ye göre "*Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri ile kamu yararına çalışan dernekler ve gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar, bir ticari işletmeyi, ister doğrudan doğruya ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletsinler, kendileri tacir sayılmazlar*".

³³ **Arkan**, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, 20. Bası, Ankara 2015, s. 169; **Ayhan**, s. 579; **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 467; **Bahtiyar**, Mehmet, Ticari İşletme Hukuku, 16. Bası, İstanbul 2015, s. 182; **Bilgili**, Fatih/**Demirkapı**, Ertan, Ticaret Hukuku Bilgisi, 10. Baskı, Bursa 2016, s. 71; **Bozkurt**, Tamer, Ticari İşletme Hukuku, 8. Baskı, İstanbul 2013, s. 209; **Domanic**, Hayri/**Ulusoy**, Erol, Ticaret Hukukunun Genel Esasları, 5. Bası, İstanbul 2007, s. 359; **Karayalçın**, Ticari İşletme, s. 480; **Kayar**, İsmail, Ticari İşletme Hukuku, 10. Baskı, Ankara 2015, s. 357; **Kırca**, Ticari Mümessillik s. 36; **Şener**, Ticari İşletme Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2016, s. 257; **Ulusan**, İlhan: "İsviçre Hukukuyla Karşılaştırmalı Olarak Alman Hukukunda Prokurist", Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s. 629; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 717.

³⁴ **Arkan**, s. 169; **Arslanlı**, Halil: Kara Ticareti Hukuku Dersleri Umumi Hükümler, 3. Baskı, İstanbul 1960, s. 165; **Ayhan**, s. 579; **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 367; **Baştuğ**, İrfan/**Erdem**, H. Ercüment: Ticari İşletme Hukuku Ders Notları, Ankara 1993, s. 148; **Domanic**, Hayri, Ticaret Hukukunun Genel Esasları, 4. Baskı, İstanbul 1988, s. 315; **Domanic/Ulusoy**, s. 359; **Erem**, s. 235; **Feyzioğlu**, Feyzi Necmeddin, Ticari Mümessiller ve Diğer Ticari Vekiller, Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s. 409; **Hirsch**, s. 135; **İmregün**, Oğuz, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, 13. Bası, İstanbul 2005, s. 116; **Karayalçın**, Ticari İşletme, s. 480; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 36; **Mimaroglu**, Sait Kemal, Ticaret Hukuku, C. 1, 3. Baskı, Ankara 1978, s. 479; **Teoman**, s. 221; **Ulusan**, s. 629; **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 673-674, N. 1400 vd.

şubesinde, ticari işletmenin yönetimi ve yürütülmesi için emeklerinden ve hizmetlerinden yararlandığı kişiler tacir yardımcıları olarak adlandırılır³⁵.

Tacir yardımcıları, Türk Ticaret Kanunu'nda, Türk Borçlar Kanunu'nda ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nda³⁶ düzenlenmiştir. TTK'da düzenlenen tacir yardımcıları acente ve taşıma işleri komisyoncusudur. TBK'da düzenlenen tacir yardımcıları ise simsar, komisyoncu, pazarlamacı³⁷, ticari temsilci, ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarıdır. Ayrıca Gümrük Kanunu'nda gümrük müşaviri³⁸ de tacir yardımcılarındandır³⁹. Her ne kadar Türk hukukunda düzenlenmemiş olsa da tek satıcı da tacir yardımcısı olarak kabul edilmektedir⁴⁰.

Tacir yardımcıları, tacire bağlı olan veya bağlı olmayan tacir yardımcıları şeklinde ikiye ayrılır⁴¹. Bağlı tacir yardımcıları, tacirin verdiği emir ve talimat çerçevesinde, onun gözetimi ve denetimi altında çalışırlar⁴². Bu kişilerin kendilerine ait ticari işletmeleri yoktur ve faaliyetlerini tacire ait ticari işletmenin organizasyonu içerisinde yürütürler⁴³. Bağlı tacir yardımcıları temsil yetkisine sahip olup

³⁵ **Ayhan**, s. 569-570; **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 367; **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 209; **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 674, N. 1402; **Mimaroglu**, s. 479.

³⁶ RG. 04.11.1999, S.23866.

³⁷ Pazarlamacının tacir yardımcısı olduğuna ilişkin bkz. Birinci Bölüm, §1, V, C.

³⁸ Gümrük Kanunu m. 225/1'e göre "eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulmasına ilişkin faaliyetler gümrük müşavirleri tarafından dolaylı teslim yoluyla takip edilir ve sonuçlandırılır".

³⁹ **Ayhan**, s. 570; **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 468; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku s. 71; **Domanic/Ulusoy**, s. 360.

⁴⁰ **Ayhan/ Özdamar/ Çağlar**, s. 332; **İnan** tek satıcının, temsili yetkisi bulunmayan bir çeşit tacir yardımcısı olduğunu belirtmiştir (**İnan**, Nurkut, Tek Satıcılık Sözleşmesi ve Üçüncü Kişiler, Batıder, C: XVII, 1993, s. 58). **Kaya**'ya göre tek satıcı, tacirin dağıtım ağında yer alması ve tacire ait fikri mülkiyet haklarını kullanmasından dolayı geniş anlamda tacir yardımcısıdır. Ancak tek satıcı kendi adına ve hesabına işlem yaptığı için hukuki anlamda tacir yardımcısı sayılmaz **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 676, N. 1406. **Poroy/Yasaman** tek satıcının bağlı olmayan tacir yardımcısı olduğunu belirtmiştir (**Poroy**, Reha/**Yasaman**, Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, 15. Bası, İstanbul 2015, s. 279). **Yeşiltepe**, Salih Önder, Tek Satıcılık Sözleşmesinin Öğretide Benzer Olarak Belirtilen Sözleşmelerden Ayırt Edilmesi, MÜHFHAD, C. 14, S. 3, 2007, s. 151, 153.

⁴¹ Teoman tacir yardımcılarını, düzenledikleri yere, tacire bağlı olup olmamasına, taciri temsil etmelerine ve tacir ile ilişkilerinin devamlı olmasına göre çeşitli şekilde sınıflandırmıştır. Bkz. **Teoman**, s. 223 vd.

⁴² **Arkan**, s. 169; **Bahtiyar**, Ticari İşletme s. 182; **Kayar**, s. 357.

⁴³ **Bahtiyar**, Ticari İşletme s. 182; **Şener**, Ticari İşletme s. 257.

olmamalarına göre ikiye ayrılmaktadır. Bir kısım bağılı tacir yardımcıları temsile yetkili değildir. Bu kişiler, sadece ticari işletmenin faaliyetinin yürütülmesinde yardımcı olurlar. Örneğin fabrikada çalışan bir müstahdem veya mühendisin taciri temsil etme yetkisi yoktur. Temsil yetkisi olmayan ve genellikle bir hizmet sözleşmesi ilişkisi içinde çalışan bu kişilerin ticaret hukuku bakımından bir özelliği bulunmamaktadır⁴⁴. Buna karşın, diğer kısım bağılı tacir yardımcılarının temsil yetkisi mevcuttur. Temsil yetkisi olan bağılı tacir yardımcıları; ticari temsilci, ticari vekil, diğer tacir yardımcıları ve pazarlamacıdır. Bu tacir yardımcılarının temsil yetkileri özel olarak düzenlenmiştir.

Bağılı olmayan tacir yardımcıları ise, *çalışma yöntem ve zamanını* serbestçe belirleyebilen, uzmanlıkları olan kişilerden oluşurlar⁴⁵. Bu kişiler genellikle ayrı bir ticari işletmeye sahiptir; dolayısıyla tacir sıfatına da sahip olabilirler. Bağılı olmayan tacir yardımcıları esas itibarıyla tacirin emir ve talimatı altında çalışırlar⁴⁶. Ancak tacirin bu kişilere vereceği emir ve talimat işin icrasına yöneliktir; yoksa tacir, ne kendi ticari işletmesinin yönetimi ne de bağımsız tacir yardımcılarının işletmesinin yönetimi ile ilgili emir ve talimat verebilir⁴⁷. Bağılı olmayan tacir yardımcıları da temsil yetkisine sahip olup olmama bakımından ikiye ayrılır. Bu kişiler arasında simsarın temsil yetkisi yoktur. Ancak acentenin (sözleşme yapmaya yetkili veya aracı acente) temsil yetkisi bulunmaktadır. Komisyoncunun ise doğrudan temsil yetkisi olmamasına karşın, dolaylı olarak taciri temsil yetkisi mevcuttur⁴⁸.

Ticari temsilci, ticari işletmenin bütün işlerini yöneten, temsil yetkisi geniş olan tacir yardımcılarındandır. Ticari işletme sahibi, yetkisi geniş olmayan, daha dar

⁴⁴ Arkan, s. 169; Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan), s. 674, N. 1403; Şener, Ticari İşletme, s. 257.

⁴⁵ Arkan, s. 169; Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan), s. 675, N. 1406; Mimaroğlu, s. 480.

⁴⁶ Bahtiyar bağımsız tacir yardımcılarının, tacirin emri, denetimi ve gözetimi altında çalışmasının söz konusu olamayacağından bahsetmiştir (Bahtiyar, Ticari İşletme s. 182). Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku s. 71.

⁴⁷ Şener, Ticari İşletme s. 257.

⁴⁸ Komisyoncunun ve simsarın taciri temsil yetkisi olmadığından bağımsız tacir yardımcıları altında incelenmesine ilişkin tereddütler hakkında bkz. Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan), s. 675, N. 1406.

yetkilere sahip olan tacir yardımcısına ihtiyaç duyabilir⁴⁹. Bu ihtiyacı dikkate alan kanun koyucu TBK m. 551 ve 552’de ticari temsilciye nazaran daha dar yetkilere sahip, bağlı tacir yardımcılarında olan ticari vekili ve diğer tacir yardımcılarını düzenlemiştir⁵⁰.

B. Kural Olarak Bir Ticari İşletmenin Varlığı

Bir kişinin ticari vekil olarak atanabilmesi için öncelikle bir ticari işletmenin mevcut olması gerekir. TTK m. 11/1’de ticari işletme “*esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmedir*” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımdan hareketle bir işletmenin ticari işletme sayılabilmesi için gelir sağlamayı hedeflemesi, elde ettiği gelirin esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşması⁵¹, devamlı ve bağımsız olması gerekir.

Ticari işletme olarak sayılmayan işletmeler için ticari vekil atanması mümkün görülmemiştir. Şayet ticari işletme niteliğine sahip olmayan bir işletmeye bir kişi ticari vekil sıfatıyla atanmışsa, bu kişiye ticari vekile ilişkin hükümler değil, TBK m. 40 vd. düzenlenmiş olan temsile ilişkin hükümler uygulanır⁵². Örneğin esnaf işletmesine ticari vekil olarak atanan bir kişi, ticari vekil niteliğine sahip olmayacak ve bu kişiye ticari vekile ilişkin hükümler uygulanmayacaktır⁵³.

Anonim ve limited şirketler şekilleri dolayısıyla ticaret şirketleridir. Bu itibarla istisnaen de olsa ticari işletme işletmeden de tacir sıfatını kazanır. Anonim şirketlerde ticari temsilci veya ticari vekil, TTK m. 368 gereğince yönetim kurulu tarafından atanır. Ancak anonim şirketin bir ticari işletmeyi işletme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu nedenle anonim şirketlere özgü olarak yönetim kurulu, ticari

⁴⁹ Arkan, s. 183; Hirsch, s. 140.

⁵⁰ Arkan, s. 183; Hirsch, s. 140; İmregün, Kara Ticareti, s. 122.

⁵¹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Göle, Celal, Tacir - Esnaf Ayırımı, Batider 1985, C.XIII, S. 2, s.47 vd.

⁵² Arkan, s. 184; Bozkurt, Tamer, Türk Hukukunda ve Uygulamada Tellallık, Ankara 2007, s. 80; İncoğlu, s. 189; Saka, Zafer, Ticaret Hukuku, 1. Bası, İstanbul 1998, s. 349.

⁵³ Demirkapı Ertan, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun Ticari Temsilciye İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, DEÜHFD, C. 12, Özel Sayı, 2010, s. 849; Aydın, Sema / Kaplan, Hasan Ali, Bağlı Tacir Yardımcılarının Rekabet Yasağı, GÜHFD, C. 18, S. 3-4, 2014, s. 200.

işletme olmadan da ticari vekil atayabilir. Dolayısıyla TTK m. 368, ticari vekilin sadece ticari işletmelere atanabilmesinin istisnasını oluşturmaktadır⁵⁴. Limited şirketler içinde aynı durum geçerlidir.

Ticari işletme olarak kurulmuş bir işletmenin daha sonra esnaf işletmesine dönüşmesi halinde atanmış olan ticari vekilin yetkileri de sona erer. Çünkü ticari işletmenin sona ermesi ile ticari vekillik ilişkisi de sona ermektedir. Aynı şekilde esnaf işletmesine temsilci olarak atanmış olan kişi, esnaf işletmesinin ticari işletmeye dönüşmesi halinde, ticari vekil sıfatına sahip olmayacaktır.

Ticari işletmenin hacminin zamanla daralması ile esnaf işletmesine dönüşmesi halinde ne olacağı açık değildir. Bu halde, ticari işletme sahibi, ticari işletmenin tescil edilmesi nedeniyle kazanmış olduğu tacir sıfatını, ticaret sicilinden terkin ettirmek zorundadır. Aksi takdirde ticari işletme esnaf işletmesine dönüşmüş olmasına rağmen, tacir sıfatı devam edecektir⁵⁵. Böyle bir durumda ticari işletmeye atanmış olan ticari vekil de yetkilerini kullanmaya devam eder. Ancak, tacirin ticaret sicilinden terkin edilmesi ile ticari vekilin yetkileri de sona erer.

C. Ticari Vekilin Ticari İşletmeyi Yönetmek veya Bazı İşlerini Yürütmek İçin Yetkilendirilmiş Olması

TBK m. 551/1’de yapılan tanımlamaya göre ticari vekil ya işletmeyi yönetmek ya da işletmenin bazı işlerini yürütmek amacıyla atanabilir. Bu halde işletmeyi yönetmek için atanan ticari vekil genel yetkili ticari vekil, işletmenin bazı işlerini yürütmek için atanan ticari vekil ise özel yetkili ticari vekil olarak nitelendirilmektedir⁵⁶.

⁵⁴ **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 678, N. 1410.

⁵⁵ **Kendigelen (Ülgen/Helvaci/Kaya/ /Nomer Ertan)**, s. 165, N. 311 vd.

⁵⁶ **Arkan**, s. 184; **Domaniç/Ulusoy**, s. 372; **Feyzioğlu**, s. 428; **İnceoğlu**, s. 188; **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/ /Nomer Ertan)**, s. 693, N. 1456; **Kayar**, s. 363; **Kayıhan/Yasan**, s. 185; **Mineliler**, Zeynep, Ticari Vekil, Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan, C. II, Ankara 2010, s. 1468; **Tekil**, Fahiman, Ticarî İşletme Hukuku, İstanbul 1997, s. 200; **Zengin**, İbrahim Çağrı, Pazarlamacılık Sözleşmesi, İstanbul 2013, s. 33.

Ticari vekilin yetkilerinin sınırı ticari işletme sahibi tarafından belirlenir⁵⁷. Ticari işletme sahibi, ticari vekilin yetkisini geniş veya dar tutabilir. Esasında, ticari vekilin temsil yetkisinin sınırı verilen hizmetin niteliğinden doğar. Ayrıca bu yetkinin sınır ve içeriği dış ilişkideki görünüme göre belirlenecektir⁵⁸. Örneğin ticari işletme sahibi tarafından kasa görevlisi olarak atanan ticari vekil, ticari işletme içerisinde satım bedelini tahsil etmekle görevlidir. Bu bakımdan kasa memurunun yaptığı işin niteliği göz önüne alındığında, bu kişinin ticari vekil olarak atandığı varsayılır. Ancak kasa memuru, ticari temsilcinin yetkileri kapsamındaki işlemleri yapıyor ise, örneğin farklı zamanlarda tacir adına bono düzenlemişse, kasa memurunun ticari temsilci olduğu kabul edilir.

Öğretide⁵⁹ ticari vekilin yetkilerinin tipik olarak düzenlendiği belirtilmiştir. Tipik olarak düzenlenmesinden kasıt, ticari vekillik yetkisinin sözleşme ile verilmesidir⁶⁰. Bu hususta, aşağıda değinileceği üzere ticari vekillik yetkisi, ticari işletme sahibi ve ticari vekil arasında sözleşme olmadan da verilebilir. Dolayısıyla ticari vekilin tipik olarak düzenlenmediğinden bahsedilebilir.

IV. Ticari Vekilin Hukuki Niteliği

A. Genel Olarak

TBK m. 551’de ticari vekilin tanımı ve yetkileri genel olarak ele alınmış, m. 552’de ise özel yetkili ticari vekillerin yetkileri düzenlenmiştir. Bunun dışında TBK m. 554’de ticari işletme sahibi ve ticari vekil arasındaki ilişkinin hizmet, vekâlet, ortaklık⁶¹ ve benzeri sözleşmelerden doğabileceği belirtilmiştir.

⁵⁷ Kayıhan/Yasan, s. 186.

⁵⁸ Arslanlı, Kara Ticareti, s. 172; Ayhan, s. 594; Mimaroglu, s. 492.

⁵⁹ Feyzioğlu ticari vekilin yetkisinin ticari temsilci gibi, içeriği tipik olarak düzenlenmiş bir temsilci olduğunu belirtmiştir. Becker, Herman, Ticari Temsil Yetkisi ve Ticari Vekillerin Temsil Yetkileri, (Çeviren: Suat Dura), YD, C. 8, S. 4, s. 589; Feyzioğlu, s. 428; Yavuz/Acar/Özen, s. 722.

⁶⁰ Becker, (Çev. Suat Dura), s. 589.

⁶¹ Ticari işletme sahibi ve ticari vekil arasındaki ilişki ortaklık sözleşmesi de olabilir. TTK m. 318/2 ile komanditer ortağın ticari temsilci veya ticari vekil olarak atanabileceği açıkça belirtilerek aradaki ilişkinin ortaklık sözleşmesi olabileceği ifade edilmiştir. Bkz. Demirkapı, s. 805, dn. 24; Poroy/Yasaman, s. 244.

Genel olarak ticari vekilin, TBK m. 40 vd. anlamında bir temsilci olduğu ifade edilmektedir⁶². Esasında özel yetkili bir temsilci olan ticari vekil, ticari hayatın güvenilirliğini arttırmak ve üçüncü kişilerin, ticari vekilin yaptığı işleme yetkili olup olmadığını bilebilmesini sağlamak amacıyla özel hükümlere tabi tutulmuştur⁶³. Nitekim üçüncü kişilerin, ticari vekilin bir işlemi yapma yetkisine sahip olduğuna maddi vakalara ve somut delillere dayanarak ikna edilmeleri gerekmektedir⁶⁴. Ayrıca TBK m. 48’de yer alan “*ortaklık temsilcileri ile organlarının ve ticari vekillerin yetkisine ilişkin hükümler saklıdır*” ifadesinden de ticari vekilin temsilin özel bir türü olduğu çıkarılabilir⁶⁵. Kanaatimizce TBK m.48’de yer alan bu ifadeden anlaşılması gereken ticari vekilin özel yetkili bir temsilci olduğudur.

B. Ticari Vekillik Yetkisinin Soyutluğu

Ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki ilişkinin soyut⁶⁶ nitelikte olup olmadığı öğretilerde tartışmalıdır. Bir görüşe göre⁶⁷ ticari vekillik ilişkisi soyut değildir. Bu görüşün savunucularına göre ticari işletme sahibi ticari vekilin yetkisini dar veya geniş şekilde tutabilir. Diğer bir ifadeyle temsil yetkisi, yapılan iş veya işlemin niteliğine göre belirlenir. Dolayısıyla ticari vekilin yetkileri, ticari temsilcinin yetkilerine nazaran daha dardır ve bu nedenle ticari vekillik ilişkisi soyut değildir. Diğer bir görüşe göre⁶⁸ ise ticari vekilin yetkileri ticari temsilciye nazaran daha

⁶² **Erkol**, s. 16; **Feyzioğlu**, s. 409; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 44; **Mineliler**, s. 1468; **Tekil**, s. 200; **Yavuz**, Cevdet, Türk Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, 10. Bası, İstanbul 2014, s. 1327; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 722.

⁶³ **Feyzioğlu**, s. 410. **Karayalçın**, Ticari İşletme, s. 494;

⁶⁴ **Feyzioğlu**, s. 410.

⁶⁵ TBK m. 48’de geçen ticari vekilin ibaresinin tacir yardımcıları olarak anlaşılması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. **Demirkapı**, s. 826; **Erkol**, s. 15; **Mineliler**, s. 1469. TBK m. 48’de sadece ticari vekillerin yetkisine ilişkin hükümler belirtilmiş, ticari temsilci ifadesi madde metninde yer almamıştır. Ticari temsilcilerin de bu madde kapsamında anlaşılması gerektiği ve mehz İsviçre Borçlar Kanunu’nda ticari temsilcilere ilişkin hükümlerin de bu madde kapsamına göre saklı tutulduğuna ilişkin bkz. **Şener**, Ticari Temsilci s. 6, dn. 7; **Şener**, Oruç Hami, Postmortal Temsil Yetkileri ve Ticari Mümessillik, DEÜHFD, C. 11, S. 1, 2009, s. 129, dn. 33.

⁶⁶ **Erkol**, s. 14, dn. 30; Soyutluk kavramı yerine bağımsızlık kavramının kullanılmasına ilişkin bkz. **Kırca**, Ticari Mümessil s. 46; **Kocayusufpaşaoğlu**, Necip/**Hatemi**, Hüseyin Hatemi/**Serozan**, Rona/**Arpacı**, Abdulkadir, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 6. Bası, İstanbul 2014, s. 647.

⁶⁷ **Becker**, (Çev. Suat Dura), 590; **Feyzioğlu**, s. 428; **Yavuz**, Özel Hükümler, s. 1327; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 722.

⁶⁸ *Erkol’a göre ticari vekillik ilişkisi için soyutluk ibaresi hatalı olarak kullanılmıştır. Buradaki soyutluktan kasıt ticari vekilin temsil yetkisinin, bu yetkinin verilmesine neden olan sözleşmeden*

dardır. Ancak ticari vekilin yetkisinin dar olması ticari vekillik yetkisinin verilmesine neden olan temel ilişkiden soyut olmasına engel değildir.

Ticari vekillik ilişkisinin soyut olup olmaması, ticari vekillik ilişkisini etkiler. Zira ticari vekillik ilişkisinin soyut olduğunu kabul edersek, temel ilişkinin geçersiz olması halinde ticari vekillik ilişkisi geçersiz sayılmayacak ve devam edecektir. Aynı şekilde geçersizlik dışında başka bir nedenle temel ilişkinin sona ermesi halinde de ticari vekillik ilişkisinin sona erip ermeyeceği hususu ticari vekillik ilişkisinin soyut olup olmamasına bağlıdır.

Kanaatimizce ticari vekillik yetkisi ve bu yetkinin verilmesine neden olan temel ilişki soyut niteliktedir. Çünkü daha önce de değinildiği üzere ticari vekillik, temsilin özel bir türünü oluşturmaktadır. Temsil yetkisinin verilmesi ise temsilci ile temsil olunan arasındaki sözleşmeye dayanmaktadır⁶⁹. Bu sözleşme TBK m. 42/1'e göre hizmet, vekâlet veya ortaklık sözleşmesi vs. olabilir⁷⁰. Temsil yetkisi, yapılan sözleşmeden, dolayısıyla temel ilişkiden bağımsız ve ayrı bir işlemdir. Temsilin özel bir türünü oluşturan ticari vekil için de aynı durum geçerlidir. Sonuç olarak ticari vekillik yetkisinin verilmesine neden olan temel ilişki (vekâlet, hizmet, ortaklık veya benzeri sözleşme) ticari vekillikten bağımsız ve soyut bir işlemdir. Dolayısıyla, temel ilişkinin geçersiz olması ticari vekillik yetkisinin de geçersiz olmasına neden olmaz.

bağımsız olmasıdır (**Erkol**, s. 14). Ticari temsilcilik ilişkisinin temel ilişkiden soyut ve bağımsız olduğuna ilişkin bkz. **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 674, N. 1402; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 46; **Uluslan**, s. 627.

⁶⁹ **Eren**, s. 439. *Esener*'e göre temsil yetkisi ve bu yetkinin verilmesine neden olan ilişkinin soyutluğunun bir gereği yoktur. Soyutluk ile amaçlanan üçüncü kişilerin güvenliğini korumaktır. Türk Hukuku'nda güven ilkesi geçerli olduğu için temsil yetkisinin temel ilişkiden soyutluğu ilkesine de ihtiyaç kalmamaktadır. Temsil yetkisinin temel ilişkiden bağımsız olarak geçerli olabilmesi, temsil yetkisinin soyutluğuna değil, temsil olunan tarafından oluşturulan görünüşün muhatap tarafından nasıl yorumlandığına bağlıdır (**Esener**, Turhan, Salahiyete Müstenit Temsil, Ankara 1961, s. 69-70). Temsil ilişkisinin temel ilişkiden soyutluğu hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. **İnceoğlu**, s. 26 vd.

⁷⁰ TBK'da bu üç sözleşme tipinden bahsedilse de bu sözleşmeye eser sözleşmesi, aile hukuku sözleşmesi veya elbirliği hak sahipliği ilişkisi de örnek olarak gösterilebilir. Bkz. **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 647.

Nitekim Yargıtay eBK döneminde vermiş olduğu bir kararında⁷¹ ticari vekillik yetkisinin bu yetkiye neden olan temel ilişkiden bağımsız olduğuna karar vermiştir.

C. Ticari İşletme Sahibi ile Ticari Vekil Arasındaki İlişki

TBK'nın ticari vekile ilişkin hükümleri, ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki ilişkiyi değil, ticari işletme sahibi veya ticari vekilin üçüncü kişilerle olan ilişkilerini düzenlemektedir. Ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki ilişkiye ise sadece TBK m. 554/1'de değinilmiştir. Bu maddeye göre, işletme sahibi ile vekil arasındaki ilişki vekâlet sözleşmesi, hizmet sözleşmesi, ortaklık sözleşmesi veya benzeri sözleşmeler olabilir.

Ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki ilişkinin hukuki niteliği öğretide tartışılmış ve farklı görüşler ortaya atılmıştır. Birinci görüşe⁷² göre, TBK m. 554/1'de düzenlendiği şekilde bu ilişki vekâlet, hizmet, ortaklık veya benzeri sözleşmelerden biri olabilir. İkinci bir görüşe⁷³ göre bu ilişki çoğunlukla hizmet sözleşmesidir.

⁷¹ “Gerek ticari mümessillik ve ticari vekillik; gerekse diğer yardımcılıklar (örneğin komisyoncu, acente gibi) 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 32.maddesinde düzenlenmiş olan temsil müessesesinin, ticari hayatın söz konusu gereklerinden kaynaklanan, bu gerekliliklere uydurulmuş özel türleridir. Önemli bir ortak yön olarak, hem ticari mümessillik ve hem de ticari vekillik, tek taraflı bir hukuki işlemle verilen bir temsil yetkisini içerirler ve bu temsil yetkisinin verilmesinde etken olan alt ilişkiden bağımsız bir nitelik taşırlar.” HGK, T. 5.11.2008, E. 2008/651 K. 2008/654 (www.kazancı.com).

⁷² Arkan, ilişkinin vekâlet, hizmet veya ortaklık sözleşmesi olabileceğini ifade etmiştir (Arkan s. 171). Kaya, aralarındaki ilişkinin hukuki niteliğinin esas olarak hizmet sözleşmesi olduğunu, bunun yanında vekâlet, ortaklık veya iş görme sözleşmesi şeklinde benzeri sözleşmelerin de olabileceğini belirtmiştir. Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan), s. 695, N. 1460; s. 168; Baştuğ/Erdem, s. 149; Feyzioğlu'na göre ise, ticari işletme sahibi ile ticari temsilci ve ticari vekilin arasındaki ilişki çoğu zaman vekâlet, hizmet veya ortaklık sözleşmesidir. Feyzioğlu s. 410; Karayalçın ticari temsilci ve tacir arasındaki ilişkinin hizmet veya vekâlet sözleşmesi olabileceğini belirtmiştir. (Karayalçın, Ticari İşletme, s. 487). Kayar'a göre tacir veya ticari vekil arasında genellikle hizmet veya vekâlet sözleşmesi bulunur (Kayar, s. 364). Kırca'ya göre ticari temsilci ve ticari işletme sahibi arasındaki hukuki ilişki genellikle hizmet, vekâlet veya ortaklık sözleşmesidir (Kırca, Ticari Mümessil, s. 34). Şener ticari işletme sahibi ile ticari temsilci arasındaki temel ilişkinin hizmet veya vekâlet sözleşmesi olabileceğini belirtmiştir (Şener, Postmortal, s. 145,164; Uluşan, s. 127).

⁷³ Arık, Fikret K., Seyyar Tüccar Memurları Hakkında Yeni Bir İsviçre Kanunu, Adliye Ceridesi 1943, No. 80, s.1030; Bilgişin, s. 325; İmregün, aralarındaki ilişkinin hukuki niteliğinin çoğunlukla hizmet sözleşmesi olduğunu belirtmiştir. Buna karşın yazar tarafından ticari işletme sahibi ve ticari temsilci arasındaki ilişkinin vekâlet veya hizmet sözleşmesinden doğabileceği ifade edilmiştir (İmregün, Kara Ticareti, s. 119, 123). Mimaroglu, ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki ilişkinin işveren-işçi ilişkisi olduğunu belirterek, hizmet sözleşmesi olduğunu ifade etmiştir. Mimaroglu, s. 480;). Poroy/Yasaman ticari temsilci ile ticari işletme sahibi arasında çoğunlukla hizmet sözleşmesi olduğunu belirtmiştir (Poroy/Yasaman, s. 244). Toksal,

Üçüncü bir görüşe⁷⁴ göre ise taraflar arasındaki ilişki vekâlet sözleşmesi olarak kabul edilir.

Öncelikle ticari işletme sahibi ve ticari vekil arasında bir sözleşmenin bulunmasının zorunlu olup olmadığının tespit edilmesi gerekir. TBK m. 554/1'e bakıldığında aralarındaki ilişkinin mutlaka sözleşme ilişkisi olması gerektiği lafzi olarak yorumlanabilir. Çünkü madde metninde "*hizmet, vekâlet, ortaklık ve benzeri sözleşmelerden doğan hakları saklı kalmak koşuluyla*" denilerek ticari işletme sahibi ve ticari vekil arasında bir sözleşmenin bulunması gerektiğinden bahsedilmiştir. Oysa eBK m. 456/1'de "*iki taraf arasında mevcut diğer hukuki münasebetlerden mütevellit haklara*" denilerek aralarındaki ilişkinin sözleşme ilişkisi dışında hukuki bir ilişki olabileceği belirtilmişti⁷⁵. TBK'nın yeni düzenlemesine bakıldığında aralarındaki ilişkinin sözleşme ilişkisi olması gerektiği vurgulanmıştır⁷⁶. Ancak taraflar arasında sözleşme ilişkisi olmadan da ticari vekilin atanması mümkündür. Burada "diğer hukuki münasebetler" ibaresinden ne anlaşılması gerektiği üzerinde durulmalıdır. Açıktır ki bu ibare "sözleşme" kavramını aşan bir anlam taşımaktadır. Örneğin; ticari işletme sahibi eşini veya çocuğunu, mağazasında kasa görevlisi olarak atayarak ticari vekil tayin edebilir⁷⁷. Kanaatimizcede, taraflar arasında mutlaka sözleşme ilişkisinin bulunmasına gerek yoktur. Zira yukarıda değinildiği üzere ticari vekillik ilişkisi, soyut niteliktedir ve taraflar arasındaki temel ilişkiden bağımsızdır.

tacir ve yardımcıları arasındaki ilişkinin çoğunlukla iş görme sözleşmesi olduğunu belirtmiştir (Toksall, s. 197).

⁷⁴ *Albaş* ticari işletme sahibi ve temsilci arasındaki ilişkiyi temsil ilişkisi değil temsili de içinde barındıran, kendine özgü bir iş görme yetkisi olarak kabul etmiştir. *Albaş*, Hakan, Türk Hukukunda Ticari Mümessillik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1991, s. 23-24. *Demirkapı*'ya göre, ticari temsilci ve ticari işletme sahibi arasındaki ilişki iş görme ilişkisidir. Kanunda düzenlenmemiş iş görme sözleşmeleri için vekâlet sözleşmelerinin uygulanacağını düzenleyen TBK m. 502/2'den hareketle aralarındaki ilişkinin vekâlet sözleşmesi olduğunu belirtmiştir. *Demirkapı*, s. 806, dn. 25; *Erkol* ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki ilişkinin vekâlet sözleşmesi olduğunu belirtmiştir. Ancak istisnai olarak ticari vekilin temsil yetkisi hizmet, ortaklık ya da benzeri sözleşmelerin temel unsurlarını içerecek şekilde düzenlenmiş olabilirler. Bu halde aralarındaki ilişkiye bu sözleşme hükümleri uygulanacaktır (*Erkol*, s. 18 vd.).

⁷⁵ *Poroy/Yasaman* TBK m. 554/1'de geçen benzeri sözleşmeleri hukuki ilişki olarak kabul etmişlerdir (*Poroy/Yasaman*, s. 244).

⁷⁶ *Demirkapı*, s. 805.

⁷⁷ *Kırca*, Ticari Mümessil, s. 34; *Demirkapı*, s. 805, dn. 25.

Taraflar arasında temel ilişki bulunmasa bile ticari vekilin atanması mümkündür⁷⁸. Sonuç olarak TBK m. 554/1’de geçen *benzeri sözleşmelerden doğan* ibaresinin benzeri hukuki ilişkilerden olarak anlaşılması gerekir. Bu nedenle TBK m. 554/1’in ilgili kısmının “*hizmet, vekâlet, ortaklık sözleşmeleri ve benzeri hukuki ilişkilerden doğan hakları saklı kalmak koşuluyla*” şeklinde değiştirilmesinin daha faydalı olacağı düşüncesindeyiz.

Ticari vekilin hukuki niteliğini belirlerken, düzenlenmenin mevzuattaki yerinin de incelenmesi gerekir. Ticari vekil, TBK’nın özel borç ilişkilerini düzenleyen ikinci kısmının onikinci bölümünde ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları başlığı altında düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere, kanun koyucu ticari vekili TBK m. 40 vd. temsile ilişkin hükümlerden sonra düzenlememiş, özel borç ilişkileri kısmında vekâletten sonraki hükümlerde düzenlemiştir. Ticari vekilin bu şekilde düzenlenmesinin sebebinin temsile vekâletin dış görünüşü şeklinde bakılan ve artık kabul görmeyen görüş olduğu belirtilmektedir⁷⁹. Dolayısıyla kanun koyucunun ticari vekili, vekâlete ilişkin hükümlerden sonra düzenlemesinin nedeni 818 sayılı eski Borçlar Kanunu’nun bu şekilde düzenlenmiş olması ve TBK’da sistematığın değiştirilmemesidir. Sonuç olarak ticari vekile ilişkin hükümlerin düzenlenme yerinin vekâlete ilişkin hükümlerden sonra olması, ticari işletme sahibi ve ticari vekil arasındaki ilişkinin vekâlet ilişkisi olduğu şeklinde yorumlanmaması gerekir.

Kanaatimizce, taraflar arasında temel ilişkinin sözleşmenin bulunmadığı haller dışında, ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki ilişki vekâlet, hizmet, ortaklık veya benzeri sözleşmeleri de içine alacak şekilde bir iş görme ilişkisidir. Örneğin mağaza satış sorumlusu ile ticari işletme sahibi arasındaki hizmet sözleşmesine bağlı

⁷⁸ **Demirkapı**, s. 805, dn. 25.

⁷⁹ Temsil ile vekâlet bir arada düşünülmüş ve temsil, vekâletin dış görünümü şeklinde ifade edilmiştir. Ancak ilk kez Alman hukukçu *Paul Laband* tarafından temsil ile vekâletin ayrı hukuki ilişkiler olduğu ve birbirinin iç veya dış görünüm şekilleri olamayacağı ifade edilmiştir (**Akbıyık**, s. 220-221). Temsilin vekâletin dış görünüşü olmadığı yönünde ayrıca bkz. **Demirkapı**, s. 807, dn. 28; **Feyzioğlu**, s. 410; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 44; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 5, dn. 5; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 724.

olarak kişi ticari vekil olarak atanmış olabilir. Bu halde taraflar arasındaki ilişki hizmet sözleşmesidir.

Aralarındaki ilişki iş görme ilişkisi olarak kabul edildiğine göre, ticari vekile ilişkin hükümlerde boşluk bulunması halinde hangi hükümlerin uygulanması gerektiği tartışmalıdır. Öğretide bir görüş⁸⁰ ticari vekile ilişkin herhangi bir hüküm bulunmaması halinde temsile ilişkin hükümlerin uygulanacağını belirtmektedir. Bu görüşün savunucularına göre, TBK m. 42 vd. temsile ilişkin hükümler tamamlayıcı niteliktedir. Ticari vekile ilişkin hükümler temsil hükümlerine nazaran daha özel hükümler olduğu için öncelikle uygulanacak, özel hüküm bulunmaması halinde ise, temsile ilişkin hükümler tamamlayıcı olarak uygulanacaktır. Ayrıca TBK m. 48’de ticari vekillerin yetkilerinin saklı tutulması da, temsile ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiğinin göstergesidir. Diğer bir görüş⁸¹ ise, hüküm bulunmaması halinde vekâlete ilişkin hükümlerin uygulanacağını ifade etmektedir. Bu görüş, ticari işletme sahibi ve ticari vekil arasındaki ilişkiyi iş görme ilişkisi⁸² olarak değerlendirmiştir. TBK m. 502/2’de kanunda düzenlenmeyen iş görme sözleşmelerine vekâlete ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla, TBK m. 502/2 gereğince, ticari vekile ilişkin hüküm bulunmaması halinde, vekâlete ilişkin hükümler uygulanacaktır.

Kanaatimizce, taraflar arasındaki sözleşme vekâlet, ortaklık veya hizmet sözleşmesi olarak düzenlenmişse, ticari vekile ilişkin özel hüküm bulunmaması halinde bu sözleşme hükümleri uygulanacaktır. Ancak taraflar arasında karma bir şekilde düzenlenen ve TBK m. 554/1’de belirtilen benzeri sözleşmeler kapsamına giren bir sözleşme mevcut olabilir. Bu halde ticari vekile ilişkin özel bir hüküm bulunmuyorsa, TBK m. 502/2 gereğince vekâlete ilişkin hükümlerin uygulanması

⁸⁰ Erkol, s. 18 vd.; Feyzioğlu, s. 410; Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s. 695; Kırca, Ticari Mümessil, s. 44-45; Mimaroglu, s. 391; Şener, Ticari Temsilci, s. 6-7; Şener, Postmortal, s. 129, dn. 33; Ulsan, s. 627; Yavuz/Acar/Özen, s. 725.

⁸¹ Albaş, s. 24; Baştuğ/Erdem, s. 148; Demirkapı, s. 806, dn. 25.

⁸² Bu görüşün savunucularından Erkol aralarındaki ilişkiyi işgörme ilişkisi olarak değil, vekâlet sözleşmesi olarak belirtmiştir. (Erkol, s. 18).

gerekir. Kanun koyucu TBK m. 502/2’de kanunda düzenlenmemiş olan iş görme sözleşmelerine vekâlet hükümlerinin uygulanacağını açık bir şekilde düzenlemiştir⁸³.

Ticari işletme sahibi ve ticari vekil arasındaki temel ilişkinin, yani yazılı sözleşmenin olmaması halinde ticari vekil ile ilgili özel hüküm yoksa hangi hükümlerin uygulanacağı sorunu ortaya çıkabilir. Bu halde çoğunluk görüşü⁸⁴ vekâletsiz iş görme hükümlerinin uygulanması gerektiği yönündedir. Azınlıkta kalan görüş⁸⁵ ise, taraflar arasında sözleşme bulunmasa bile, vekâlet sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağını ifade etmektedir.

Biz de hakim görüşe katılıyoruz. Gerçekten de, ticari vekil TBK anlamında bir temsilci olduğundan iç ilişkide arada bir sözleşme bulunmadığı durumlarda vekâletsiz iş görme hükümlerinin uygulanması isabetli olacaktır. Yargıtay tarafından verilen bir kararda⁸⁶ da taraflar arasında sözleşme bulunmaması halinde vekâletsiz iş görme hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, ticari vekile ilişkin hükümlerde boşluk olması halinde uygulanacak hükümler tespit edilirken öncelikle taraflar arasında temel ilişkinin mevcut olup olmamasına bakılmalıdır. Şayet taraflar arasında temel ilişki mevcut değilse, vekâletsiz iş görme hükümlerinin uygulanması gerekir. Taraflar arasında temel ilişkinin olması halinde ise bu ilişkinin hukuki niteliği tespit edilerek uygulanacak hükümlerin belirlenmesi gerekir. Taraflar arasındaki sözleşme vekâlet, ortaklık, hizmet sözleşmelerinden birinin asli unsurlarını taşıyorsa bu sözleşme hükümleri uygulanmalıdır. Ancak bu sözleşmeleri de kapsayan karma bir iş görme sözleşmesi ise TBK m. 502/2 gereğince vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanması gerekir.

⁸³ Aynı görüş için bkz. **Albaş**, s. 24.

⁸⁴ **Ayhan**, s. 592; **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 486; **Kırca**, Ticari Mümessil s. 169,170,196.

⁸⁵ **Erkol**, s. 18.

⁸⁶ “Yanlar arasında sözleşme yapılmaksızın, yapılan iş veya yapan kişi yönünden uyumsuzluk bulunmayan hallerde, vekâletsiz iş görme hükümleri uygulanır ve işin yapıldığı tarihteki piyasa rayiç bedellerine göre iş bedeli saptanır” Y. 15. HD, T. 03.06.2003, E. 2003/294, K.2003/2932 (www. kazancı.com) (E.T. 15.01.2016).

V. Ticari Vekilin Benzer Kurumlar ile Karşılaştırılması

A. Ticari Vekil ile Ticari Temsilcinin

TBK m. 547-550 arasında ticari temsilci düzenlenmiştir. TBK m. 547’de ticari temsilci “*işletme sahibinin, ticari işletmeyi yönetmek ve işletmeye ilişkin işlemlerde ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere, açıkça ya da örtülü olarak yetki verdiği kişidir*” şeklinde tanımlanmıştır.

Ticari temsilci ile ticari vekil arasındaki benzerliklerin veya farkların açıklanması önemli bir husustur. Çünkü temsilci olarak atanmış kişinin ticari temsilci mi yoksa ticari vekil mi olduğu genellikle anlaşılamamaktadır. Özellikle ticari temsilci ile ticari vekilin yetkilerinin kapsamının farklı olması, yapılan işlemlerin ticari işletme sahibini bağlaması anlamında önemlidir. Örneğin; ticari işletme sahibi tarafından atanmış bir kişinin bono düzenlemesi halinde, atanan kişi ticari vekil olarak kabul edilirse, açık olarak yetkilendirilmedikçe bono düzenleyemeyecektir. Ancak ticari temsilci olarak kabul edilirse bono düzenleme yetkisi bulunacak ve bu bono ticari işletme sahibini bağlayacaktır. Bu nedenle iki kurum arasındaki farkların belirleneceği bir hükmün TBK’ya konulması faydalı olacaktır⁸⁷.

Ticari işletme sahibi ve ticari temsilci arasında ki ilişki, TBK’da düzenlenmemiş, sadece TBK m.554/1’de bahsedilmiştir. Dolayısıyla ticari işletme sahibi ve ticari vekil arasında geçerli olan ilişkiler ticari temsilci için de geçerlidir. Ticari temsilcilik ilişkisi, ticari vekillik ilişkisi gibi soyut niteliktedir. Bu nedenle ticari işletme sahibi ve ticari temsilci arasındaki temsil yetkisi, bu yetkinin verilmesine neden olan temel ilişkiden bağımsızdır.

Ticari vekil ve ticari temsilci sadece ticari işletmeler için atanabilir. 818 sayılı eBK m. 449/3’de ticari temsilcinin esnaf işletmesine atanabileceği düzenlenmiştir⁸⁸.

⁸⁷ **Albaş**, s. 29; **Karayalçın**, Ticari İşletme s. 495.

⁸⁸ **Demirkapı**, s. 815, dn. 5; eBK döneminde ticaretle uğraşmayan dernekler ve vakıflar içinde ticari temsilci atabileceğine ilişkin bkz. **Domanıç/Ulusoy**, s. 365; Aslında eBK m. 449/3’de diğer nevi müesseselerde ve işlerde ibaresi kullanılarak açıkça esnaf işletmelerinden bahsedilmemiştir. eBK döneminde esnaf işletmeleri yanında zirai işletmeler için de ticari temsilcinin hakkında bkz. **Feyzioğlu**, s. 412.

Bu hüküm mevcut TBK'ya alınmamıştır⁸⁹. Dolayısıyla, artık esnaf işletmeleri için ticari temsilcinin atanması söz konusu değildir. Ayrıca, TBK m. 547/1'de ticari temsilcinin ticari işletmeyi yönetmesinden bahsedilerek, esnaf işletmesine ticari temsilcinin atanamayacağı ifade edilmiştir. Mevcut düzenlemeler içerisinde ticari temsilci ile ticari vekilin her ikisi de ticari işletmeler için atanabilecektir. Esnaf işletmelerine ticari temsilcinin veya ticari vekilin atanması ise mümkün değildir.

Ticari temsilci ve ticari vekil arasında ki farkları⁹⁰ şu şekilde açıklayabiliriz;

1. Ticari temsilci ticari işletme sahibi tarafından atanabilirken, ticari vekil ticari işletme sahibi veya ticari temsilci tarafından atanabilir. Ticari temsilcinin, ticari vekili atama yetkisi bulunmaktadır. Dolayısıyla ticari vekilin hiyerarşik olarak ticari temsilciden sonra geldiği ifade edilebilir⁹¹.

2. Ticari temsilcinin, ticari işletme sahibi veya yetkili temsilcisi tarafından ticaret siciline tescil edilmesi zorunludur (TTK m. 547/2). Buna karşın kural olarak ticari vekilin ticaret siciline tescil edilme zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak, istisnai olarak anonim ve limited şirketlerde, sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının ticaret siciline tescil edilmesi öngörülmüştür.

⁸⁹ TBK m. 547'nin madde gerekçesinde 818 sayılı Borçlar Kanununa göre herhangi bir değişik olmadığı belirtilmiştir. Ancak TBK m. 547'ye göre artık esnaf işletmeleri için ticari temsilcinin atanması mümkün değildir. Bu nedenle en azından madde gerekçesinde değişikliğin yazılması isabetli olurdu. **Arkan**, s. 172; **Demirkapı**, s. 817.

⁹⁰ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen bir kararda ticari temsilci veya ticari vekilin farkları şu şekilde açıklanmıştır; "...Ticari mümessil, bir işletmenin tüm işlerini idare etmekle görevlendirildiğinden, onun, işletmenin hem olağan hem olağanüstü nitelikteki bütün işleri yapmaya yetkisi vardır. Buna karşılık genel yetkili ticari vekil, işletmenin sadece olağan (mutad) işleriyle sınırlı temsil yetkisine sahiptir. Olağanüstü işlemleri yapabilmesi için, işletme sahibinin özel yetkisine ihtiyaç vardır. Belli bir işin ya da işlemin ifasıyla görevlendirilen sınırlı (özel) yetkili vekillerin sahip oldukları temsil yetkilerinin kapsamı ise, kendilerine bırakılan iş ya da işlemin niteliğine göre belirlenir. Ticari vekil, özel yetki verilmedikçe tacir adına ödünç alamaz, kambyo taahhütlerinde bulunamaz ve davacı veya davalı olarak mahkemelerde taciri temsil edemez.(BK. 453/2; TBK 551/2) Oysa ticari mümessil, bu tür işlemleri dahi yapma yetkisine sahiptir. Nihayet, ticari mümessilin temsil yetkisinin ticaret siciline tescili gerekirken (BK 449/II-III); ticari vekilin temsil yetkisi sicile tescil edilemez...". HGK, T. 19.06.2013, E. 2013/2, K. 2013/866. Benzer kararlar için bkz. Y. 12. HD, T. 18.02.2014, E. 2014/4759, K. 2014/7653; HGK, T. 19.04.2006, E. 2006/19 -165, K. 2006/213 (www.kazanci.com) (E.T. 15.01.2016)

⁹¹ **Albaş**, s. 30.

Ticaret siciline tescil, ticari temsilci ve ticari vekil arasında mutlak bir fark değildir. Somut olayda ticari temsilcinin tescil edilmemiş olması, ticari vekil olarak atandığını anlamına gelmez. Çünkü ticari temsilcinin ticaret siciline tescil edilmesi kurucu nitelikte değil, bildirici niteliktedir⁹². Dolayısıyla ticari temsilci, ticaret siciline tescil edilmemiş olsa dahi ticari temsilcinin varlığından söz edilebilir. Aynı şekilde, ticari vekilin ticaret siciline tescil edilmesi, bir ticari temsilcinin atandığını göstermez. Yargıtay ticari temsilcinin ticaret siciline tescilinin niteliği hususunda değişik görüşte kararlar vermiştir. Bir kısım kararlarında⁹³ ticari temsilcinin tescil edilmesinin bildirici nitelikte olduğunu ifade etmiştir. Diğer kısım kararlarında⁹⁴ ise ticari temsilcinin tescilinin zorunlu olduğunu, tescil edilmemiş ise ticari temsilci olamayacağını belirtmiştir.

Ticaret siciline tescil, ticari temsilci ve ticari vekil arasında kesin bir fark değildir. Fakat atanmış olan kişinin ticaret siciline tescil edilmiş olup olmamasının da dikkate alınması gerekir. Şöyle ki kişinin ticaret siciline tescil edilmesi ticari temsilci

⁹² **Arkan**, s. 175; **Bahtiyar**, Mehmet, 6102 Sayılı TTK'da Ticaret Siciline Tescil Yanında İlanı da Gerekten Hususlar Sorunu (M. 35/3), RTHD, 2013, C. 3, S. 2, s. 4, dn. 3; **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 218; **Bozer**, Ali/**Göle**, Celal, Ticari İşletme Hukuku, 3. Bası. Ankara 2015, s. 83; **Ceylan**, Nurgül, Limited Şirketin Temsili, TNBHD, C. 1, S. 2, s. 81; **Demirkapı**, s. 823; **Feyzioğlu**, s. 413; **İnceoğlu**, s. 173; **Kaya (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan)**, s. 680, N. 1416; **Kayar**, s. 358; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 99; **Poroy/Yasaman**, s. 244; **Pulaşlı**, Hasan, Şirketler Hukukundaki Temsil ile Borçlar Kanunundaki Ticari Mümessil ve Ticari Vekil Ayırımı, TNBHD, C. 1, S. 2 s. 8; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 106-107; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 718.

⁹³ “...Ticari bir işletmeye ticari mümessil tayini için bir şekil şartı yoktur. BK. m. 449/2'den anlaşılacağı üzere, bu mümessilin tayininin ticaret siciline tescili kurucu (ihdasî) nitelikte değildir. Diğer bir anlatım ile tescilden önce de ticari mümessil tayini hüküm ifade eder...”. Y. 11. HD, T. 31.03.1981, E. 522. K. 1405 (**Şener**, Ticari Temsilci, s. 108). “.....Ticari mümessilin tayininin ticaret siciline tescili, kurucu (ihdasî) nitelikte değildir...”. Y. 12. HD, T. 13.12.2004, E. 20223, K. 25824 (www.kazanci.com) (E.T.15.01.2016).

⁹⁴ “...BK. 449/2 maddesi gereğince ticari mümessile verilen vekaletnamenin ticaret siciline kayıtlı olmasının mecburi olmasına, böyle bir kaydın mevcudiyeti davalı tarafından iddia ve ispat edilmemiş bulunmasına BK. 453 gereğince de özel yetki verilmeden ticari vekilin dahi kambyo taahhüdünde bulunamayacağına göre davalılar vekilinin karar düzeltme isteğinin reddi gerekir...”. Y. 11. HD, T. 26.01.1990, E. 241, K. 236. (**İnceoğlu**, s. 173, dn. 269). “...İbraz edilen vekaletnamenin incelenmesinde vekaletnamedeki geniş yetkiler uyarınca vekil olan bu şahıs ticari mümessil sayılması için borçlunun ticarethane sahibi olması yanında vekaletnamenin de, ticaret siciline kaydedilmesi zorunludur...” Y. 12. HD, T.15.03.2007, E. 2007/2077, K. 2007/4742 (www.kazanci.com) (E.T. 15.01.2016).

olarak atandığına, tescil edilmemesi ise ticari vekil olarak atandığına karine olabilir⁹⁵. Taraflar veya üçüncü kişiler bu karinenin aksini her zaman ispat edebilir.

3. Ticari temsilci ve ticari vekil arasındaki önemli farklardan biri yetkilerin kapsamındadır. Ticari temsilci, ticari işletmenin sahibi gibidir (alter egosu)⁹⁶ ve yetkileri ticari vekile nazaran daha geniştir. Bu nedenle ticari temsilci ticari işletmenin olağan ve olağanüstü bütün işlemleri yapmaya yetkili iken ticari vekil ise sadece olağan işlemleri yapmaya yetkilidir⁹⁷.

4. Ticari vekilin ödünç alması, kambiyo taahhüdünde bulunması veya mahkemelerde ticari işletme sahibini temsil edebilmesi için açıkça yetkilendirilmiş olması gerekir. Ticari temsilci açık bir yetkilendirme olmadan da sayılan işlemleri yapabilir. TBK m. 548/2'de ticari temsilcinin dahi açık bir yetki olmadan yapamayacağı işlemler gösterilmiştir. Gerçekten de ticari temsilcinin taşınmazları devretmesi veya aynı bir hak ile sınırlandırması açıkça yetkili olmasına bağlanmıştır. Ticari temsilcinin bile açıkça yetkilendirilmesine bağlı olan bu işlemler için ticari vekilin evleviyetle yetkili olmadığından bahsedilebilir⁹⁸.

5. Ticari temsilci veya ticari vekilin atanması ihtiyaridir⁹⁹. Ancak merkezi yurt dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye de bulunan şubeleri için ticari temsilci atanması zorunludur. Ticari vekil için böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır (TTK m. 40/4, TSY m. 122/1/ç, d).

⁹⁵ **İnceoğlu**, s. 173 ve ayrıca bkz. s. 191, dn. 348; **Teoman**, s. 243.

⁹⁶ **Acar**, Serdar, Kambiyo Senetlerinde Temsil Yetkisindeki Sakatlıklar ve Sonuçları, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBFD, C. 2, S. 2, s. 30; **Arslanlı**, Kara Ticareti, s. 167; **Bahtiyar**, Ticari İşletme, s. 183; **Başoğlu**, Şebnem, Bağlı Tacir Yardımcılarının Kanundan Doğan Rekabet Yasağı, EÜHFD 1981, Yıl 1, S. 1., s. 224; **Birsel**, Mahmut T., Ticarî Mümessil Tarifinde Şahsi Unsur, Batider 1963, C.II, S.1, s. 8; **Domanic/Ulusoy**, s. 365; **Feyzioğlu**, s. 429; **İmregün**, Kara Ticareti, s. 120; **İnceoğlu**, s. 172; **Karayalçın**, Ticari İşletme, s. 489; **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)** s. 678, N. 1408; **Kayihan/Yasan**, s. 174; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 105, dn. 2; **Özdemir**, Necdet, Türk Ticaret Hukuku, I. Kitap -Başlangıç-Ticari İşletme, 4. Bası, Ankara 1978, s. 181; **Pulaşlı**, Temsil, s. 14; **Tekil**, s. 200; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 134; **Ulusay**, s. 631; Ticari temsilcinin ticari işletmenin alter egosu olmasına karşın bazı işlemleri yapamayacağına ilişkin bkz. **Poroy/Yasaman**, s. 244; **Teoman**, s. 234-235.

⁹⁷ Olağan ve olağanüstü işlemler için bkz. Üçüncü Bölüm, §3, I, A.

⁹⁸ **Arkan**, s. 186; **İnceoğlu**, s. 192; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 46, dn. 59.

⁹⁹ **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 678, N. 1411.

Ticari temsilci ile ticari vekil arasındaki farklara rağmen atanan kişinin hukuki durumu tespit edilememiş olabilir. Öğretide¹⁰⁰, atanan kişinin ticari temsilci mi, ticari vekil mi olduğu anlaşılamıyorsa somut olayın özelliklerine, yetkilerin kapsamına ve kişinin ticari işletme içerisindeki durumuna bakılması gerektiği belirtilmektedir. Nitekim Yargıtay tarafından verilen bir kararda¹⁰¹ da yetkilerin kapsamından bahsedilmiştir.

Ticari temsilci ile ticari vekil arasındaki farkın ortaya konulması için öğretide değişik çözüm önerileri ileri sürülmüştür. İlk görüş¹⁰² noterlerin, yetkilerin kapsamına bakarak, atanan kişinin hukuki durumunu vekâletnamede belirtebileceklerini ileri sürmüştür. Bu görüşe göre noterler vekâletname düzenlerken, ticari işletme sahibinin vermek istediği yetkileri belirleyecek ve bu yetkilere bakarak kişinin ticari temsilci veya ticari vekil olduğunu vekâletnameye açıkça yazacaklardır. Dolayısıyla üçüncü kişiler, temsilcinin işleme yetkili olup olmadığı konusunda bir güvene sahip olacaklardır. Noterlik Kanunu¹⁰³ m. 84 vd. bu görüşün dayanağını oluşturmaktadır. Gerçekten de anılan kanunun 84. maddesinde hukuki işlemlerin noter tarafından nasıl düzenleneceği açıklanmaktadır. Bu maddeye göre hukuki işlemler noter tarafından tutanakla yazılır. Tutanakta kişinin gerçek isteği de yazılmak zorundadır. Dolayısıyla ticari işletme sahibinin temsilcisine hangi yetkileri vermek istediği ile ticari temsilci veya ticari vekilden hangisini atamak istediği tutanakta yazmalıdır. Ancak ticari temsilci veya ticari vekilin açık veya zımni olarak atanabileceği dikkate alındığında bu görüşün sadece noterde düzenlenen vekâletnameler için geçeli olduğu anlaşılır. Şayet kişi sözlü olarak veya yazılı vekâletname ile atanmış olabilir. Bu gibi hallerde ticari temsilci ve ticari vekil arasındaki farkın ortaya konulması mümkün değildir.

¹⁰⁰ **Poroy/Yasaman**, s. 246.

¹⁰¹ “...bir kişinin ticari vekil mi, yoksa ticari mümessil mi olduğunun çekişmeli bulunduğu hallerde öncelikle o kişiye işletme sahibi (veya işletmeyi temsile yetkili kişi) tarafından verilen yetkilerin içerik ve kapsamı dikkate alınarak bir değerlendirme yapılmalıdır...”. HGK, T. 29.11.2006, E. 2006/12-758, K. 2006/754 (www.kazanci.com) (E.T. 15.01.2016).

¹⁰² **Şener**, Ticari Temsilci, s. 151.

¹⁰³ RG. 05.02.1972, S. 14090.

İkinci görüş¹⁰⁴ ise iki kurum arasında ki fark için vekâletnamelere bakılması gerektiğini belirtmektedir. Bu görüşe göre vekâletnamede ticari işletme sahibinin geniş bir temsil yetkisi verme iradesinin olup olmadığına bakılmalıdır. Örneğin kişinin sadece kambiyo taahhüdünde bulunma veya taşınmazları devretme yetkisine sahip olması, ticari temsilci olarak nitelendirilmesi için yeterli değildir. Aynı şekilde vekâletnamede yazan terimlerden hareket ederek ticari temsilci mi veya ticari vekil mi atandığı tespit edilemez. Çünkü fabrika müdürü veya genel müdür olarak belirtilen, dışarıdan ticari temsilci gibi geniş temsil yetkisine sahip gibi görünen kişiler de ticari vekil olabilir. Dolayısıyla atanmış olan kişinin yetkilerin kapsamına bakılmalı ve ticari işletme sahibinin tarafından verilen temsil yetkisinin sınırlarına göre kişinin hukuki durumu tespit edilmelidir.

Üçüncü bir görüş¹⁰⁵ ise çözüm önerisi olarak sunmamış, sadece ticari temsilcinin atanmasının açık bir beyanla ve noter aracılığıyla olması gerektiğini belirtmiştir. Bu görüşe göre ticari temsilci zımni olarak atanamamalı, sadece açık irade beyanı ile atanmalıdır. Bu beyan ise noterde düzenlenme veya noter tarafından onaylanma şeklinde verilmelidir. NK m. 89'da bu görüşü desteklemektedir. Bu maddeye göre taşınmazların devri işlemi noter tarafından düzenlenmelidir. Şayet ticari temsilciye verilen temsil yetkisi de noter tarafından düzenlenirse. NK m. 89'a uygun olarak hareket edilmiş olur.

Kanaatimizce ticari temsilci ile ticari vekilin ayrımında ilk önce ticaret siciline tescil edilip edilmemesine bakılmalıdır. Ticaret siciline tescil kesin bir fark yaratmasa da, yukarıda belirtildiği üzere karine olarak ileri sürülebilmelidir. Nitekim ticaret siciline tescil edilmiş bir kişi ticari temsilci olarak değerlendirilebilir. İkinci olarak yetkilerin kapsamına bakılmalıdır. Ticari işletme sahibi tarafından atanmış olan kişi açıkça izin almadan kambiyo taahhüdünde bulunuyor veya ödünç para alıyor ise ticari temsilci olarak atandığının kabul edilmesi gerekir¹⁰⁶. Ancak, aradaki fark yetkilerin kapsamından anlaşılmıyor olabilir. Örneğin ticari temsilci ve özel

¹⁰⁴ Teoman, s. 243.

¹⁰⁵ Demirkapı, s. 823. Ayrıca bkz. s. 837, dn. 122 ve s. 858-859.

¹⁰⁶ Poroy/Yasaman, s. 246.

yetkili ticari vekilin her ikisi de kambiyo taahhüdünde bulunmaya veya ödünç para almaya yetkilidirler. Bu halde kişinin, ticari temsilci mi ticari vekil mi olduğunun tespiti zordur. Ticari temsilci ve ticari vekil arasında ki farkların anlaşılamadığı bu gibi hallerde kişinin ticari temsilci olarak atandığı kabul edilmelidir. Çünkü kişi aslında ticari temsilci olarak atanmışsa herhangi bir sorun yoktur. Ticari temsilci olarak atanan kişi yetkisinin kapsamına giren bir işlemi yapmıştır. Ancak kişi, esasında ticari vekil olarak atanmışsa ve yetkisine girmeyen bir işlemi yapmışsa bu kişiyi de ticari temsilci olarak kabul etmemiz gerekir. Çünkü yapılmış olan işlemden dolayı üçüncü kişinin değil, ticari işletme sahibinin zarar görmesi hakkaniyete daha uygun olacaktır¹⁰⁷.

Ticari temsilci ve ticari vekil arasında ki benzerliğin uygulamada yarattığı sıkıntılara çözüm önerisi olarak ticari temsilcinin atanma şeklinin değiştirilmesi gösterilebilir. Ticari temsilci açık veya zımni irade beyanıyla değil, sadece yazılı beyan ile atanmalıdır. Yazılı beyanda ticari işletme sahibi tarafından verilmek istenen yetkiler açıkça belirtilmelidir. Ayrıca bu yazılı beyanın noterler tarafından onaylanması gerekir. Doğal olarak bu beyanın noter tarafından düzenlenmesi de mümkündür. Bu halde üçüncü kişiler işlem yapacağı kişinin, o işleme yetkili olup olmadığını noterler tarafından düzenlenen veya onaylanan beyandan anlayabileceklerdir. Noterler tarafından kişinin ticari temsilci mi, ticari vekil mi olduğu yazılı beyanda belirtilebilir. Ancak noter tarafından bu şekilde belirtilmese de üçüncü kişiler işlem yapmak istediği kişinin yetkilerine bakarak, kişinin o işleme yetkili olup olmadığını anlayabileceklerdir.

B. Ticari Vekil ile Adi Temsilcinin

Ticari vekil ve temsilcilik arasında benzerlik olabileceği gibi farklılıklarda mevcuttur. İki kurum arasındaki benzer özellik ticaret siciline tescil hususudur. Ticari vekilin atanmasında veya ticari vekillik ilişkisinin sona ermesinde ticaret siciline tescil söz konusu değildir. Aynı durum temsilci içinde geçerlidir. Ancak

¹⁰⁷ **Albaş**, s. 31.

anonim ve limited şirketlere atanan sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarını istisnai olarak ticaret siciline tescil edilebilmektedir.

Ticari vekil ile temsilci arasında bazı farklılıklar da mevcuttur. İlk farklılık ticari vekilin yetkilerinin ticari işletmenin olağan işleriyle sınırlı olmasıdır. Temsilcinin yetkileri ise temsil edilenin iradesine bağlı olarak değişmektedir. İkinci farklılık sona erme hususundadır. Temsilcilik ilişkisi temsil edilenin ölümü veya fiil ehliyeti kaybetmesi halinde sona erer. Ancak, ticari vekillik ilişkisi ticari işletme sahibinin ölümü veya fiil ehliyetini kaybetmesi ile sona ermez(TBK m. 554/2).Üçüncü farklılık ise ticari vekil rekabet yasağına tabi iken temsilci için böyle bir yasak söz konusu değildir. Gerçekten de TBK m. 553’de ticari vekiller ve diğer tacir yardımcılarını için rekabet yasağı düzenlenmişken, temsilci için rekabet yasağı düzenlenmemiştir.

C. Ticari Vekil ile Pazarlamacının

Pazarlamacılık sözleşmesi, *“pazarlamacının sürekli olarak, bir ticari işletme sahibi işveren hesabına ve işletmesinin dışında, her türlü işlemin yapılmasına aracılık etmeyi veya yazılı anlaşma varsa, bu anlaşmada belirtilen işlemleri yapmayı, işletme sahibi işverenin de buna karşılık ücret ödemeyi üstlendiği sözleşme”*olarak tanımlanmıştır (TBK m. 448).Bu tanıma göre pazarlamacı, aracı pazarlamacı ve sözleşme yapmaya yetkili pazarlamacı olarak ikiye ayrılır. Aracı pazarlamacı aksi belirtilmedikçe ticari işletmenin işlemlerine aracılık eder. Sözleşme yapmaya yetkili pazarlamacı ise işlemlerin gerektirdiği bütün olağan işlemleri yapar. Ancak sözleşme yapma yetkisi olan pazarlamacının tahsilat ve ödeme günü değişikliği yapabilmesi için özel olarak yetkilendirilmesi gerekmektedir (TTK m. 452/2).

Pazarlamacı mevcut TBK ile hukukumuzda girmiştir. eBK m. 454’de yer alan seyyar tüccar memurları¹⁰⁸ mevcut kanunda düzenlenmemiştir¹⁰⁹. Bu nedenle

¹⁰⁸ eBK m. 454 *“Bir müessese için merkezinin haricindeki mahallerde muamele icra eden seyyar memurlar, müessese namına sattıkları malın bedelini almak ve makbuz vermek ve borçluya mehil ita etmek salahiyetini dahi haiz sayılırlar. Bu salahiyetin tahdidi, hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı muteber değildir”*.

pazarlamacının, seyyar tüccar memurlarının yerine düzenlenip düzenlenmediği öğretide tartışılmıştır. Bir görüş¹¹⁰ pazarlamacı ile seyyar tüccar memurlarının benzer kurumlar olduğunu, dolayısıyla pazarlamacının, seyyar tüccar memurlarının devamı niteliğinde olduğunu belirtmiştir. Diğer bir görüş¹¹¹ ise pazarlamacı ile seyyar tüccar memurları arasında farkların olduğunu, bu nedenle ikisinin de aynı kurum olmadığını ifade etmiştir.

Seyyar tüccar memurları eBK döneminde tek bir maddede düzenlenmişti. Pazarlamacı ise TBK m. 448-460 arasında ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca seyyar tüccar memurları, ticari mümessiller ve diğer ticaret vekilleri başlığı altında düzenlenmişken, pazarlamacı altıncı bölümde hizmet sözleşmeleri bölümü altında, pazarlamacılık sözleşmesi başlığı altında düzenlenmiştir. Dolayısıyla pazarlamacılık sözleşmesinin hizmet sözleşmesinin özel bir türü olduğundan bahsedilebilir¹¹². Bu

¹⁰⁹ Seyyar tüccar memurlarının mevcut kanunda yer almamasının nedeni mehz İsviçre Borçlar Kanununda 1971 yılında yapılan değişikliktir. Bu değişiklikte İsviçre Borçlar Kanunu'nda diğer tüccar yardımcıları başlığı altında düzenlenen gezici tüccar yardımcıları hizmet sözleşmesinin başlığı altında düzenlenmiştir. Ancak gezici tacir yardımcıları ismi aynen kalmıştır. Kanun koyucunun TBK sisteminde pazarlamacıyı da aynı şekilde düzenlediğinden İki kurum arasında benzerlik olduğuna ilişkin bkz. **Arkan**, s. 188; **Topuz**, Murat, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Pazarlamacılık Sözleşmesi (TBK. m.448-460), MÜHFD-HAD, C. 19, S. 1 s. 296, dn. 2; **Tuncay**, A. Can, Pazarlamacılık (Ticari Gezgin) Sözleşmesi ve Düşündürdükleri, Çimento İşveren Dergisi, 2012, C. 26, S. 2, s. 5. Seyyar tüccar memurları TBK'da düzenlenmemiş olmasına karşın TTK m. 318/2 ve 321'de 'da bu kavramın kullanılmış olduğu görülmektedir. Kanunlar arasındaki uyumun sağlanması için seyyar tüccar memurları kavramının TTK'dan kaldırılması gerekmektedir.

¹¹⁰ İki kurum arasında benzerlik olduğuna ilişkin bkz. **Arkan**, s. 188; **Bahtiyar**, Ticari İşletme s. 190; **Bozer/Göle**, s. 89; **Ayhan/Özdamar/Çağlar** pazarlamacının seyyar tüccar memurlarına alternatif olabileceğini belirtmişlerdir (**Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 349). Pazarlamacının, seyyar tüccar memurunun yerine düzenlendiğine ilişkin bkz. **Akdeniz**, Umut, Pazarlamacılık Sözleşmesi, GÜHFD, C. 17, S. 4, s. 317; **Çeker**, Mustafa, Ticaret Hukuku, 8. Baskı, Ankara 2014, s. 86, dn. 88; **Kaya**, Arslan, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Acentelik, 2. Baskı, İstanbul 2016, s. 4, N. 02e; **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 699, N. 1467; **Topçuoğlu**, Metin, Yeni Tacir Yardımcısı Pazarlamacı, SDÜHFD, 2011, C. 1, S. 2, s. 30-31; **Topuz**, s. 31, 294; Pazarlamacı ve seyyar tüccar memurunun aynı işlevi gördüklerine ilişkin bkz. **Tuncay**, s. 5,16; **Zengin**, s. 35.

¹¹¹ Bu görüşe göre pazarlamacı ve seyyar tüccar memuru amaç ve yetki bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Ayoğlu**, Tolga, Bağımlı ve Bağımsız Tacir Yardımcıları Bakımından Getirilen Yenilikler, Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Ticari İşletme Hukuku Anlamında Getirdiği Yenilikler Sempozyumu, 25-26 Kasım 2011, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları s. 47-48; **Bilgili/Demirkapı**, Ticari İşletme, s. 116; Pazarlamacının seyyar tüccar memurlarının devamı olmadığına ilişkin bkz. **Demirkapı**, Pazarlamacı, s. 63; **Poroy/Yasaman**, s. 249-250.

¹¹² **Akdeniz**, s. 10; **Poroy/Yasaman**, s. 250; **Topçuoğlu**, s. 30; **Topuz**, s. 294 ve 311; Pazarlamacının, hizmet sözleşmesi dışında başka bir sözleşme ile çalıştırılabileceğine ilişkin bkz.

husus TBK genel gerekçesinde¹¹³ ve Yargıtay kararında¹¹⁴ açıkça vurgulanmıştır. Buna karşın eBK döneminde seyyar tüccar memurları ile ticari işletme sahibi arasında ki ilişki hizmet, vekalet veya ortaklık sözleşmesi olabilirdi¹¹⁵. Bu yönüyle pazarlamacı ve seyyar tüccar memurları arasında fark vardır.

Seyyar tüccar memurlarını düzenleyen eBK m. 454’de seyyar tüccar memurlarının malın bedelini almak, makbuz vermek ve borçluya süre tanınması yetkilerine sahip olduğu belirtilmişti. Ancak pazarlamacı için böyle bir yetki söz konusu değildir. Gerçekten de aracı pazarlama sadece müşteri ile iletişime geçmeyi sağlar. Sözleşme yapma yetkisi olan pazarlamacı ise tahsilat veya ödeme gününü değiştirmesi için açıkça yetkilendirilmiş olması gerekir. Dolayısıyla, eBK döneminde seyyar tüccar memurunun yetkili olduğu işlemleri, sözleşme yetkisi olan pazarlamacının yapabilmesi açıkça yetkilendirilmiş olmasına bağlıdır. İki kurum arasında yetki bakımından da fark olduğu söylenebilir.

Kanaatimizce pazarlamacı ve seyyar tüccar memurları tamamen aynı kurumlar değildir. Yukarıda açıklandığı üzere hem sözleşme ilişkisi bakımından hem de yetki bakımından farklılıklar mevcuttur. Bu nedenle pazarlamacı ile seyyar tüccar memurlarının birbirinin aynısı olmadığı, iki kurum arasında sadece benzerliklerin olduğu kabul edilebilir.

Pazarlamacı ile seyyar tüccar memurların benzer kurumlar olması, pazarlamacının ticari vekil olup olmadığı sorusunu akıllara getirmektedir. Çünkü eBK döneminde seyyar tüccar memurları ticari vekil olarak kabul edilmişti¹¹⁶. Bu

Tuncay, 6; **Zengin**’e göre pazarlamacılık sözleşmesi TTK m. 448’de içerdiği unsurlar, özellikle bağımsızlık unsuru nedeniyle, her zaman hizmet sözleşmesinin özel bir türüdür (**Zengin**, s. 35, dn. 96).

¹¹³ Bkz. TBK hükümet gerekçesi, Bölüm 6.

¹¹⁴ “...Sözleşmenin unsurları, 1. Ticari işletmenin varlığı, 2. Süreklilik, 3. İşletme dışında faaliyet yürütme, 4. Ticari işletme sahibi işveren hesabına çalışma, 5. Aracılık ve sözleşme yapma, 6. Ücret(komisyon-prim) almaktır. Pazarlamacılık sözleşmesi bu unsurları nedeni ile atipik bir iş sözleşmesidir.” Y. 9. HD, T. 21.03.2016, E. 2014/35247, K. 2016/6636 (www.kazanci.com) (E.T. 17.01.2017).

¹¹⁵ **Poroy /Yasaman**, s. 247; **Zengin**, s. 35.

¹¹⁶ eBK döneminde öğretilen seyyar tüccar memurları ticari vekil olarak kabul edildiğine ilişkin bkz. **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 700; **Koç**, Derviş, Pazarlamacılık

halde pazarlamacı da ticari vekil olarak kabul edilebilir mi? Öğretide¹¹⁷ bu soruya olumlu cevap verenler olmuştur.

Pazarlamacının ticari vekil olup olmadığının tespit edilmesi için, öncelikle tacir yardımcısı olup olmadığının incelenmesi gerekir¹¹⁸. Keza, pazarlamacı tacir yardımcılarının düzenlendiği bölümde düzenlenmemiş, altıncı bölümde hizmet sözleşmesi başlığı altında düzenlenmiştir. Dolayısıyla kanun koyucunun pazarlamacıyı, tacir yardımcısı olarak düzenleme maksadı olmadığından bahsedilebilir¹¹⁹. Bunun yanında tacir yardımcılarını düzenleyen hükümlerde ticari işletme sahibi ile üçüncü kişi arasındaki ilişkiler düzenlenmişken (rekabet yasağına ilişkin düzenleme dışında), pazarlamacılık sözleşmesinde ise, sözleşmenin tarafları, tarafların hakları, borçları ve yükümlülükleri düzenlenmiştir. Bu nedenle pazarlamacılık sözleşmesinin TBK’da yeni bir sözleşme tipi olarak düzenlendiği sonucuna varılabilir¹²⁰. Nitekim Yargıtay da bu yönde karar¹²¹ vermiştir.

Kanaatimizce pazarlamacı, bağlı tacir yardımcılarındandır. Çünkü yukarıda belirtildiği üzere, pazarlamacının hizmet sözleşmesi başlığı altında düzenlenmesinin

Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014 s. 6-7; **Öçal**, Akar, Türk Hukukunda Seyyar Tüccar Memurları, EİTİAD, 1968, C. 5, S. 1, s. 358; **Teoman**, s. 245; **Zengin**, s. 35.

¹¹⁷ **Bahtiyar**, Ticari İşletme, s. 189; Kaya, aracı pazarlamacı ve özellikle sözleşme yapma yetkisi olan pazarlamacının ticari vekil sayılmasına engel bir durum olmadığını belirtmiştir. **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 701; **Koç**, Pazarlamacı, s. 7, dn. 20; Zengin, sözleşme yapmaya yetkili pazarlamacının temsil yetkisine sahip olduğunu belirterek, bu pazarlamacının ticari vekilin bir türü olduğunu ifade etmiştir. **Zengin**, s. 46.

¹¹⁸ Pazarlamacı, ticari işletme hukuku kitaplarında bağlı tacir yardımcıları başlığı altında düzenlenmiştir. Ancak *Poroy/Yasaman*, pazarlamacıyı tacire bağlı yardımcılar sıralamasında saymışken, pazarlamacı konusunu ayrı bir başlık olarak değil, ticari vekil başlığı altında anlatmışlardır (**Poroy/Yasaman**, s. 242, 247).

¹¹⁹ Topçuoğlu, pazarlamacılığın kanundaki düzenleme yeri ve pazarlamacılık ile ilgili hükümler nedeniyle tacir yardımcısı olarak nitelendirmenin güç olduğunu belirtmiştir. Ancak, pazarlamacının seyyar tüccar memurlarının görevini devam ettirdiğini ifade ederek tacir yardımcısı olarak değerlendirmiştir. Bkz. **Topçuoğlu**, s. 31-32; **Zengin**, s. 42, dn. 4.

¹²⁰ **Ayoğlu**, s. 47-48; **Poroy/Yasaman**, s. 249.

¹²¹ “...6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda ise 448-460 maddeleri arasında da “pazarlamacılık sözleşmesi” özel bir sözleşme türü öngörülmüş olup, bu sözleşmenin pazarlamacının sürekli olarak, bir ticari işletme sahibi işveren hesabına ve işletmesinin dışında, her türlü işlemin yapılmasına aracılık etmeyi veya yazılı anlaşma varsa, bu anlaşmada belirtilen işlemleri yapmayı, işletme sahibi işverenin de buna karşılık ücret ödemeyi üstlendiği sözleşme olarak tanımlandığı ...” 21. HD, T. 24.02.2016, E. 2015/8780, K. 2016/2751 (www.kazanci.com) (E. T. 15.01.2017).

nedeni İsviçre Borçlar Kanununda yapılan değişikliktir. Dolayısıyla bu değişikliğe bağlı olarak kanun koyucu pazarlamacının kanun sistematliğini mehz kanuna göre uyarlamak istemiştir. Tacir yardımcılarının, ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcılar başlığı altında düzenlenmesi, pazarlamacının da bu başlık altında düzenlenmesi gerektiği düşüncesini akla getirebilir. Ancak TBK’da madde başlıklarının metne dahil edilmesi gerektiği yönünde bir düzenlemenin bulunmadığı dikkate alındığında¹²², pazarlamacının da tacir yardımcısı olarak hizmet sözleşmesi başlığı altında düzenlenmesi mümkündür¹²³. TBK’da tacir yardımcılar kısmında, ticari işletme sahibi ve tacir yardımcısı arasındaki ilişkilerden ziyade, üçüncü kişilerle ilişkisi düzenlenmiştir. Pazarlamacılık sözleşmesinde ise iç ilişkiler düzenlenmiştir. İç ilişkilerin düzenlenmesi, pazarlamacının tacir yardımcısı sayılmasına engel değildir¹²⁴. Aynı durum, bağlı olmayan tacir yardımcılardan acente için de geçerlidir. Acenteyi düzenleyen hükümler arasında da iç ilişkiye dair hükümler mevcuttur (TTK m. 102 vd.). Ayrıca TBK’da ticari işletme sahibi ve tacir yardımcılar arasındaki iç ilişkiyi ilgilendiren rekabet yasağına ilişkin düzenleme de mevcuttur (TBK m. 553). Dolayısıyla pazarlamacılık sözleşmesine dair hükümlerin iç ilişkiye ait hükümler olması, pazarlamacının tacir yardımcısı olmadığı anlamına gelmez.

Pazarlamacının, ticari vekil olup olmadığı hususunda, iki kurum arasındaki benzerliklere ve farklara bakılması gerekir. Öncelikle yaptığımız açıklamalar ışığında her ikisi de bağlı tacir yardımcılardanıdır. Pazarlamacı da ticari vekil gibi sadece ticari işletmelere atanır¹²⁵. Ticaret siciline tescil hususunda pazarlamacılık sözleşmesinin de, ticari vekilin temsil yetkisi gibi ticaret siciline tescil edilmesi

¹²² TBK’da, TTK m. 1534 /1’de olduğu gibi “kenar başlıklarının metne dahil” olduğunu gösteren bir hüküm mevcut değildir. Bkz. **Zengin**, s. 45, dn. 16.

¹²³ Pazarlamacının tacir yardımcısı başlığı altında düzenlenmemesinin, tacir yardımcısı olmasına engel olmadığına ilişkin bkz. **Akdeniz**, s. 4; **Koç**, s. 6; **Tuncay** s. 6; **Zengin**, s. 42; Aksi görüş için bkz. **Ayoğlu**, s. 47-48.

¹²⁴ **Zengin**, s. 44-45;

¹²⁵ **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 227; **Koç**, s. 11, **Tuncay**, s. 9; **Zengin**, s. 16-17.

gerekmez¹²⁶. Ticari vekil, genel yetkili ve özel yetkili olarak, pazarlamacı ise aracı pazarlamacı ve sözleşme yetkisi olan pazarlamacı olarak ikiye ayrılır.

Pazarlamacı ile ticari vekil arasında ki farklar şu şekildedir;

1. Pazarlamacı ve ticari vekil arasındaki önemli farklardan biri, pazarlamacının ticari işletme dışında çalışıyor olmasıdır¹²⁷. Bu husus TBK m. 448’de “*bir ticari işletme sahibi işveren hesabına ve işletmesinin dışında*” ibaresiyle vurgulanmıştır. Gerçekten de, ticari işletme sahibinin mal veya hizmetlerini müşterilere ulaştırması gerekmektedir. Bu işlevi, ticari işletme sahibi adına pazarlamacı üstlenmektedir. Madde metninde geçen ticari işletme dışarısı ile kastedilenin ne olduğu açık değildir. Ticari işletme dışında ibaresi ile ticari işletmenin mal veya hizmetlerinin üretildiği fiziki sınırların dışarısı kastedildiği belirtilmektedir¹²⁸. Oysa ticari vekil, ticari işletmenin bulunduğu alan içerisinde çalışır. Özellikle TBK m. 552’de düzenlenen diğer tacir yardımcıları mağaza içerisinde satış görevlisi olarak çalışmaktadır. Dolayısıyla pazarlamacı ve diğer tacir yardımcıları, ticari işletmenin içerisinde veya dışarısında çalışmaları yönüyle farklılık göstermektedir¹²⁹.

2. Ticari vekil ve sözleşme yapmaya yetkili pazarlamacı arasında fark vardır. Sözleşme yapma yetkisi bulunan pazarlamacı açıkça yetkili kılınmadıkça tahsilat veya ödeme günü değişikliği yapamaz (TBK m. 452/2). Ancak genel veya özel yetkili ticari vekil açıkça yetkilendirilmiş olmasa bile bu işlemleri yapabilir.

3. Yukarıda belirtildiği üzere pazarlamacı hizmet sözleşmesi bölümü altında düzenlenmiştir. Ticari vekil ise ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları bölümü altında düzenlenmiştir. Pazarlamacılık sözleşmesi, hizmet sözleşmesinin özel bir türünü oluşturmaktadır. Ticari vekil ve ticari işletme sahibi

¹²⁶ Teoman, s. 246.

¹²⁷ Arkan, s. 118; Topuz, s. 302; Zengin, s. 34.

¹²⁸ Zengin, s. 16 vd.

¹²⁹ Arkan, s. 188.

arasındaki ilişki hizmet sözleşmesi olabileceği gibi vekâlet, ortaklık veya benzeri sözleşmeler de olabilir.

4. İki kurum arasında atanacak kişiler bakımından fark vardır. Ticari vekil gerçek veya tüzel kişi¹³⁰ olabilmektedir. Pazarlamacı ise niteliği gereği sadece gerçek kişi¹³¹ olabilmektedir. Gerçekten de pazarlamacının yaptığı iş gereği tüzel kişi olması düşünülemez.

5. Pazarlamacılık ilişkisi TBK m. 448’de sürekli olarak ibaresiyle vurgulanmıştır. Dolayısıyla ticari işletme sahibi ve pazarlamacı arasındaki ilişki geçici bir ilişki şeklinde değil, sürekli bir ilişki olmalıdır. Ticari vekil için böyle bir geçicilik veya süreklilik ilişkisi öngörülmemiştir. Kanımızca ticari vekilin süreklilik ilişkisi taşımasına gerek yoktur. Ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasında geçici bir şekilde de ticari vekillik ilişkisi kurulabilir. Örneğin, ticari işletme sahibi mağazadaki çalışan kişiyi bir günlüğüne bile satış sorumlusu ticari vekil olarak atayabilir. Bu nedenle atanan kişinin, ticari işletme sahibi ile ilişkisine bakılarak ticari vekil mi pazarlamacı mı olduğu tespit edilebilir.

6. Pazarlamacının, TTK m. 125/5 gereğince denkleştirme tazminatı alabileceği öğretide belirtilmektedir¹³². Ticari vekilin denkleştirme tazminatı alabilmesi ise mümkün değildir.

Sonuç olarak aracı pazarlamacının, ticari işletme sahibini temsil yetkisi olmadığından ticari vekil olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Sözleşme yapma yetkisi olan pazarlamacı ise atanma şekli, atanacak kişi, yetki, hak ve yükümlülüklerden genel veya özel yetkili ticari vekilden farklılık gösterdiği için,

¹³⁰ Tüzel kişilerin ticari vekil olabileceği hakkında bkz. İkinci Bölüm, § 2, V, B.

¹³¹ **Koç**, 39; **Topuz**, s. 304.

¹³² *Arkan*, pazarlamacının denkleştirme tazminatı alabilmesini, belirli bir alanda faaliyet göstermesi ve TTK m. 453/1’de öngörülen şekilde anlaşmanın olmamasına bağlamıştır (**Arkan**, s. 190). *Kaya*’ya göre pazarlamacının denkleştirme tazminatı alabilmesi teorik olarak ihtimal dahilindedir, ancak uygulanması istisnai olarak mümkündür **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 721; N. 1432. *Poroy/Yasaman* pazarlamacılık sözleşmesinin TTK m. 122/5’e uyduğunu belirterek, pazarlamacının denkleştirme tazminatını alabileceğini belirtmiştir (**Poroy/Yasaman**, s. 247) Pazarlamacının denkleştirme tazminatı alabilmesinin mümkün olduğuna ilişkin bkz. **Zengin**, s. 249.

ticari vekil olarak nitelendirilemez. Ayrıca ticari işletme sahibi tarafından kişinin hem işletme içerisine ticari vekil olarak atanması, hem de işletme dışında müşterilere mal veya hizmet götürmesi ihtimal dahilindedir. Bu gibi durumlarda ticari işletme sahibi ile atanan kişi arasındaki sözleşmeden, kişinin ticari vekil mi veya pazarlamacı mı olduğu anlaşılamayacaktır. Pazarlamacı, her ne kadar tacir yardımcıları başlığı altında düzenlenmemiş olsa da, ticari temsilci, ticari vekil gibi TBK’da düzenlenmiş bağımlı tacir yardımcılarında olduğu söylenebilir.

VI. Ticari Vekilin Türleri

A. Genel Yetkili Ticari Vekil

Ticari vekil¹³³, TBK m. 551/1 gereğince ticari işletmeyi yönetmek için atanabilir. Bu halde genel yetkili ticari vekilden bahsedilir. Genel yetkili ticari vekil, ticari işletmeyi yönetmeye ve işletmenin bütün işlemlerini yapmaya yetkilidir¹³⁴. Dolayısıyla ticari işletmenin olağan olan bütün iş veya işlemleri genel yetkili ticari vekil tarafından yapılabilir. Genel yetkili ticari vekile; mağaza müdürü¹³⁵, ticari işletmeye atanan müdür¹³⁶, fabrika müdürü¹³⁷, otel müdürü¹³⁸, tiyatro müdürü¹³⁹ örnek olarak gösterilebilir.

¹³³ Öğretide genel yetkili yerine, genel ticari vekil kavramı da kullanılmıştır. Bkz. **Bozkurt**, Tellallık, s. 78-79; **Bozkurt** başka bir eserinde genel yetkili ticari vekil kavramını kullanmıştır. (**Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 225); **Domanıç/Ulusoy**, s. 372; **Feyzioğlu**, s. 428; **Kayar**, s. 363-364; **Poroy/Yasaman** genel vekil ibaresini kullanmıştır. Bkz. **Poroy/Yasaman**, s. 245; **Tekil**, s. 200.

¹³⁴ Genel yetkili ticari vekil için eBK döneminde değişik tanımlamalar yapılmıştır. Bir tanımlamaya göre ise “*mağaza satış memuru ve seyyar tüccar memuru gibi belirli işleri yapmakla yetkisi sınırlanmamış, mağazanın tümüne ilişkin işler yapabilen yardımcıları*” genel yetkili ticari vekil olarak kabul edilir. Yazar genel yetkili ticari vekilin, belirli işlemleri yapma yetkisi ile sınırlandırılmamış olmasını vurgulamıştır (**Baştuğ/Erdem**, s. 154). Diğer bir tanımlamaya göre *ticari mümessil sıfatını haiz olmayan ve bir ticari işletmede seyyar tüccar memuru veya satış mağazası memur yahut müstahdemi sayılmayan ve temsil salahiyetini haiz bulunan tacir yardımcısı, hüsnü niyetli üçüncü kişilere karşı ticari vekil telakki edilir*. Yazar eBK döneminde özel yetkili ticari vekil olarak kabul edilen seyyar tüccar memuru ve satış mağazası dışında olan ticari temsilci sıfatı bulunmayan ticari vekili, genel yetkili ticari vekil olarak kabul etmiştir (**Karayalçın**, Ticari İşletme, s. 494).

¹³⁵ **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 693 N. 1456; Yazar alışveriş merkezi genel müdürünü genel yetkili ticari vekil olarak nitelendirmiştir. **Kayhan/Yasan**, s. 185.

¹³⁶ **Bahtiyar**, Ticari İşletme, s. 187; **Domanıç/Ulusoy**’a göre göre genel müdür, genel ticari vekildir. (**Domanıç/Ulusoy**, s. 372). **Kayar**’a göre ticari işletmeye atanan ve ticari temsilci sıfatını taşımayan müdür genel ticari vekildir (**Kayar**, s. 363).

Öğretide bir görüş¹⁴⁰ genel yetkili ticari vekilin “*ticari işletmenin bütün veya muayyen işlerini*” görmek üzere atanacağından bahsetmiştir. Kanaatimizce genel yetkili ticari vekil için muayyen işler şeklinde kısıtlama yapmak doğru değildir. Zira genel yetkili ticari vekilin belirli işlemler için atanması, o kişiyi özel yetkili ticari vekil niteliğine sokar¹⁴¹. Şayet ticari işletme sahibi, fabrika müdürü olarak atayacağı kişiye, sadece satış işlemleri ile yetki vermiş ise bu halde satış müdürünün özel yetkili ticari vekil olduğundan bahsedilir. “*Ticari işletmenin bütün veya muayyen işlerini*” görmek unsuru genel yetkili ticari vekilin değil, TTK m. 551/1 anlamında ticari vekilin bir unsuru olarak değerlendirilebilir¹⁴².

Ticari vekilin genel yetkili veya özel yetkili olduğu, temsil yetkisinin kapsamına bakılarak verilecektir. Genel yetkili ticari vekilin en önemli özelliği ticari işletmenin bütünü için olağan iş veya işlemlerde yetkilendirilmiş olmasıdır. Bu halde ticari işletmenin belirli işlemlerini yapan kişi, genel yetkili ticari vekil olarak nitelendirilmeyecektir.

B. Özel Yetkili Ticari Vekil

TBK m. 551/1’de ticari işletmenin bazı işlerini yürütmek için atanan ticari vekilden bahsedilmiştir. Bu halde özel yetkili ticari vekilden¹⁴³ söz edilir. Genel yetkili ticari vekil işletmenin olağan tüm işlemlerini yapabilirken, özel yetkili ticari vekil işletmenin belirli olağan işlemleri yapmaya yetkilidirler. Özel yetkili ticari

¹³⁷ Arkan, s. 184; Bahtiyar, Ticari İşletme s. 187; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku s.76; Çeker, s. 82; Feyzioğlu, s. 432; Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan), s. 693 N. 1456.

¹³⁸ İnceoğlu, s. 188; Şener, Ticari İşletme s. 286. Yazara göre otel müdürü, verilen temsil yetkisine göre genel yetkili ticari vekil veya ticari temsilci olabilir.

¹³⁹ Feyzioğlu, s. 432.

¹⁴⁰ Erkol, s. 27.

¹⁴¹ Aynı yönde bkz. Demirvuran, s. 37.

¹⁴² Nitekim Ayhan/Özdamar/Çağlar ticari işletmenin ticari vekilin, ticari işletmenin bütün veya belirli işlerini görmek için tayin edilmesini ticari vekilin bir unsuru olarak saymıştır (Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 487).

¹⁴³ Öğretide özel yetkili ticari vekil kavramı yerine sınırlı yetkili ticari vekil kavramı da kullanılmıştır. Bkz. Arkan, s. 184; Feyzioğlu, s.428; İmregün ise ticari vekili “genel yetkili ticari vekil” ve sadece “ticari vekil” olarak ikiye ayırmıştır (İmregün, Kara Ticareti, s. 123); Kırca, Ticari Mümessil, s. 46.

vekile; satın alma müdürü¹⁴⁴, pazarlama müdürü¹⁴⁵, muhasebe müdürü¹⁴⁶, insan kaynakları müdürü¹⁴⁷, ihracat işleri ile ilgili yetkili müdür¹⁴⁸, satın alma sorumlusu¹⁴⁹, müşteri temsilcisi¹⁵⁰, mağazanın muhasebe sorumlusu¹⁵¹, tezgahtar¹⁵², garson¹⁵³, kasiyer¹⁵⁴, resepsiyon görevlisi¹⁵⁵, ambar memuru¹⁵⁶ örnek olarak gösterilebilir.

Yukarıda bahsedilen özel yetkili ticari vekil, ticari işletmenin bazı işleri yürütmekte olan ticari vekildir. Bunun haricinde TBK m. 552’de düzenlenen diğer tacir yardımcıları da özel yetkili ticari vekildir. Diğer tacir yardımcılarının özel yetkili ticari vekil olarak kabul edilmesi aşağıda incelenecektir.

1. TBK m. 552’de Düzenlenen Özel Yetkili Ticari Vekiller

TBK m. 552’de¹⁵⁷ diğer tacir yardımcıları düzenlenmiştir. Anılan maddenin gerekçesinde¹⁵⁸, TBK m. 552’nin, eBK m. 453/3’ü karşıladığı belirtilmektedir. eBK

¹⁴⁴ Domaniç/Ulusoy, s. 172; Kayar, s. 363.

¹⁴⁵ Kayar, s. 363.

¹⁴⁶ Kayar, s. 363; Kayıhan/Yasan, s. 187.

¹⁴⁷ Domaniç/Ulusoy, s. 172.

¹⁴⁸ Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan), s. 693 N. 1456.

¹⁴⁹ Arkan, s. 184; Yazar işletmenin satın alma işlerine bakan görevlisini özel yetkili ticari vekil olarak nitelendirmiştir. Bahtiyar, Ticari İşletme, s. 187; Çeker, s. 82.

¹⁵⁰ Kayıhan/Yasan, s. 187.

¹⁵¹ Kayıhan/Yasan, s. 185.

¹⁵² Bahtiyar, Ticari İşletme, s. 187; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku, s.76; Feyzioğlu, s. 434; Kaya, s. 29.

¹⁵³ Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku, s.76.

¹⁵⁴ Bahtiyar, Ticari İşletme, s. 187; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku, s.76; Feyzioğlu, s. 432 Yazar otel sekreterini özel yetkili ticari vekil olarak kabul etmiştir. Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan), s. 693 N. 1456;.

¹⁵⁵ Arkan, s. 184; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku, s.76; Feyzioğlu otel sekreterini özel yetkili ticari vekil olarak kabul etmiştir (Feyzioğlu, s. 432); Kaya otel resepsiyonunda çalışan kişiyi özel yetkili ticari vekil olarak nitelendirmiştir. Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan), s. 693, N. 1456.

¹⁵⁶ Feyzioğlu, s. 432.

¹⁵⁷ TBK m. 552; *Toptan, yarı toptan veya perakende satışlarla uğraşan ticari işletmelerin görevli veya hizmetlileri, o ticari işletme içinde, müşterilerin kolaylıkla görebilecekleri bir yerde ve kolayca okuyabilecekleri bir biçimde, yazıyla aksine duyuru yapılmış olmadıkça, aşağıdaki işlemler için yetkilidirler:*

1. Ticari işletmenin alışılmış bütün satış işlemlerini yapmak.

2. Yetkili oldukları işlemler hakkında faturaları imzalamak.

m. 453/3'de¹⁵⁹ ise satış mağazası memurları düzenlenmişti. Dolayısıyla diğer tacir yardımcılarının satış mağazası memurlarının yerine düzenlendiğinden bahsedilebilir. Ayrıca TBK genel gerekçesinde¹⁶⁰ ticari temsilci ve diğer tacir yardımcılarının düzenlendiği 547-554'üncü maddelerinde herhangi bir hüküm değişikliği olmadığı belirtilmiştir. Buradan hareketle kanun koyucunun satış mağazası memurlarını, ticari temsilci veya ticari vekil dışında kalan tacir yardımcısı olarak nitelendirdiği¹⁶¹ ve TBK m. 552'de satış mağazası memurlarını diğer tacir yardımcılarını başlığı altında düzenlediği sonucuna ulaşılabılır.

TBK m. 552 ile eBK m. 453/3 karşılaştırıldığında madde metninde sadeleştirme dışında fazla bir değişikliğe gidilmemiştir. TBK m. 552'de mağaza sözcüğü yerine ticari işletme ibaresi kullanılmıştır. Ayrıca eBK m. 453'te tek fıkra olarak düzenlenen satış mağazası memurları, TBK m. 552'de iki fıkra olarak düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere TBK m. 552'de düzenlenen diğer tacir

3. Ticari işletmenin alışılmış işlemlerinden doğan borçların ifa edilmesine veya bunların hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesine ilişkin ihtar veya diğer açıklamaları işletme sahibi adına yapmak; bu nitelikteki ihtar veya diğer açıklamaları, özellikle alışılmış işlem dolayısıyla teslim edilmiş mallara ilişkin ayıp bildirimlerini ticari işletme adına kabul etmek.

Toptan, yarı toptan veya perakende satışlarla uğraşan ticari işletmelerin görevli veya hizmetlileri, kendilerine yazıyla yetki verilmiş olmadıkça, işletme dışında ve kasa görevlileri atanmışsa, işletme içinde satış bedellerini isteyip alamazlar. Bu kişiler, satış bedellerini almaya yetkili bulundukları hâllerde, faturaları kapatmaya veya makbuz vermeye de yetkilidirler.”

¹⁵⁸ Bkz. TBK m. 552'nin gerekçesi.

¹⁵⁹ eBK m. 453/3; “Mağaza içinde müşterilerin kolaylıkla görebilecekleri bir yerde ve kolayca okuyabilecekleri bir şekilde aksi ilan edilmiş olmadıkça, toptan, yarıtoptan veya perakende satışmağazalarının memur veya müstahdemleri, o mağazanın mutata satış muamelelerinin hepsini yapmaya, salahiyyetli oldukları muameleler hakkındaki faturalarını imzalamaya, bu mutata muamelelerden doğan borçların yerine getirilmesine veya bunların hiç veyahut gereği gibi yerine getirilmemiş olmasına ilişkin ihtar veya diğer beyanları işletme sahibi adına yapmaya, bu mahiyetteki ihtar ve diğer beyanları ve hususiyle mutata muamele dolayısıyla teslim edilmiş olan mallara ilişkin ayıp ihbarlarını mağaza sahibi adına kabule salahiyyetli sayılırlar; şu kadar ki, kendilerine yazıyla salahiyyet verilmiş olmadıkça mağaza dışında ve kasa memurlarından alınmış ise, mağaza içinde mal parasını isteyip alamazlar. Bu kimseler, mal parasını almaya salahiyyetli bulundukları hâllerde faturaları kapatmaya veya makbuz vermeye de salahiyyetlidirler.”

¹⁶⁰ TBK Tasarısı Genel Gerekçe, Bölüm IV, 2.

¹⁶¹ TBK m. 552'nin gerekçesi.

yardımcıları, esasen eBK döneminde kabul edilen satış mağazası memurlarına ilişkin düzenlemedir¹⁶².

Diğer tacir yardımcılarının ticari vekil mi, yoksa ticari temsilci ve ticari vekilden farklı olarak yeni bir tacir yardımcısı mı olduğu tartışılabilir. Satış mağazası memurları eBK döneminde ticari vekil olarak kabul edilmekteydi. Acaba diğer tacir yardımcıları da, ticari vekil olarak kabul edilebilir mi?

TBK m. 552/1’de *toptan, yarı toptan veya perakende satışlarla uğraşan ticari işletmelerin görevli veya hizmetlilerinin aksi belirtilmedikçe alışılmış bütün satış işlerini yapmaya yetkili olduğu düzenlenmiştir*. Görüldüğü üzere ticari işletmelerin görevlileri veya hizmetlileri, bütün ticari işletmeler için değil, sadece toptan, yarı toptan veya perakende satışlarla uğraşan ticari işletmeler için yetkilidir. Bu şekildeki ticari işletmeye alışveriş merkezleri¹⁶³ örnek olarak gösterilebilir.

Ticari işletmede görevli veya hizmetlilerinin alışılmış satış işlemlerini yapabileceği belirtilmiştir. Alışılmış işlem ile kastedilen olağan işlemlerdir¹⁶⁴. Dolayısıyla diğer tacir yardımcıları da ticari vekil gibi sadece olağan işlemleri yapmaya yetkilidir. Ancak, ticari vekil ticari işletmenin bütün olağan işlemlerini yapabilirken, diğer tacir yardımcıları sadece *toptan, yarı toptan veya perakende satışlarla uğraşan ticari işletmelerin* olağan işlemlerini yapabilmektedir¹⁶⁵.

Ticari işletmelerin görevli veya hizmetlileri kavramı içerisine, ticari işletme sahibinin bilgisi dahilinde satış işlemleri ile uğraşan kişiler girer¹⁶⁶. Bu kapsamda babasına hafta sonu yardım için gelen öğrenci de diğer tacir yardımcıları arasında sayılır¹⁶⁷. Dolayısıyla diğer tacir yardımcısı olacak kişinin *toptan, yarı toptan veya*

¹⁶² Aynı yönde bkz. **Kayar**, s. 364.

¹⁶³ **Şener**, Ticari İşletme, s. 297. Yazara göre bu şekilde ki ticari işletmenin sürekli açık bulunması gerekli değildir. Sadece belli zamanlarda açık bulunması yeterlidir.

¹⁶⁴ **Arkan**, alışılmış işlemler ile olağan işlemlerini benzer tutmuştur (**Arkan**, s. 186). Ayrıca bkz. **Saka**, s. 349.

¹⁶⁵ **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 503.

¹⁶⁶ **Şener**, Ticari İşletme, s. 298.

¹⁶⁷ **Şener**, Ticari İşletme, s. 298.

*perakende satışlarla uğraşan ticari işletmede sürekli bulunması gerekli değildir*¹⁶⁸. Görevli veya hizmetlilerin, diğer tacir yardımcısı olarak sayılabilmesi için ticari işletmenin satış işlemleri ile uğraşması gerekmektedir.

Kanaatimizce diğer tacir yardımcıları, TBK m. 551/1 anlamında ticari vekildir. Çünkü bu kişilerin yetkileri olağan işlemlerle sınırlandırılmıştır. Ticari vekilin türü bakımından değerlendirildiğinde ise, diğer tacir yardımcılarının sadece satış işlemi ile uğraşması nedeniyle özel yetkili ticari vekil olduğu söylenebilir. Nitekim öğretilde¹⁶⁹ diğer tacir yardımcılarının özel yetkili ticari vekil olduğu belirtilmiştir.

¹⁶⁸ Şener, Ticari İşletme, s. 298.

¹⁶⁹ Arkan, s. 186; Bilgili/Demirkapı, s. 78; Kaya (Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Nomer Ertan), s. 696, N. 1462; Kayar, s. 364; Poroy/Yasaman, s. 238.

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARİ VEKİLİN TAYİNİ

§ 2. TAYİNE YETKİLİ KİŞİLER

I. Gerçek Kişi Tarafından İşletilen Ticari İşletmelerde

A. Ticari İşletme Sahibi

Ticari vekilin ticari işletme sahibi¹⁷⁰ tarafından atanmış olması gerekir. TBK. m. 551’de her ne kadar “*ticari işletme sahibi*” tarafından ifadesi kullanılmış ise de, bu ifadenin ticari işletme işleten olarak anlaşılması gerekir¹⁷¹. Çünkü ticari işletme her zaman sahibi tarafından işletilmek zorunda değildir. Uygulamada ticari işletme sahibi ile ticari işletme işleten kişi genellikle aynı kişi olmaktadır. Fakat bu kişilerin farklı olması durumunda ticari vekil atama yetkisi ticari işletme işleten kişidedir. Örneğin ürün kirasında, ticari işletmeyi işleten kişi, ticari işletmenin sahibi konumunda değil, ticari işletmeyi işleten kiracı durumundadır. Bu halde ticari vekil atama yetkisi ticari işletme sahibinde değil, ticari işletmeyi işleten kiracıdır¹⁷².

Ticari işletme sahibinin, ticari vekil tayin edebilmesi için fiil ehliyetinin bulunması zorunludur¹⁷³. Fiil ehliyeti olmayan bir kişinin ticari vekil ataması geçerli değildir¹⁷⁴. Bu durumda olan kişinin ticari vekil atama yetkisi kanuni temsilcisine

¹⁷⁰ TBK m. 551’de geçen ticari işletme sahibi ifadesinin geniş yorumlanması gerekir. Şayet ticari işletme sahibi ifadesinden medeni hukuktaki gibi ticari işletme üzerinde mülkiyet hakkı bulunan kişinin değil, ticari işletme üzerinde hukuki tasarrufta bulunan kişinin anlaşılması gerekir. Bkz. **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 49-50; **Pulaşlı**, Temsil, s. 9.

¹⁷¹ **Arkan** s. 184, dn. 1; **Arsılanlı**, Kara Ticareti, s. 164-165; **Demirkapı**, s. 818; **Demirvuran**, s. 24; **Karahan**, Sami, Ticari İşletme Hukuku, 25. Baskı, Konya 2013; s. 321; **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 694, N. 1457; **Kaya**, s. 18; **Kırca**, Ticari Mümessil, s.50; *Teoman* ticari işletme sahibi ifadesinin yerinde olmadığını belirtmiştir. Bkz. **(Teoman**, s. 227).

¹⁷² **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 694, N. 1457; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 50; **Arkan** s. 184; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 11; **Birsel**, Ticari Mümessil, s. 2-3; **Demirkapı**, s. 818, dn. 61; **Karahan**, s. 321, dn. 1;

¹⁷³ **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 50; **Özkent**, A. H., Medenî ve Ticarî Bakımdan Reşid Olmayan Mümessilin Temsil Salâhiyeti, İBD 1944, C. VIII, S. 6, s.323; **Pulaşlı**, Temsil, s. 9; **Şener**, s. 11.

¹⁷⁴ **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 50; Sınırlı ehliyetsiz bir kişinin de ticari vekil atama yetkisinin bulunmadığı söylenebilir. Bkz. **Albaş**, s. 34.

aittir¹⁷⁵. Fiil ehliyetinin sonradan kaybedilmesi ise ticari vekilin atanmasında önemli değildir. Ticari işletme sahibinin fiil ehliyetinin ticari vekilin atanma anında bulunması yeterlidir. Şayet ticari işletme sahibinin ticari vekili atandıktan sonra fiil ehliyetini kaybetmesi ticari vekillik ilişkisinin geçerliliğine etki etmez (TBK m. 554/2)¹⁷⁶.

Ticari vekil olarak atanan kişinin, başka bir ticari vekil atama yetkisine sahip olup olmadığı tartışılabilir. TBK m. 551/1'de ticari vekili atama yetkisi sadece ticari işletme sahibine verilmiştir. Bu hususta atanmış olan ticari vekilin türüne göre bir ayırım yapılabilir. Ticari işletme sahibi genel yetkili ticari vekil atamışsa, bu kişinin başka bir genel yetkili ticari vekil atama yetkisinin bulunmaması gerekir. Çünkü ticari işletme sahibi genel yetkili ticari vekili atarken bu kişi ile arasındaki güven ilişkisini dikkate alır. Daha doğrusu ticari işletme sahibi güvenilir olduğu inancını taşıdığı kişiyi ticari vekil olarak atar. Genel yetkili ticari vekilin, başka bir genel yetkili ticari vekil tayin etmesi ise bu güven ilişkisine ters düşer¹⁷⁷. Ancak ticari işletme sahibi genel yetkili ticari vekilin, başka bir genel yetkili ticari vekil atanmasına sonradan onay verebilir. Bu halde ticari vekil atanmasının geçerli olduğu kabul edilebilir. Ticari işletme sahibi tarafından verilecek onayın hangi şekilde olacağı açık değildir. Kanımızca ticari vekilin atanması için dahi açık veya zımni irade beyanı yeterli iken, ticari işletme sahibinin de açık veya zımni olarak onay vermesi yeterlidir.

Buna karşın genel yetkili ticari vekile göre daha sınırlı yetkilere sahip olan özel yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcıları, genel yetkili ticari vekil tarafından atanabilir. Çünkü özel yetkili ticari vekil veya diğer tacir yardımcıların yapabileceği işler, genel yetkili ticari vekil tarafından da yapılabilir. Ayrıca ticari işletme

¹⁷⁵ **Pulaşlı**, Temsil, s. 9;

¹⁷⁶ Ancak fiil ehliyetin kaybedilmesi halinde ticari vekillik ilişkisinin devam edip etmeyeceğine vesayet makamı karar verebilir. Bkz. **Teoman**, s. 242.

¹⁷⁷ **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 50.

üzerinde olağan ve olağanüstü işleri yapma yetkisi bulunan ticari temsilcinin de ticari vekil atama yetkisinin bulunduğu öğretide¹⁷⁸ kabul edilmektedir.

Ticari temsilci olarak atanan kişilerin, başka bir ticari temsilci atayıp atayamayacağı hakkında öğretide değişik görüşler mevcuttur. Ticari temsilcinin başka bir ticari temsil atamasında, atanmış olan ticari temsilcinin ticari vekil olarak kabul edilebileceği belirtilmektedir.

Tacir sayılan kişilerin ticari vekil ataması mümkündür. Gerçekten de TTK. m. 12/2 ve 14/1'de¹⁷⁹ düzenlenen tacir sayılan kişiler tacir olmanın nimetlerinden yararlanıp, külfetlerine katlanırlar. Bu nedenle tacir sayılan kişilerin ticari vekil atama yetkisine sahip olduklarından bahsedilebilir. Buna karşın TTK. m. 12/3'te düzenlenen tacir gibi sorumlu olanların ticari vekil atama yetkisi yoktur. Çünkü tacir gibi sorumlu olanlar sadece tacir olmanın külfetlerine katlanır, nimetlerinden yararlanamazlar. Dolayısıyla tacir gibi sorumlu olanların ticari vekil atayabilmeleri mümkün değildir. Bu kişilerin atayacağı ticari vekilin TBK m. 40 vd. göre basit temsilci olarak atandığı kabul edilebilir¹⁸⁰.

B. Kanuni Temsilci

Yukarıda belirtildiği üzere ticari işletme sahibinin ticari vekili ataması için fiil ehliyetine sahip olması gerekir. Ancak ticari işletme sahibinin fiil ehliyetine sahip olmadığı durumlarda ticari vekil atama yetkisi kanuni temsilcisine aittir. TTK m. 13'e göre küçük veya kısıtlının ticari işletme sahibi olması halinde tacir sıfatı küçük veya kısıtlıya aittir. Bu halde ticari vekilin kim tarafından atanacağını tespit edilmesi gerekir.

¹⁷⁸ Arkan, s. 184; Bilgili/Demirkapı, Ticari İşletme, s. 77; Bozkurt, Ticari İşletme, s. 225; Çeker, s. 82; Feyzioğlu, s. 430; İncoğlu, s. 188; Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan), s. 694, N. 1457; Karahan, s. 325; Kayar, s. 364; Kayıhan/Yasan, s. 185; Mineliler, s. 1470; Pulashı, Temsil, s. 9; Şener, Ticari İşletme, s. 286; Taşatan, Caner, Ticari Vekil, İstanbul Barosu Dergisi, C. 87, S. 2, s. 327; Tekil, s. 201.

¹⁷⁹ TTK m. 14'ün gerekçesinde, maddede sayılan kişilerin tacir olmanın nimetlerinden yararlanamayacağı açıkça belirtilmiştir.

¹⁸⁰ Kırca, Ticari Mümessil s. 51; Şener, Ticari Temsilci s. 11.

Küçüğün ticari işletmesi bulunması halinde ticari vekil atama yetkisi velayeti altında bulunduğu ana veya babasına aittir¹⁸¹. Bu husus TMK m. 452’de düzenlenmiştir.

Vesayet altında bulunan küçük veya kısıtlılar için vasinin ticari vekil atama yetkisi olup olmadığı tartışılabilir. Öncelikle TMK m. 449’ta vasinin yapamayacağı işlemler düzenlenmiştir. Bu maddeye göre vasi vesayeti altında bulunduğu kişi lehine kefil olamaz, bağış yapamaz ve vakıf kuramaz. Görüldüğü üzere vasinin yasak işlemleri arasında ticari vekilin atanması sayılmamıştır. Buradan hareketle vasinin ticari vekil atama yetkisinin bulunduğundan söz edilebilir¹⁸². Ancak vasinin, yapacağı bazı işlemler için vesayet makamı olan sulh mahkemesinden izin alması gerekir. Hatta sulh mahkemesinden izin alındıktan sonra denetim makamından izin alınması gereken işlemler de vardır. Vesayet makamından izin alınması gereken işlemler arasında özellikle kambyo taahhüdünde bulunmak, ödünç alma ve verme ile dava açma işlemleri ticari vekil için önemlidir. Zira ticari vekil açıkça yetkilendirilmiş olması şartıyla bu işlemleri yapabilir. Dolayısıyla vasinin ticari vekil atayarak ve atadığı bu ticari vekili açıkça yetkilendirerek aslında vesayet makamından izin alınması gereken işlemleri izin almadan yapması ihtimal dahilindedir. Dolayısıyla vesayet makamından izin alınması gerekli işlemleri düzenleyen TMK m. 462 dolanılmış olmaktadır. Vasinin ticari vekili açıkça yetkilendirmesi halinde kanun koyucunun vesayet altındaki kişi için sağladığı korumanın bir anlamı kalmayacaktır. Bu nedenle vasinin atamış olduğu gerek genel yetkili ticari vekili gerekse özel yetkili ticari vekili açıkça yetkilendirememesi gerekir. Kanımızca vasinin ticari vekil atama yetkisi bulunmalıdır, ancak ticari vekilin açıkça yetkilendirilmesi vesayet makamının ve denetim makamının iznine tabi tutulmalıdır. Zira vesayet makamı ticari vekilin açıkça yetkilendirilmesine izin vermesi halinde, doğal olarak yukarıda sayılan işlemler için de izin vermiş sayılacaktır.

¹⁸¹ **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 51; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 14-15.

¹⁸² **Erkol**, s. 35.

Velayet altında bulunan küçüğe ana veya babası tarafından, vesayet altında bulunan kişiye ise vesayet makamı tarafından bir meslek veya sanatla uğraşma izni verilebilir (TMK m. 369, 453). Bu durumda küçük veya kısıtlı bir meslek veya sanatın yürütülmesi için gerekli olan bütün olağan işlemleri yapabilir. Ticari vekil atanması da olağan işlemler kapsamında değerlendirilebilir. Dolayısıyla kendisine bir meslek veya sanatla uğraşma izni verilmiş küçük veya kısıtlının ticari vekil atama yetkisi vardır. Ayrıca bir meslek veya sanatla uğraşma çerçevesi içerisinde, küçük veya kısıtlıya ticari işletmenin işletilmesi izni de verilmiş olabilir. Bu durumda da küçük veya kısıtlının ticari vekil atayabileceğini kabul etmek gerekir. Çünkü TMK. m. 453'e göre vesayet altında bulunan kişiye bir meslek veya sanatla uğraşma izni verilmişse bu kişi o işle ilgili her türlü olağan işlemi yapmaya yetkilidir. Bu olağan işlem içerisinde ticari vekil atama yetkisi de bulunmaktadır.

TBK m. 554/2'de fiil ehliyetinin kaybedilmesi ile ticari temsilcilik ve ticari vekillik ilişkisinin sona ermeyeceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme öğretide¹⁸³ eleştirilmektedir. Ticari işletme sahibinin ticari vekili atamış olması ve açıkça yetkilendirmesi halinde ticari vekil kambiyo taahhüdünde bulunabilir. Ancak ticari işletme sahibinin fiil ehliyetini kaybetmesi halinde ticari vekillik ilişkisi devam edecek ve ticari vekil kambiyo taahhüdünde bulunabilecektir. Oysa yukarıda değinildiği üzere kambiyo taahhüdünde bulunabilme yetkisi vesayet makamının iznine tabi tutulmuştur. Dolayısıyla ticari vekil, sulh mahkemesinin izni ile yapılacak olan işlemleri, herhangi bir izne gerek olmadan yapabilecektir¹⁸⁴. Bu soruna çözüm önerisi olarak ticari temsilci için ticari işletme sahibinin fiil ehliyetini kaybetmesi ile vesayet makamının ticari temsilcinin yetkisinin kaldırılması ileri sürülmüştür¹⁸⁵. Vasinin atanması halinde, vasi ticari vekille olan ilişkisini devam ettirebilir. Tabi bu halde ticari vekilin açıkça yetkilendirilmesine bağlı işlemler için vesayet makamının izni aranır.

¹⁸³ Şener, Ticari Temsilci s. 18.

¹⁸⁴ Şener, Ticari Temsilci s. 18.

¹⁸⁵ Şener, Ticari Temsilci s. 18.

TMK m. 429’ta oy danışmanlığı ve yönetim danışmanlığı olmak üzere iki ayrı yasal danışmanlık öngörülmüştür¹⁸⁶. Türk Medeni Kanunda düzenlenmemesine karşın oy danışmanlığı ve yönetim danışmanlığının bir arada bulunduğu yasal danışmanlık öğretide¹⁸⁷ tam danışmanlık olarak nitelendirilmiştir. Kendisine oy danışmanı atanan kişi TMK m. 429’da sayılan işlemler için oy danışmanından izin almak zorundadır. Bu işlemler içerisinde, ticari işletme sahibinin ticari vekil ataması bulunmamaktadır. Bu nedenle kendisine oy danışmanı atanmış olan kimse ticari vekil atayabilir¹⁸⁸. Ancak ticari vekilin açıkça yetkilendirilmesine bağlı olan işlemler için, oy danışmanından izin alınması gerekir. Şayet bu işlemler TTK m. 429’a göre oy danışmanının iznine bağlı olan işlemlerdir. Ticari işletme sahibi ticari vekil atamış, ancak açıkça yetkilendirilmesi için oy danışmanından izin almamışsa ticari vekilin yapmış olduğu işlem tek taraflı bağlamazlık yaptırımına tabi olur¹⁸⁹. Diğer bir ifadeyle oy danışmanının sonradan izin vermesi halinde işlem geçerli hale gelir, izin vermemesi halinde ise işlem tamamen geçersiz olur¹⁹⁰.

Yasal danışmanlıklardan bir diğeri yönetim danışmanlığıdır. TMK. m. 429/2’de bir kimsenin malvarlığını yönetme yetkisinin kaldırılabilceği düzenlenmiştir. Anılan maddeye göre kendisine yönetim danışmanı atanan kişinin malvarlığının yönetimi konusunda fiil ehliyeti sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla malvarlığının yönetimiyle ilgili işlemler için yönetim danışmanının izninin alınması gereklidir. Mal varlığının idaresi ile ilgili olmayan işlemlerde ise, kendisine yönetim danışmanı atanan kişinin fiil ehliyeti tamdır. Ticari vekilin atanması malvarlığının

¹⁸⁶ **Ayan**, Mehmet, Kanunî Müşavir Atanan Kişinin Fiil Ehliyeti, DÜHFD, C. 3, S. 3, 1985, s. 425; **Ayan** Mehmet/**Ayan** Nurşen, Kişiler Hukuku, 6. Baskı, Konya 2014, s. 44; **Koç**, Nevzat, Türk Medenî Kanunundaki Düzenlemeler Işığında Vesayet Hukukuna Genel Bir Bakış, DEÜHFD, Prof. Dr. İrfan BAŞTUĞ Anısına Armağan, C. 7, Özel Sayı, 2005, s. 107; **Öztan**, Bilge, Kanunî Müşavirlik ve Federal Mahkemenin Bu Konuya İlişkin Görüşü, Ankara Hukuk Fakültesi 50. Yıl Armağanı (1925-1975), C.1, Ankara 1977, s. 309.

¹⁸⁷ **Akıntürk/Karaman Ateş**, s. 498; **Ayan**, Fiil Ehliyeti, s. 425; **Öztan**, Kanunî Müşavirlik, s. 309; **Yıldırım**, Abdulkadir, Türk Aile Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2014, s. 195.

¹⁸⁸ *Erkol* yasal danışmanın ticari vekil atayabileceği belirterek, ticari vekilin açıkça yetkilendirilmesine bağlı olan işlemlere değinmemiştir. (**Erkol**, s. 34 vd).

¹⁸⁹ **Akıntürk/Karaman Ateş**, s. 502; **Ayan/Ayan**, s. 45; **Ayan**, Fiil Ehliyeti, s. 426.

¹⁹⁰ **Ayan/Ayan**, s. 45.

idaresine ilişkin bir işlem değildir¹⁹¹. Bu nedenle kendisine yönetim danışmanı atanan kişinin ticari vekil atayabileceğinin kabul edilmesi gerekir.

Oy danışmanlığı ve yönetim danışmanlığının beraber bulunduğu yasal danışmanlık tam danışmanlık atanır. Bu halde kişi hem TMK m. 429/1’de sayılan haller için oy danışmanına hem de TMK m. 429/2’de bulunan yönetim danışmanı atanır. Kanımızca tam danışmanlık atanan kişinin de ticari vekil atama yetkisinin mevcut olması gerekir. Ancak, ticari vekilin açıkça yetkilendirilmesine bağlı olan işlemler için oy danışmanının izninin alınması gerekir.

Kayyımın ticari vekil atayıp atayamayacağı kayyımın türüne göre tartışılabilir. TMK m. 426’ya göre kayyım, temsil kayyımı veya yönetim kayyımı şeklinde atanabilir. Temsil kayyımı, kişinin belirli bir işini göremeyecek durumda olması halinde atanır¹⁹². Yönetim kayyımı ise, kişinin mallarını yönetecek kimsenin bulunmadığı hallerde, kişinin mallarının yönetimi ve korunması için atanır¹⁹³. Temsil kayyımının belirli bir işin görülmesi için atanması nedeniyle ticari vekil tayin edemeyeceği, ancak yönetim kayyımının olağan işlemleri yapmaya yetkili¹⁹⁴ olduğu ve dolayısıyla ticari vekil atayabileceği kabul edilmektedir¹⁹⁵. Kanaatimizce her iki kayyımında ticari vekil atama yetkisi yoktur. Çünkü kayyım atanmasının kişinin fiil ehliyetine herhangi bir etkisi yoktur. Fiil ehliyeti tam olan bir kişiye de kayyım atanabilir. Dolayısıyla ne temsil kayyımının ne de yönetim kayyımının ticari vekil ataması mümkün değildir.

¹⁹¹ **Kaya**, s. 37;

¹⁹² **Akıntürk**, Turgut/**Ateş Karaman**, Derya, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, C. II, 15. Baskı, İstanbul 2013, s. 498; **Hatemi**, Hüseyin/**Kalkan**, Oğuztürk, Aile Hukuku, 3. Bası, İstanbul 2014, s. 205;

¹⁹³ **Akıntürk/Karaman Ateş**, s. 498.

¹⁹⁴ **Akıntürk/Karaman Ateş**, s. 498.

¹⁹⁵ **Demirvuran**, s. 54; **Kaya**, s. 37.

II. Tüzel Kişi Tarafından İşletilen Ticari İşletmelerde

A. Kollektif Şirkette

TTK m. 218/1’de kollektif şirketi yönetme yetkisinin ayrı ayrı ortaklardan her birine ait olduğu düzenlenmiştir. Ancak şirket sözleşmesi veya ortakların çoğunlukla alacağı bir kararla şirketin yönetimi ortaklardan birine, birkaçına veya tümüne bırakılabilir.

TTK m. 218/2’ de ise ticari temsilciye ve ticari vekile ilişkin hükümlerin saklı tutulduğu belirtilmiştir.

Görüldüğü üzere kollektif şirkette yönetim yetkisi ortaklara bırakılmıştır. Şirket sözleşmesiyle veya ortakların çoğunlukla alacağı bir kararla yönetim yetkisi ortaklardan birine, birkaçına veya tümüne bırakılabilir.

Kollektif şirkette yönetici ortaklar genellikle şirket sözleşmesinde gösterilir¹⁹⁶. Şirket sözleşmesinde belirtilmemişse, yönetici ortaklar, ortakların sonradan çoğunlukla alacakları bir karar ile belirlenebilir. Bu şekilde bir belirtilme yapılmamışsa tüm ortaklar yönetici sayılırlar¹⁹⁷.

Kollektif şirketin yönetimi şirketin olağan ve olağanüstü işlemlerinin yürütülmesi şeklinde olur. Olağan işlemler için ortakların çoğunluğuyla karar almaları yeterli iken, olağanüstü işlemleri için bütün ortakların oybirliği gereklidir. TTK’da olağan işlerin neler olduğu belirtilmemesine karşın, TTK m. 223’te olağanüstü işlemler¹⁹⁸ örnekseme¹⁹⁹ yoluyla sayılmıştır. Bu maddeye göre ticari

¹⁹⁶ **Bahtiyar**, Ortaklıklar, s. 84; **Şener**, Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 2. Bası, Ankara 2015, s. 215.

¹⁹⁷ **Bahtiyar**, Ortaklıklar, s. 84; **Şener**, Ortaklıklar, s. 215.

¹⁹⁸ TTK m. 223’e göre olağanüstü işlemler şunlardır: “...bağışta bulunmak, kefil olmak, üçüncü kişi lehine garanti vermek, ticari mümessil tayin etmek ve şirket konusuna girmiyorsa taşınmazları satmak, satın almak, teminat göstermek, şirketin özüne ilişkin üretim araçlarını elden çıkarmak, rehnetmek veya ticari işletme rehni kurmak gibi olağan iş ve işlemler dışında kalan hususlarda ortakların oybirliği şarttır”.

¹⁹⁹ Madde metninde geçen “gibi” ifadesi ile olağanüstü işlemlerin sınırlı sayıda olmadığı belirtilmiştir. Bkz. **Kendigelen**, Abuzer, Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk

temsilci atanması olağanüstü işlem olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla kollektif şirkette, ticari temsilcinin atanabilmesi için bütün ortakların oybirliği gereklidir²⁰⁰.

Ticari vekil atanması olağan bir işlemdir. Bu nedenle ticari vekil, kollektif şirket ortaklardan şirketi yönetme hakkı ve görevine sahip olan kişiler tarafından atanır. TTK m. 221 gereğince şirket yönetimi ortaklardan birine veya birkaçına bırakılmışsa, ortaklardan her biri şirketi yönetme hak ve görevine sahiptir. Dolayısıyla ticari vekil, şirketi yönetme hak ve görevine sahip olan ortakların her biri tarafından atanabilir²⁰¹.

B. Komandit Şirkette

Komandit şirketlerde şirketi yönetme yetkisi komandite ortağa aittir. Komanditer ortağın ise şirketi yönetme yetkisi yoktur. Ancak olağanüstü işlemler için komanditer ortağın oy hakkı bulunmaktadır (TTK m. 309/3)²⁰². Dolayısıyla komandit şirketlerde yönetim alanındaki olağan işlemler için sadece komandite ortaklar yetkilidirler²⁰³. Ticari vekil atanması olağan bir işlemdir. Bu nedenle ticari vekilin atanması, sadece komandite ortaklar tarafından yapılabilir.

Komandit şirketlere ticari vekil atama yetkisi, şirkette tek komandite ortağın bulunması halinde bu ortağa aittir. Birden fazla komandite ortağın bulunması halinde ise öğretide ticari vekilin tüm ortakların oybirliği ile atanacağı belirtilmiştir. Kanaatimizce komandit şirketlerde birden fazla komandite ortak varsa, ticari vekilin atanması için oy birliğine gerek yoktur. Komandite ortaklardan her biri ticari vekil atama yetkisine sahiptir. Çünkü TTK m. 308 gereğince komandit şirket

Tespitler, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Basım, İstanbul 2016, s.196; **Şener**, Ortaklıklar, 217.

²⁰⁰ **Şener**, Ortaklıklar, s. 219.

²⁰¹ **Arslanlı**, Halil, Kollektif ve Komandit Şirketler, 2. Bası, İstanbul 1960, s. 271; **Demirvuran**, s. 57; **Erkol**, s. 38; **Karayalçın** Yaşar, Ticaret Hukuku II., Şirketler Hukuku, Giriş-Adi Şirket Ticaret Şirketleri 2. Bası, Ankara 1973, s. 257-258; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 57.

²⁰² Komanditer ortaklara olağanüstü işlemlerde oy hakkının verilmesi yeni bir düzenlemedir. eTK'da komanditer ortakların olağanüstü işlemlerde oy hakkının bulunup bulunmadığı hususunda kanunda açıklık bulunmadığına ilişkin bkz. **Bilgili/Demirkapı**, Şirketler, s. 185, dn. 7; **Karahan/Çeliktas**, s. 322; **Pulaşlı**, Temsil, s.10-11.

²⁰³ **Baştuğ**, İrfan, Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri, İzmir 1974, s. 153 vd.

sözleşmesinde hüküm bulunmayan hallerde kollektif şirkete ait 217 ila 231'inci maddeler uygulanabilecektir. Buna göre komandit şirketlerde şirketi yönetme yetkisi ya şirket sözleşmesiyle ya da ortakların sonradan alacakları karar ile bir, birkaç veya tüm ortaklara bırakılabilir. Ayrıca kollektif şirkette olduğu gibi her bir ortak şirketi yönetme yetkisine sahiptir. Dolayısıyla şirketi yönetme yetkisine sahip komandite ortaklardan her birinin, ticari vekil atama yetkisine sahip olduğu kabul edilmelidir²⁰⁴.

C. Anonim Şirketlerde

1. Genel Olarak

TTK m. 368'e göre anonim şirketlerde ticari vekil atama yetkisi yönetim kuruluna aittir. Anılan maddenin gerekçesinde ticari vekilin atanmasının yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri arasında olduğu belirtilmiştir. Gerçekten de TTK m. 375/1/d'de "*müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları*" yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

TTK m. 375/1/d düzenlemesi öğretilerde tartışılmıştır. Bir görüş²⁰⁵ bankalar gibi çok sayıda şubeye sahip olan şirketlerde, ticari vekilin atanması için yönetim kurulu kararına ihtiyaç duyulması halinde, bu durumun iş yükünü ciddi şekilde artıracığı belirterek, murahhas üye ve müdür tayini ile sınırlı tutulması gerektiği ifade etmişlerdir. Diğer bir görüş²⁰⁶ ise ticari temsilci veya ticari vekil atama yetkisinin devredilmeyeceğini belirtmiştir. Kanaatimizce ilgili maddeye göre imza yetkisine haiz olan bütün kişiler²⁰⁷ yönetim kurulunun kararı ile atanmak zorundadır. Nitekim

²⁰⁴ Ticari temsilcinin atanması olağanüstü bir işlem olduğu için komandite ve komanditer ortakların oybirliğine ihtiyaç vardır. Ticari temsilci için bu düzenleme kollektif şirket ile de uyumludur. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 57-58; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 27 vd.

²⁰⁵ **Kırca**, İsmail/ **Şehirali Çelik**, Feyzan Hayal/**Manavgat**, Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku, C. I Temel Kavram ve İlkeler Kuruluş Yönetim Kurulu, Ankara 2013, s. 630-631; **Yanlı**, s. 445-448.

²⁰⁶ **Güney**, Necla Akdağ, 6552 Sayılı Torba Kanun ile TTK m. 371/7'ye Eklenen Yedinci Fıkraya ilişkin Değerlendirmeler, Elektronik Nehir Dergi, Halil Arslanlı Bilim Arşivi, 2014, s. 103-104; **Özdamar**, Mehmet, 6552 Sayılı Kanun ile TTK'da Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Anonim Şirketin Temsili, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVIII, 2014, S. 3-4, s. 150.

²⁰⁷ İmza yetkisine haiz kişilerin müdür, ticari temsilci ve ticari vekil olabileceğine ilişkin bkz. **Doğan**, Beşir Fatih, Yönetim Kurulunun Devredilemez Yetkileri ve Yönetim Yetkisinin Devri,

madde gerekçesinde²⁰⁸ de imza yetkililerini²⁰⁹ belirlemenin murahhas üyeler dahil olmak üzere kimseye bırakılamayacağı belirtilmiştir. Bu halde örneğin, merkezi İstanbul'da olan bir banka veya anonim şirketin, başka bir şehirde bulunan şubesinde çalışan bir kişi yönetim kurulu kararı ile atanacaktır. Böyle bir yönetim kurulu kararının herhangi bir işleve sahip olması mümkün değildir. Zira genellikle, yönetim kurulu, atayacak olan kişinin kişisel özelliklerini bilmemekte ve tanımamaktadır. Dolayısıyla TTK m. 375/1/d hükmü büyük anonim şirketlerde, bankalarda, alışveriş mağazalarında, faaliyetlerini yurt dışında gerçekleştiren şirketlerde uygulanması mümkün görülmemektedir.

Acaba anonim şirketlerde ticari vekil atama yetkisi başka bir organa veya kişiye bırakılabilir mi? TTK m. 373/1 gereğince, temsile yetkili kişilerin ticaret siciline tescili yönetim kurulu kararı ile mümkündür. Dolayısıyla ticaret siciline tescil edilmesi öngörülen kişiler için yönetim kurulunun karar alması gerekir. Örneğin, ticari temsilcinin ticaret siciline tescil edilmesi zorunludur ve anonim şirket yönetim kurulunun tescil için karar alması gerekir. Ticari vekilin ticaret siciline tescil edilmesi gerekli olmadığından, yönetim kurulu tarafından bir karar alınması da gerekmez.

Ayrıca ticari vekil, ticari işletmenin olağan işlemlerini yapmaya yetkilidir. Şayet ticari vekilin atanması için yönetim kurulu kararı beklenirse, ticari işletmenin olağan işlemleri aksayabilir. Örneğin, elbise satım işi ile uğraşan bir mağazaya TBK m. 552 anlamında satış sorumlusu atanması için yönetim kurulu kararını beklemenin bir yararı yoktur. Çünkü bu kararın alınmasına kadar geçen süre içerisinde mağazaya satış sorumlusu atanamayacak ve olağan işlemleri gerçekleştiremeyecektir. Kanaatimizce, yukarıdaki nedenlerden dolayı yönetim kurulu, ticari vekil atama

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt, 18, Sayı, 2 (Özel Sayı "6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nu Beklerken" 10 - 11 - 12 Mayıs 2012 - Sempozyum) s. 619.

²⁰⁸ Bkz. TTK m. 375'in gerekçesi.

²⁰⁹ *Tekinalp*'e göre imza yetkisine sahip kişiler dar yorumlanmalı ve iç ilişkide kalan imzalar ile elektrik, su, doğalgaz aboneliğine ilişkin belgeleri imzalamaya yetkili kişiler kapsam dışında tutulmalıdır (**Tekinalp**, Ünal, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, 2. Bası, İstanbul, s. 130, N. 12-45).

yetkisini bir üst yöneticiye devredilebilir. Örneğin, alışveriş mağazası müdürüne ticari vekil atama yetkisi verilebilir.

2. TTK m. 371/7 Hükmüne Göre Ticari Vekil Atanması

TTK m. 371/7'ye göre anonim şirketlerde sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcıları atanabilir. Bu maddeye göre *“Yönetim kurulu, yukarıda belirtilen temsilciler dışında, temsile yetkili olmayan yönetim kurulu üyelerini veya şirkete hizmet akdi ile bağlı olanları sınırlı yetkiye sahip ticari vekil veya diğer tacir yardımcıları olarak atayabilir. Bu şekilde atanacak olanların görev ve yetkileri, 367'nci maddeye göre hazırlanacak iç yönergede açıkça belirlenir. Bu durumda iç yönergenin tescil ve ilanı zorunludur. İç yönerge ile ticari vekil ve diğer tacir yardımcıları atanamaz. Bu fıkra uyarınca yetkilendirilen ticari vekil veya diğer tacir yardımcıları da ticaret siciline tescil ve ilan edilir. Bu kişilerin, şirkete ve üçüncü kişilere verecekleri her tür zarardan dolayı yönetim kurulu müteselsilen sorumludur”*.

TTK m. 371'in madde başlığı temsil yetkisinin kapsamı ve sınırlarıdır. TTK m. 371/7 ise temsil yetkisinden ziyade, sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının atanacağını düzenlemiştir. Dolayısıyla TTK m. 371/7, TTK m. 371'in madde başlığı ile uyuşmamaktadır.

TTK m. 371/7'de sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının atanması düzenlenmektedir. Diğer tacir yardımcıları, ticari vekil olarak kabul edildiğine göre esasında bu hüküm ticari vekilin atanmasına ilişkindir. Anonim şirketlerde ticari vekil atanması TTK m. 368'de yer almaktadır. Ayrıca TTK m. 371/7'de ticari vekilin görev ve yetkilerinin iç yönergede belirleneceğinden bahsedilmiştir. TTK m. 367'de iç yönergeye ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Dolayısıyla TTK m. 371/7'nin konu bütünlüğü ve sistematik olarak; iç yönergenin

düzenlendiği 367'nci maddeden sonra, ticari vekilin atanmasını düzenleyen 368'inci maddede yer alması isabetli olurdu²¹⁰.

TTK m. 371/7'nin son cümlesi ise yönetim kurulunun sorumluluğu ile ilgilidir. Bu cümle anonim şirketlerde hukuki sorumluluğun düzenlendiği TTK m. 553'de yer alması gerekirdi²¹¹.

TTK m. 371/7'ye göre yönetim kurulu, temsil yetkisine sahip olmayan yönetim kurulu üyelerini ve şirkete hizmet akdi ile bağlı olanları sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcıları olarak atayabilir. Sınırlı yetkili ticari vekil ile TBK m. 551'de düzenlenen ticari vekil kastedilmiştir. Ancak sınırlı yetkili ibaresi ile ne kastedildiği açık değildir. Bu halde ilk olarak sınırlı yetkili ticari vekil ifadesinden yetkileri sınırlandırılmış ticari vekil anlaşılabilir. İkinci olarak ticari vekilin türü olan özel yetkili ticari vekil anlaşılabilir. Çünkü öğretilerde özel yetkili ticari vekil, yerine sınırlı yetkili ticari vekil ifadesi de kullanılmıştır²¹².

Öğretilerde sınırlı yetkili ticari vekil ile yetkileri sınırlandırılmış ticari vekilin anlaşılması gerektiği belirtilmiştir²¹³. Sınırlı yetkili ticari vekil ifadesi TBK'da geçmemektedir. Dolayısıyla sınırlı yetkili ticari vekil ile ticari vekilin türü (özel yetkili ticari vekil) değil, temsil yetkisi sınırlandırılmış ticari vekil kastedilmiştir²¹⁴.

Diğer tacir yardımcıları ile TBK m. 552'de diğer tacir yardımcıları başlığı altında düzenlenen kişiler kastedilmiştir. Ancak sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcılığı ibaresinden, diğer tacir yardımcılarının da sınırlı yetkiye sahip olması gerektiği tartışılabilir. Diğer bir ifadeyle sınırlı yetkili ibaresi diğer tacir yardımcılarını da kapsar mı? Kanımızca TTK m. 371/7'de kastedilen diğer tacir yardımcılığı, yetkileri sınırlandırılmış diğer tacir yardımcılığı şeklinde anlaşılmalıdır.

²¹⁰ **Kırca**, İsmail, TTK m. 371.7 Hakkında Bir İnceleme: AB'ye Üyelik Yolunda Geri Adım, Batider, C. 30, S. 3, 2014, s. 25; **Özdamar**, s. 153-154.

²¹¹ **Kırca**, TTK 371.7, s. 25.

²¹² Özel yetkili ticari vekil için bkz. Birinci Bölüm, §1, VI, B.

²¹³ **Kırca**, TTK 371.7, s. 26.

²¹⁴ **Kırca**, TTK 371.7, s. 26.

TTK m. 371/7'nin ilk cümlesine göre “*yönetim kurulu, yukarıda belirtilen temsilciler dışında, temsile yetkili olmayan yönetim kurulu üyelerini veya şirkete hizmet akdi ile bağlı olanları sınırlı yetkiye sahip ticari vekil veya diğer tacir yardımcıları olarak atayabilir*”. Yönetim kurulunun bu yetkiyi devredip devredemeyeceği tartışılabilir. Şöyle ki yönetim kurulunun ticari vekil atama yetkisini bir üst makama devredebileceği yukarıda belirtilmişti. Dolayısıyla yönetim kurulunun TTK m. 371/7'de belirtilen kişileri atama yetkisini de devredebilmesi gerekir. Ancak, kanun koyucu TTK m. 371/7'de belirtilen kişilerin atamasının yönetim kurulu tarafından yapılmasına ilişkin bazı hukuki sonuçlar bağlamıştır²¹⁵. Gerçekten de yönetim kurulunun yetkiyi devretmesi halinde, anılan madde kapsamının da iç yönergeye madde konulamaz, iç yönerge tescil edilemez²¹⁶. Daha da önemlisi sınırlı yetkili ticari vekil veya diğer tacir yardımcıları tescil edilemeyeceğinden, sınırlandırmalar üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Dolayısıyla, TTK m. 371/7 hükmü, sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının sadece yönetim kurulu tarafından atanması halinde uygulama alanı bulacaktır²¹⁷.

TTK m. 371/7/c.1'de yukarıda belirtilen temsilciler dışında kalan, temsil yetkisi bulunmayan yönetim kurulu üyeleri ve şirkete hizmet akdi ile bağlı olanların, sınırlı yetkili ticari vekil veya diğer tacir yardımcısı olarak atanabileceği düzenlenmiştir²¹⁸. *Yukarıda belirtilen temsilciler dışında*²¹⁹ ibaresi ile kastedilen TTK m. 370/2'de düzenlenen yönetim kurulu tarafından temsil yetkisinin devredileceği murahhaslar veya müdürler ile TTK m. 368 gereğince atanan ticari temsilci veya ticari vekildir. Dolayısıyla TTK m. 371/7'nin uygulama alanı murahhas, müdür, ticari temsilci ile genel yetkili ticari vekil dışında kalan kişilerdir.

²¹⁵ **Güney**, Necla Akdağ, 6552 Sayılı Torba Kanun ile TTK m. 371/7'ye Eklenen Yedinci Fıkra ile İlişkin Değerlendirmeler, Elektronik Nehir Dergi, Halil Arslanlı Bilim Arşivi, 2014, s. 12.

²¹⁶ **Güney**, TTK m. 371/7, s. 12.

²¹⁷ **Güney**, TTK m. 371/7, s. 12.

²¹⁸ TTK m. 368'e göre atanan ticari vekilin TBK anlamında ticari vekil olduğu, dolayısıyla bunların sınırlı yetkili ticari vekil olarak atanamayacağına ilişkin bkz. **Tekinalp**, Sermaye, s. 261, N. 12-82b.

²¹⁹ **Tekinalp**, Sermaye, s. 260, N. 12-82a.

Bu kişiler satış mağazasında çalışan görevli veya hizmetliler ile yetkileri sınırlandırılmış ticari vekillerdir²²⁰.

Temsil yetkisi olmayan yönetim kurulu üyesinin atanması halinde şirket adına imza atmaya yetkili hale gelecektir. Bu yetki, sadece işletme bünyesinde, mal ve hizmet satışı ve alışı, fatura imzalama, para tahsilatı yapma gibi günlük işlemler olacaktır²²¹.

Şirkete hizmet akdi²²² ile bağlı olan kişiler de TTK m. 371/7 kapsamında atanabilir. Buna göre anonim şirketlerde yönetim kurulu dışında kalan ve şirkete çalışanlardan gerekli şartları taşıyanlar, şirkete hizmet akdi ile bağlı sayılacaktır. Örneğin, *şirketin müdürleri, birim yöneticileri, koordinatörleri, direktörleri gibi sıfatlar taşıyan yöneticilerinin* bu kapsamda değerlendirilmesi mümkündür. Dolayısıyla şirkete karşı iş görmeyi taahhüt eden kişilerin, şirket ile hizmet akdi olduğundan bahsedilebilir²²³.

TTK m. 371/7’de “*bu şekilde atanacak olanların görev ve yetkileri, 367 nci maddeye göre hazırlanacak iç yönergede açıkça belirlenir. Bu durumda iç yönergenin tescil ve ilanı zorunludur*” şeklindeki ikinci ve üçüncü cümlesi ile *iç yönerge ile ticari vekil ve diğer tacir yardımcıları atanamaz*” dördüncü cümlesi birbiri ile çelişmektedir. Bu noktada iki ihtimal vardır. Birinci ihtimalde iç ilk üç cümlelerin sadece sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcıları için geçerli

²²⁰ Güney, pazarlamacının da TTK m. 371/7 kapsamında atanabileceğini belirtmiştir. Kanaatimizce pazarlamacı ticari vekil veya diğer tacir yardımcıları kapsamına girmemektedir. Dolayısıyla pazarlamacının anılan madde kapsamında atanması mümkün değildir (Güney, TTK m. 371/7, s. 13). Özdamar, s. 158-159; Kırca, TTK m. 371/7, s. 33. Bu kişilerin unvanlarının başında “sınırlı yetkili ibaresi” bulunmalıdır. Bkz. Tekinalp, Sermaye, s. 261, N. 12-82b.

²²¹ Özdamar, s. 159.

²²² Burada kullanılan akit ifadesinin eleştirisi için bkz. Özdamar, s. 159.

²²³ Hizmet akdi ile bağlı olma ibaresinin geniş biçimde değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin bkz. Arkan, s. 184, dn. 4. Özdamar, s. 160; Kırca’ya göre temsil yetkisinin verilmesine neden olan temel ilişkinin (hizmet akdi) ile TTK m. 371/7 kapsamında belirtilmesinin nedeni anlaşılmamaktadır (Kırca, TTK m. 371/7, s. 34).

olması, dördüncü cümleinin ise sınırlı yetkiden bahsedilmeksizin genel olarak ticari vekilden bahsedilmiş olmasıdır²²⁴.

İkinci ihtimalde ise öncelikle sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının görev ve yetkilerinin belirleneceği iç yönerge hazırlanacak, daha sonra bu iç yönergeye atıf yapılarak sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcılar atanacaktır²²⁵. Kanun koyucunun ikinci ihtimal şeklinde düzenlediği kabul edilirse, TTK m. 371/7 daha anlaşılır olacaktır²²⁶.

TTK m. 371/7 kapsamında yetki devri yapılabilmesi usulü ise İstanbul Ticaret Odası²²⁷ tarafından şu şekilde belirlenmiştir. Öncelikle anonim şirketlerde yönetim kurulu kararı²²⁸ ile noter onaylı bir iç yönerge çıkarılarak tescil ve ilan edilecektir²²⁹. İç yönerge ile yetki devrinin yapılabilmesi için, yönetimin devrini belirten ifadenin yönetim kurulunda bulunması gerekmektedir. İç yönergede kimlerin atanacağı isim olarak belirtilmeyecek, sadece imza grupları ve yetki çerçevesi gibi hususlar yer alacaktır²³⁰. Daha sonra iç yönergeye göre atanacak kişinin kimlik bilgileri, iç yönergeye atıf yapılarak yönetim kurulu kararı ile belirtilecektir²³¹.

²²⁴ **Kırca**, TTK m. 371/7, s. 27.

²²⁵ **Kırca**, TTK m. 371/7, s. 27.

²²⁶ **Kırca**, TTK m. 371/7, s. 27.

²²⁷ Bkz. <http://www.ito.org.tr/>.

²²⁸ Sınırlı yetkili ticari vekil ve tacir yardımcılarını atama yetkisi genel kurula verilemez. Bkz. **Tekinalp**, Sermaye, s. 262, N. 12-82d.

²²⁹ Yönetim kurulu tarafından hazırlanması gereken iç yönergede, TTK m. 371/7'ye uygun bir hüküm eklenmesi gerekir. Bkz. **Pulaşlı**, Şirketler, s. 461, N. 162b.

²³⁰ İTO, sınırlı yetkili ticari vekil diğer tacir yardımcılarını atama yetkisi genel kurula verilemez. Bkz. **Tekinalp**, Sermaye, s. 262, N. 12-82d.

²³¹ Yönetim kurulu kararı olmadan sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının atanması mümkün değildir. Bkz., **Pulaşlı**, Şirketler, s. 461, N. 162b.

D. Limited Şirketlerde

TTK m. 631'e göre limited şirketlerde, şirket sözleşmesinde başka şekilde düzenlenmediği takdirde, ticari vekil ancak genel kurul kararı ile atanabilir; yetkileri genel kurul tarafından sınırlandırılabilir. Görüldüğü üzere kanun koyucu limited şirketlere ticari vekil atanması hususunda, anonim şirketlerden farklı bir esas belirlemiştir. Zira yukarıda değinildiği üzere anonim şirketlerde ticari vekil atama yetkisi, şirketin yönetim ve temsil organı olan yönetim kurulundadır.

Limited şirketlerde ticari vekilin atanmasında genel kurul TTK m. 620'de öngörülen olağan yetersayılar ile karar alacaktır. Buna göre ticari vekil toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile atanacaktır.

TTK m. 631'de limited şirketlerde ticari vekilin atanmasının şirket sözleşmesinde başka şekilde düzenlenebileceği ifade edilmiştir. Bu hükümden anlaşılacağı üzere limited şirketlere ticari vekil atanması hususunda müdürlere de yetki verilebilir. Dolayısıyla ticari vekil atama yetkisi limited şirket genel kurulunun devredilemez görev ve yetkileri arasında değildir.

Şirket sözleşmesinde ticari vekil atama yetkisi müdürlere verilmiş ise, çeşitli ihtimaller ile karşılaşılabılır. Zira müdür tek kişiden oluşuyor ise ticari vekil bu müdür tarafından, birden fazla müdür olması halinde çoğunluk kararı ile ticari vekilin atanması gerekir (TTK m. 624/3). Eşitlik olması halinde başkanın oyuna üstünlük tanınır (TTK m. 624/3).

TTK m. 629/3 gereğince müdürler tarafından limited şirkete hizmet akdi ile bağlı olanların sınırlı yetkiye sahip ticari vekil veya diğer tacir yardımcıları olarak atanması hususunda anonim şirketlere ilişkin TTK m. 371/7 kıyasen uygulanır. TTK m. 371/7 kapsamında anonim şirketler için yapılan değerlendirmeler, limited şirket için de geçerlidir.

D. Kooperatiflerde

Kooperatif şirketlere ticari vekilin atanması hususunda 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda²³² açık bir düzenleme mevcut değildir. KoopK m. 55'e göre kooperatif şirketlerin yönetim ve temsil organı yönetim kurulumdur. Bu nedenle ticari vekil atama yetkisinin de kooperatif yönetim kurulunda olduğu söylenebilir. Ancak kooperatif anasözleşmesi ile *“genel kurula veya yönetim kuruluna, kooperatifin yönetimini ve temsilini kısmen veya tamamen kooperatif ortağı bulunmaları şart olmayan bir veya birkaç müdüre veya yönetim kurulu üyesine”* bırakılması öngörülebilir (KoopK m. 58). Bu halde ticari vekil atama yetkisinin ortak olan veya olmayan müdür/müdürlere veya yönetim kurulu üyesine ait olduğu kabul edilebilir.

E. Derneklerde

Dernekler kazanç paylaşma amacı gütmeyen kişi topluluklarıdır (TMK m. 56/1). Dolayısıyla dernekler kazanç paylaşma haricinde herhangi bir amaçla kurulabilirler²³³. Dernekler amaçlarını gerçekleştirmek için iktisadi faaliyette bulunabilirler. Bu iktisadi faaliyet çerçevesinde derneklerin ticari işletme işletmeleri de mümkündür^{234,235}. Derneğin ticari işletme işletmesi halinde, ticari işletmenin ticaret siciline tescil edilmesi gerekir (TSY m. 52).

²³² RG. 10.05.1969, S. 13195.

²³³ **Akipek**, Jale G./**Akıntürk**, Turgut/**Ateş**, Derya, Türk Medenî Hukuku, C. 1, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, 12. Baskı, İstanbul 2015, s. 586-587; **Arkan**, s. 124; **Dural**, Mustafa/**Öğüz**, Tufan, Türk Özel Hukuku, C. II, Kişiler Hukuku, 16. Baskı, İstanbul 2015, s. 286; **Hatemi**, Hüseyin/**Kalkan-Öğuztürk**, Burcu, Kişiler Hukuku, 1. Baskı, İstanbul 2014, s. 87; **Oğuzman**, M. Kemal/**Seliçi**, Özer/**Oktay-Özdemir**, Saibe, Kişiler Hukuku, 15. Baskı, İstanbul 2015, s. 316; **Tüzüner**, Özlem, Derneğin Ticarî İşletme İşletmesi ve Türk Medenî Kanunu'nda Bilinçli Boşluk Bırakılması, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan, Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, C. 8, Özel Sayı, İzmir 2013, s. 2812 ve dn. 2'de belirtilen yazarlar.

²³⁴ **Akipek/Akıntürk/Ateş**, s. 592, 593; **Arkan**, s. 123-124; **Ayan/Ayan**, s. 216; **Bahtiyar**, Ticari İşletme, s. 92; **Dural/Öğüz**, Kişiler, s. 287; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 317; **Poroy/Yasaman**, s. 135; Derneklerin ticari işletme işletmesi ile ilgili ayrıntılı bir çalışma için bkz. **Tüzüner**, s. 2825 vd.

²³⁵ Derneklerin ticari işletme işletmeleri için herhangi bir izin alınması gerekmez. Bkz. **Tüzüner**, s. 2836.

TTK m. 16/1'e göre amacına varmak için ticari işletme işleten dernekler tacir sayılırlar. Ancak TTK m. 16/2'ye göre kamuya yararlı dernekler²³⁶ tacir sayılmazlar²³⁷. Öğretide²³⁸ kamuya yararlı derneğin kendisinin tacir olmayacağı, fakat işlettiği ticari işletmenin tacir sayılacağı²³⁹ belirtilmektedir. Bu halde söz konusu ticari işletmeye ticari vekilin nasıl atanacağı tartışılabilir. Şayet ticari işletmenin tacir sayılması halinde, tacir sayılan ticari işletme ve ticari işletmeyi işleten dernek şeklinde ticari vekil atama yetkisine sahip iki farklı grup oluşmaktadır. Bu halde ticari işletme işleten derneğin, ticari vekil atama yetkisine sahip olduğu kabul edilmelidir. Zira ticari işletmenin tacir olması durumunda, tüzel kişiliği ve taraf ehliyeti bulunmayan bir tacir grubunun²⁴⁰ ticari vekili ataması da mümkün değildir. Sonuç olarak tacir sayılıp sayılmaması önemli olmaksızın²⁴¹ bütün derneklerde ticari vekil, derneğin yönetim kurulu tarafından atanır. Çünkü yönetim kurulu, derneğin yürütme ve temsil organıdır (TMK m. 85/1). Ancak derneğin temsil görevi, yönetim kurulu tarafından üyelere birine veya birkaçına verilebilir (TMK m. 85/2). Bu halde ticari vekili atama yetkisi üye/üyelere aittir.

F. Vakıflarda

5737 sayılı Vakıflar Kanunu²⁴² m. 26'ya göre vakıflar iktisadi işletme veya şirket kurabilirler. Öğretide²⁴³ vakıfların iktisadi işletme kurabilecekleri, dolayısıyla ticari işletme işletmelerinin de mümkün olduğu belirtilmiştir. Şayet vakıf ticari işletme işletiyorsa, ticari işletmelerini ticaret siciline tescil ettirmeleri gerekir (TSY

²³⁶ Derneğin kamuya yararlı dernek sayılabilmesi için en az bir yıldan fazla faaliyette bulunması ve amacının ve faaliyetinin topluma yararlı nitelikte olması gerekir (Dernekler Kanunu m. 27).

²³⁷ Kamuya yararlı derneklerin tacir sayılmamasının nedeni, bu derneklerin iflas etmelerini önlemektir. Bkz. Şener, Ticari İşletme, s. 167;

²³⁸ Arkan, s. 124; Nomer Ertan (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya), s. 266, N. 507; Şener, Ticari İşletme, s. 167; Karayalçın, Ticari İşletme, s. 205-206; Kayar, s. 140, dn. 12.

²³⁹ Ticari işletmenin tacir sayılması sonucunda, tüzel kişiliği olmayan ve dolayısıyla taraf ehliyeti bulunmayan yeni bir tacir grubunun çıktığına ilişkin bkz. Arkan, s. 124-125.

²⁴⁰ Arkan, s. 124-125; Şener, Ticari İşletme, s. 167; Kayar, s. 140, dn. 12.

²⁴¹ Şener, Ticari Temsilci, s. 35;

²⁴² RG. 20.02.2008, S. 26800.

²⁴³ Bozer/Göle, s. 53; Nomer Ertan (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya), s. 264, N. 503; Vakıfların ticari işletme işletmelerine hukuken bir engel bulunmadığına ilişkin bkz. Pembeçiçek, Fuat, Türk Hukuku'nda Ticari İşletme Kavramı ve Ticari İşletme İşleten Vakıflar, Ankara 1999, s. 71; Şener, Ticari İşletme, s. 168

m. 55). TTK m. 16’da amacına ulaşmak için ticari işletme işleten vakıfların tacir sayılacağı, ancak gelirinin yarısını kamu yararı niteliğindeki görevlere harcayan vakıfların²⁴⁴ tacir sayılmayacağı düzenlenmiştir. Vakıflar için ticari vekil atama yetkisi, tacir sayılsın veya sayılmasın²⁴⁵, vakfın yönetim kuruluna aittir. Çünkü yönetim kurulu, vakıf senedinde gösterilmesi gereken ve vakfın yürütme organı²⁴⁶ niteliğindeki zorunlu organıdır (TMK m. 109 ve VK m. 6/5). Vakfın yürütme organı, bir kurul olabileceği gibi bir kişi de olabilir²⁴⁷.

G. Kamu İktisadi Teşebbüsleri

TTK m. 16’ya göre “*kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilen*” kurum veya kuruluşlar tacir sayılır. Burada belirtilen kurum veya kuruluşlar kamu iktisadi teşebbüslerdir²⁴⁸. Kamu iktisadi teşebbüsleri 223 sayılı KHK²⁴⁹ ile hüküm altına alınmıştır. Bu KHK ile *iktisadi devlet teşekkülleri*²⁵⁰ ile *kamu iktisadi kuruluşları*²⁵¹ ve *bunların müesseseleri*²⁵², *bağlı ortaklıkları*²⁵³ ve *iştirakleri*²⁵⁴ düzenlenmektedir.

²⁴⁴ Kamuya yararlı dernekler için yapılan açıklamalar, gelirinin yarısından fazlasını kamu niteliğindeki görevlere harcayan vakıflar içinde geçerlidir.

²⁴⁵ Şener, Ticari Temsilci, s. 35.

²⁴⁶ Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 686; Ayan/Ayan, s. 283; Dural/Öğüz, Kişiler, s. 361; Hatemi/Kalkan-Oğuztürk, s. 113; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 380.

²⁴⁷ Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 686; Dural/Öğüz, Kişiler, s. 361.

²⁴⁸ Kamu iktisadi teşebbüslerinin özel hukuk hükümlerine bağlı olmaları nedeniyle tacir sayıldığına ilişkin bkz. Arkan, s. 127, dn. 1; Bahtiyar, Ticari İşletme s. 93; Kayıhan/Yasan, s. 102;

²⁴⁹ RG. 18.06.1984, S. 18435, 243 sayılı “Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”.

²⁵⁰ İktisadi devlet teşekkülleri, sermayesinin tamamı devlete ait, iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan, kamu iktisadi teşebbüsüdür (KHK m. 2/2).

²⁵¹ Kamu iktisadi kuruluşu, sermayesinin tamamı Devlete ait olup tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri kamu yararı gözeterek üretmek ve pazarlamak üzere kurulan ve gördüğü bu kamu hizmeti dolayısıyla ürettiği mal ve hizmetler imtiyaz sayılan kamu iktisadi teşebbüsüdür (KHK m. 2/3).

²⁵² Müessese, sermayesinin tamamı bir iktisadi devlet teşekkülüne veya kamu iktisadi kuruluşuna ait olup, ona bağlı işletme veya işletmeler topluluğudur (KHK m. 2/4).

²⁵³ Bağlı ortaklık; sermayesinin yüzde ellisinden fazlası iktisadi devlet teşekkülüne veya kamu iktisadi kuruluşuna ait olan işletme veya işletmeler topluluğundan oluşan anonim şirketlerdir (KHK m. 2/5).

223 sayılı KHK m. 2/5,6'ya göre *bağlı ortaklıklar ve iştirakler* anonim şirket şeklinde kurulmaktadır. Ayrıca iktisadi devlet teşekküllerinin anonim şirket şeklinde kurulmaları da mümkündür (223 sayılı KHK m. 3/3). Dolayısıyla anonim şirketlere ticari vekil atanması hususunda yapılan açıklamalar *bağlı ortaklıklar ve iştirakler – şayet iktisadi devlet teşekkülleri* anonim şirket şeklinde kurulmuşsa- için de geçerlidir.

İktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşlarında (anonim şirket şeklinde kurulmamışsa) organlar, yönetim kurulu ve genel müdürlüktür. Yönetim kurulu kamu iktisadi teşebbüsün yetkili karar organıdır. Genel müdürlük ise yürütme organıdır. Anonim şirket şeklinde kurulmayan kamu iktisadi kuruluşları ve iktisadi devlet teşekküllerine ticari vekil atama yetkisinin yönetim kurulunda olduğu kabul edilebilir. Çünkü yönetim kurulu teşebbüsün *en yüksek seviyede yetkili ve sorumlu karar organıdır*(KHK m. 5/2). Ayrıca “*daire başkanları, müessese müdürleri veya benzer görevlere alınacak personel*” gibi ticari temsilci veya ticari vekil olarak nitelendirilebilecek kişileri²⁵⁵ atama yetkisi yönetim kuruluna verilmiştir. Dolayısıyla ticari vekil atama yetkisi de yönetim kuruluna aittir.

Müesseselerde ise yönetim komitesi karar organı, müessese müdürlüğü ise yürütme organıdır (KHK m. 17). Müessese müdürü, müesseseyi yönetme ve temsil yetkisine sahiptir (KHK m. 21). Buradan hareketle ticari vekil atama yetkisinin de müessese müdüründe olduğu kabul edilebilir²⁵⁶.

²⁵⁴ İştirak, iktisadi devlet teşekküllerinin veya kamu iktisadi kuruluşlarının veya bağlı ortaklıklarının, sermayelerinin en az yüzde onbeşine, en çok yüzde ellisine sahip bulundukları anonim şirketlerdir(KHK m. 2/6).

²⁵⁵ Bu kişilerin ticari temsilci veya ticari vekil olduklarına ilişkin bkz. **Erkol**, s. 44; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 63; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 38.

²⁵⁶ Ticari temsilci atanması hususunda müessese müdürünün yetkili olduğuna ilişkin bkz. **Şener**, Ticari Temsilci, s. 38.

H. Devlet ve Diğer Kamu Tüzel Kişileri Tarafından İşletilen Ticari İşletmelerde

TTK m. 16/1 ‘e göre kuruluş kanunları gereği özel hukuk hükümlerince yönetilen veya²⁵⁷ ticari işletme işletmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye, köy gibi kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar tacir sayılırlar. Ancak Devlet, il özel idaresi, belediye, köy gibi kamu tüzel kişilerinin, kendileri tacir sayılmazlar (TTK m. 16/2). Bu halde tacir sıfatı ticari işletmeye ait olacaktır²⁵⁸²⁵⁹. Örneğin belediyenin otobüs işletmesi halinde, tacir sıfatı belediyeye değil otobüs işletmesine ait olacaktır²⁶⁰. Bu şekilde işletilen ticari işletmelerde, ticari vekil atama yetkisi ticari işletmeyi işleten kamu tüzel kişisindedir²⁶¹.

I. Donatma İştirakinde

Donatma iştiraki TTK m. 1064’de düzenlenmiştir. Bu maddeye göre “*Birden çok kişinin paylı mülkiyet şeklinde malik oldukları bir gemiyi, menfaat sağlamak amacıyla aralarında yapmış oldukları sözleşme gereğince, hepsi adına ve hesabına suda kullanmaları hâlinde donatma iştiraki vardır*”. Donatma iştirakinin tüzel kişiliği yoktur²⁶². Ancak TTK m. 17’de donatma iştirakine tacirlere ilişkin hükümlerin aynen²⁶³ uygulanacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla donatma iştiraki sanki bir tüzel kişiymiş gibi işlem görmektedir²⁶⁴.

²⁵⁷ “Veya” yerine “ve” bağlacının kullanılması gerektiğine ilişkin bkz. **Arkan**, s. 128, dn.; **Bozer/Göle**, s. 54, dn. 21; **Poroy/Yasaman**, s. 137.

²⁵⁸ **Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya)**, s. 266, N. 507.

²⁵⁹ Kamuya yararlı dernekler için yapılan açıklama, tacir sayılan bu ticari işletmeler için de geçerlidir.

²⁶⁰ **Arkan**, s. 129;

²⁶¹ Ticari temsilci atama yetkisi de kamu tüzel kişisindedir. Bkz. **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 63; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 39.

²⁶² **Arkan**, s. 130; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 39; **Şener**, Ticari İşletme, s. 172.

²⁶³ Aynen ibaresinin uygulamada sorun oluşturacağına ilişkin bkz. **Kaya**, Arslan, Notlu Türk Ticaret Kanunu, Güncellenmiş 5. Baskı, İstanbul 2015, s. 7.

²⁶⁴ **Arkan**, s. 130; **Şener**, Ticari İşletme, s. 172.

TTK m. 17’de tacirlere ilişkin hükümlerin donatma iştirakine uygulanacağından bahsedildiği için, donatanların tacir sıfatı bulunmamaktadır²⁶⁵. Buradan hareketle donatma iştirakinin iflasının istenebileceği, müşterek donatanların ise iflasının mümkün olmadığı söylenebilir.

Donatma iştirakine ticari vekilin nasıl atanacağına ilişkin TTK’da hüküm bulunmamaktadır. Ancak donatma iştirakinin gemi müdürü tarafından temsil edileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla gemi müdürünün ticari vekil atama yetkisine sahip olup olmadığı tartışılabilir. Öncelikle gemi müdürünün temsil yetkisinin kapsamına bakılmalıdır. TTK m. 1070/1’e göre gemi müdürü donatma iştirakinin olağan işlemlerini ve hukuki tasarruflarını yapmaya yetkilidir. Gemi müdürü, yetkili kılınmadıkça, iştirak veya paydaş donatanlardan birinin veya birkaçının adına kambiyo taahhüdünde bulunamaz veya ödünç para alamaz (TTK m. 1070/4). Ayrıca gemi müdürünün donatma iştirakini mahkemede temsil yetkisi mevcuttur. Görüldüğü üzere gemi müdürü, ticari vekile benzer yetkilere sahiptir. Ancak, gemi müdürü ticari vekilden farklı olarak yetkilendirilmiş olmasına gerek olmadan mahkemede temsil yetkisine sahiptir. Buna karşın ticari vekilin mahkemede dava açması ve davayı takip etmesi için açıkça yetkilendirilmiş olması gerekmektedir. Bu nedenle gemi müdürünün ticari vekil olarak kabul edilmesi mümkün değildir²⁶⁶.

Gemi müdürünün ticari temsilci olarak nitelendirilmesi de mümkün değildir. Şayet yukarıda bahsedildiği üzere gemi müdürü donatma iştirakinin olağan işlemlerini yapmaya yetkilidir. Ticari temsilci ise olağan ve olağanüstü bütün işlemleri yapabilir. Dolayısıyla gemi müdürünün, ticari temsilciye nazaran daha dar yetkilere sahip olduğu söylenebilir. Aynı şekilde gemi müdürünün kambiyo taahhüdünde bulunması için yetkilendirilmiş olması gerekir. Ticari temsilci, yetkilendirilmesine gerek olmadan da kambiyo taahhüdünde bulunabilir²⁶⁷.

²⁶⁵ **Arslanlı**, Kara Ticareti, s. 52; **Arkan**, s. 131; **Okay**, Sami, Deniz Ticareti Hukuku I, Giriş-Gemi-Donatan ve Donatma İştiraki, İstanbul 1962, s. 242 vd.; **Şener**, Ticari İşletme, s. 172.

²⁶⁶ **Tekten**, Emel, Donatma İştiraki (Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümleri İle Birlikte, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan 2010, s. 146; Karşı görüş için bkz. **Erkol**, s. 46.

²⁶⁷ **Tekten**, s. 147-148.

Gemi müdürünün, ticari temsilci veya ticari vekil olarak kabul edilmesi mümkün olmadığına göre donatma iştirakinde ticari vekil atanması nasıl olacaktır? Ticari vekil ile gemi müdürü yukarıda anlatıldığı üzere –mahkemede temsil yetkisine sahip olma dışında- birbirine benzemektedir. Özellikle ikisinin de olağan işlemleri yapmaya yetkili olması iki kurumu birbirine yakınlaştırmaktadır. Bu nedenle ticari vekil atanması hususunda, gemi müdürünün atanmasını düzenleyen TTK m. 1068/1’in kıyasen uygulanması gerektiği söylenebilir. Anılan maddeye göre ticari vekil, kendisinin müşterek donatanlar arasından seçilmesi halinde oy çokluğu, müşterek donatanlar dışından seçilmesi halinde ise oy birliği ile atanır. Dolayısıyla donatma iştirakinde ticari vekilin de aynı şekilde atanabileceğinden bahsedebiliriz.

III. Adi Şirket

Adi şirketin ticari işletme işletip işletemeyeceği öğretide tartışmalıdır. Ancak çoğunluk görüşe²⁶⁸ göre adi şirket ticari işletme işletebilir.

Adi şirkete ticari vekil atanabilmesi, adi şirketin ticari işletme işletmesine bağlıdır²⁶⁹. Şayet adi şirket esnaf işletmesi işletiyorsa ticari vekil atanması mümkün değildir. Adi şirketin ticari işletme işletmesi halinde, kendisinin tüzel kişiliği bulunmadığından tacir sıfatı adi şirketin ortaklarına ait olacaktır²⁷⁰.

Adi şirkete ticari vekil atanması hususunda, TBK m. 625/3’te “*genel yetkili temsilciden*” bahsedilmektedir. Anılan maddeye göre adi şirkete “*genel yetkili temsilcinin*” atanabilmesi için bütün ortakların onayı gerekmektedir. “*Genel yetkili temsilci*” ile ticari temsilcinin mi yoksa ticari vekilin mi kastedildiği açık değildir.

²⁶⁸ **Ansay** Tuğrul, *Adi Şirket-Dernek ve Ticaret Şirketleri*, Ankara, 1967, s.157; **Domanıç** Hayri, *Adi Şirketler, Kollektif ve Komandit Şirketler*, TTK. Şerhi, C.I, İstanbul, 1988, s.392-393; **Kalpsüz** Turgut, *Adi Şirket*, *Türk Hukuk Ansiklopedisi C.1.*, Ankara 1962, s.204; **Karayalçın**, *Şirketler Hukuku*, s. 83.

²⁶⁹ **Şener**, *Ticari Temsilci*, s. 21.

²⁷⁰ **Ansay**, Tuğrul, *Adi Şirket Ortakları Tacir Midir? Ortakların Ticaret Unvanı ve Defter Tutma*, AÜHFD, C. 25, S. 3, 1968, s. 265; **Arkan**, s. 117; **Kırca**, s. 54; **Pulaşlı**, *Temsil*, s. 10; **Dinç**, *Serhat*, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Tacir Kavramı, TAAD, Y. 6, S. 23, 2015, s. 121.

Ancak öğretide²⁷¹ bu ifade ile ticari vekilin kastedildiği belirtilmektedir. Bize göre de genel yetkili temsilci ile ifade edilmek istenen ticari vekildir²⁷². Dolayısıyla adi şirkete ticari vekil atanması için, bütün ortakların onayının alınması gerekir.

Ticari vekil, adi şirket sözleşmesi ile de atanabilir. Bu halde adi şirketin kuruluş aşamasında bütün ortakların sözleşmeye imza atmaları nedeniyle, bütün ortakların onayı alınmış olur. TBK m. 625/3'te öngörülen bütün ortakların onayı şartının adi şirket sözleşmesiyle değiştirilebileceği tartışılabilir. Örneğin, sözleşmeye adi şirkete ticari vekil atanması ortakların çoğunluğu ile geçerli hale gelir şeklindeki bir cümlenin yazılması mümkün müdür? Öğretide²⁷³ ticari temsilci için sözleşmede aksinin kararlaştırılabileceği belirtilmiştir. Ticari vekil için de sözleşmede aksinin öngörülebileceği benimsenebilir.

IV. Özel Durumlarda Ticari Vekilin Atanması

A. Ön şirkette

Ön şirket mevcut TTK ile hukukumuzda girmiştir²⁷⁴. TTK m. 335/1 hükmüne göre anonim şirket, *kurucuların, kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi, şartsız taahhüt ettikleri, imzalarının noterce onaylandığı veya ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzaladığı esas sözleşmede, anonim şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulur*. TTK m. 335/1'de ise anonim şirketin tescil edilmesi ile tüzel kişilik kazanacağı belirtilmiştir. Anonim şirketin kurulması ve tüzel kişilik kazanması arasında geçen bu süre

²⁷¹ Şener, Ticari Temsilci, s. 21, dn. 46; Erkol, s. 37; Kaya, s. 38; Ticari temsileinin TBK m. 625/3'te bahsedilen genel yetkili temsilciden daha geniş yetkilere sahip olduğuna ilişkin bkz. Kırca, Ticari Mümessil, s. 54; Pulaşlı, Temsil, s. 10.

²⁷² Genel yetkili temsilci ifadesi ile genel yetkili ticari vekilin anlaşılması gerekmez. Bu ifade ile ticari vekil kastedilmektedir. Dolayısıyla adi şirkette hem genel yetkili hem de özel yetkili ticari vekil bütün ortakların onayı ile atanır. Aksi görüş için bkz. Demirvuran, s. 54-55.

²⁷³ Erkol, s. 36.

²⁷⁴ eTK döneminde ön şirket, değişik isimler altında açıklanmaya çalışılmıştır. Bu açıklamalar için bkz. Bahtiyar, Mehmet, Anonim Ortaklık Anasözleşmesi, 1. Bası, İstanbul 2001, s. 45; Kervankıran, Emrullah, Ön Şirket ve Hukuki Niteliği, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, s. 350-351.

içerisinde tüzel kişiliği olmayan bir ön şirketin varlığı kabul edilmektedir²⁷⁵. Nitekim TTK m. 335'in gerekçesinde de ön şirketten bahsedilmiştir.

Anonim şirketlere sermaye olarak mevcut bir ticari işletme getirilebilir. Ön şirket halinde, bu ticari işletmenin işletilmesi gerekir. Dolayısıyla ön şirket ticari işletme işletebilir ve bu ticari işletme için ticari vekil atanabilir²⁷⁶.

Ön şirkete, ticari vekilin nasıl atanacağı hususu açık değildir. TTK m. 335'in gerekçesinde ön şirket kavramından bahsedilmiş, fakat ön şirketle ilgili herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir²⁷⁷. Ön şirkete ticari vekilin nasıl atanacağının belirlenmesi için, ön şirkete uygulanacak hükümlerin tespit edilmesi gerekir. Öğretide²⁷⁸ ön şirkete iç ilişkide kurulacak olan şirket hükümlerinin²⁷⁹, dış ilişkide ise adi şirket hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Buradan hareketle ön şirkete ticari vekil atanması, kurulacak olan şirketin hükümlerine göre olacaktır. Örneğin, ön şirket, anonim şirket olarak kurulacaksa, ön şirkete ticari vekil atanması anonim şirketlere ilişkin esaslara tabidir. Anonim şirketlerde ticari vekil atama yetkisi, şirketi yönetme ve temsile yetkili olan yönetim kurulundadır. Acaba ön şirket için de bir yönetim kurulundan bahsedilebilir mi?

Ön şirket, *kurucu ortaklar kurulu* ve *yönetim kurulu* olmak üzere iki organa sahiptir²⁸⁰. Yönetim kurulu, ön şirketin yönetim ve temsil organıdır²⁸¹. Yukarıda ki

²⁷⁵ **Bahtiyar**, Ortaklıklar, s. 134; **Şener**, Ortaklıklar, s. 14; eTK döneminde şirketlerin tüzel kişilik kazanma anına kadar ortaklar arasındaki ilişki adi şirket ilişkisi olarak kabul edilmekteydi. Bkz. **Bahtiyar**, Mehmet, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Dili ile Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi, TBB Dergisi, S. 61, 2005, s. 68; **Bahtiyar**, Anasözleşme, s. 34 vd.

²⁷⁶ **Kervankıran**, Alman hukukunda ön şirkete ticari temsilci ve ticari vekilin atanmasının mümkün olduğunu belirtmiştir (**Kervankıran**, s. 356). Ön şirkete ticari temsilcinin atanmasının mümkün olduğuna ilişkin bkz. **Şener**, Ticari Temsilci, s. 24.

²⁷⁷ **Bahtiyar**, Ortaklıklar, s. 134.

²⁷⁸ **Bilgili/Demirkapı**, Şirketler, s. 237; **Şener**, Ortaklıklar, s. 14; **Tekinalp**'e göre, ön şirkete esas sözleşme anonim şirket hükümleri uygulanmalıdır (**Tekinalp**, Sermaye, s. 176, N. 10-28).

²⁷⁹ **Kervankıran**, ön şirketlere iç ilişkide özellikli bir hukukun uygulanacağını belirtmiştir. Buna göre iç ilişkide öncelikle kurulması gereken şirketin kuruluş hükümlerinin, eğer çözüm bulunamamışsa, şirket esas sözleşmesinin, bu halde de çözülemiyorsa ön şirketin yapısına uygun olduğu ölçüde şirket hükümlerinin uygulanması gerekir. **Kervankıran**, s. 356.

²⁸⁰ **Kervankıran**, s. 357; Yazar kurucu ortaklar kurulundan bahsetmiştir. Kanaatimizce kurucu ortaklar kurulu ile kastedilen genel kuruldur.

²⁸¹ **Kervankıran**, s. 357.

açıklamalar ışığında, ön şirkete ticari vekil atama yetkisinin yönetim kurulunda olduğu söylenebilir. Ancak yönetim kurulunun yetkileri şirketin tescil edilmesi için gerekli olan işlemlerle sınırlıdır²⁸². Kanaatimizce ticari işletmeye ticari vekil atanması, şirketin tüzel kişilik kazanması için yapılması gerekli olan işlemlerden değildir. Bu halde ticari vekil atanabilmesi için ön şirket yönetim kurulunun, yetkilerinin genişletilmesi gerekir²⁸³. Yetkilerin genişletilmesi şirket esas sözleşmesine bu yönde bir hüküm konulması veya kurucu ortakların oybirliği ile alacakları karar ile mümkündür²⁸⁴. Yukarıda yapılmış açıklamalar ön şirketin, limited şirket şeklinde kurulması halinde de geçerlidir.

Kollektif veya komandit şirketlerde ön şirketin mümkün olup olmadığı tartışmalıdır²⁸⁵. Çoğunluk görüşü, ön şirketin kollektif veya komandit şirketler için de mümkün olduğunu belirtmiştir. Bu halde ön şirkete ticari vekil kollektif/komandit şirket hükümleri uygulanacaktır. Örneğin ön şirket, kollektif şirket olarak kurulacaksa, kurucu ortaklarından her biri ticari vekili atama yetkisine sahip olacaktır.

B. Miras Ortaklığında

TMK m. 599/1 gereğince mirasçılar, miras bırakanın ölümü halinde, mirası bütün olarak kanunen kazanırlar. Mirasçıların birden çok olması halinde, mirasın paylaşılmasına kadar, terede üzerindeki hak ve borçları kapsayan bir ortaklık meydana gelir (TMK m. 640/1). Bu ortaklığa miras ortaklığı denilmektedir²⁸⁶.

²⁸² **Kervankıran**, s. 357.

²⁸³ **Kervankıran**, s. 358.

²⁸⁴ **Kervankıran**, s. 358.

²⁸⁵ Ön şirket TTK m. 335’de anonim şirketler için, TTK. m. 585’de ise limited şirketler için özel olarak düzenlenmiştir. Anonim ve limited şirketler dışındaki şirketler için ön şirketten bahsedilmemiştir. Öğretide çoğunluk görüşüne göre ön şirket, kollektif ve komandit şirketler için de mümkündür. Bu görüşler için bkz. **Şener**, Ortaklıklar, s. 214; **Şener**, Adi Ortaklık, s. 145; **Kervankıran**, s. 335; **Bahtiyar**, Anasözleşme, s. 45; **Barlas**, Adi Ortaklık, s. 141; Ayrıca **Şener**, ön şirkete ilişkin açıklamalarında kollektif şirketi örnek göstermiştir. (**Şener**, Ticari Temsilci, s. 24); **Şener**, Ortaklıklar, s. 14. Azınlık bir görüş ise ön şirketin sadece anonim ve limited şirketler için geçerli olduğunu kabul etmiştir. Bu görüş için bkz. **Pulaşlı**, Şirketler, s. 251, N. 6.

²⁸⁶ **Antalya**, Gökhan, Miras Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2015, s. 401; **Ayan**, Mehmet, Miras Hukuku, 9. Baskı, Ankara 2016, s. 295; **Dural**, Mustafa/**Öz**, Turgut, Türk Özel Hukuku, C. IV, Miras Hukuku, İstanbul 2011, s. 436; **İmre**, Zahit/**Erman**, Hasan, Miras Hukuku, 11. Baskı,

Mirasçının, tek kişi olması halinde miras ortaklığına gerek yoktur²⁸⁷. Bu halde mirasçı, mirası tek başına kazanır ve terekeye ilişkin her türlü işlem bu mirasçı tarafından gerçekleştirilir.

Miras ortaklığı kural olarak paylaşma ile son bulur. Ancak istisnai olarak mirasçıların tek kişiye düşmesi halinde (örneğin, diğer mirasçıların mirası reddetmesi veya mirastan yoksunluk sebebinin gerçekleşmesi) miras ortaklığı kendiliğinden sona erer²⁸⁸.

Miras ortaklığında, el birliği ile hak sahipliği geçerlidir (TMK m. 640/2). Bunun sonucu olarak mirasçıların, tek başlarına tereke üzerinde yönetim ve tasarrufla bulunma hakları yoktur²⁸⁹. Dolayısıyla mirasçıların, tereke üzerindeki bütün haklar için birlikte hareket etmeleri gerekecektir. Nitekim TMK m. 640/2’de sözleşme veya kanundan doğan haklar saklı kalmak üzere mirasçıların terekeye ait haklar üzerinde birlikte hareket etmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Mirasçıların birlikte hareket etmelerinin nedeni mirasçılardan birinin, diğer mirasçılara veya miras ortaklığına zarar vermesini engellemektir²⁹⁰.

Miras ortaklığında, tereke içerisinde ticari bir işletme varsa, ticari işletme için ticari vekil atanabilir. Bu halde ticari vekil, terekeye el birliği ile hak sahibi olmanın

İstanbul 2015, s. 431; **Öztan**, Bilge, Miras Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2014, s. 465; **Sarı Fidan**, Özlem, Mirasçılık Sıfatını Kaybedenlerin Miras Ortaklığı ile İlişkileri, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIX, Y. 2005, S. 2, s. 151; **Serozan**, Rona/**Engin**, Baki İlkay, Miras Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2014, s. 613vd.

²⁸⁷ **Antalya**, Miras, s. 410; **Ayan**, Miras, s. 295; **Serozan/Engin**, s. 613.

²⁸⁸ **Antalya**, Miras, s. 410; **Dural/Öz**, Miras, s. 451 **Kılıçoğlu**, Ahmet M. Miras Taksim Sözleşmesi, Ankara 1989, s. 20 ve 23; **Kılıçoğlu**, Ahmet M. Miras Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2012, s. 290; **Kocayusufpaşaoğlu**, Necip, Miras Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 1987, s. 679; **Şener**, Oruç Hami, Tereke Temsilcisi Atanmasına İlişkin İlke ve Esaslar, Prof. Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan, C. 3, İzmir 2013, s. 2552-2553.

²⁸⁹ **Antalya**, Miras, s. 402; **Ayan**, Miras, s. 295; **Dural/Öz**, Miras, s. 437; **İmre/Erman**, s. 435; **Öztan**, Miras, s. 466; **Şener**, Tereke, s. 2554; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 55; **Serozan/Engin**, s. 614.

²⁹⁰ **Şener**, Tereke, s. 2554; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 55.

sonucu olarak mirasçıların oy birliği ile atanacaktır²⁹¹. Mirasçıların kendi aralarında yapacakları bir anlaşma ile oy birliğinin aksini kararlaştırmaları mümkün değildir²⁹².

Miras ortaklığında, birlikte hareket edilmesinin imkansız olduğu durumlar ile karşılaşılabilir. Örneğin mirasçılardan biri nedeniyle oybirliği sağlanamamış veya mirasçılar arasında anlaşmazlıklar olabilir. Bu gibi durumlarda kanun koyucu mirasçılardan birinin sulh mahkemesinden temsilci atanmasını isteyebileceğini düzenlemiştir (TMK m. 640/3). Bu temsilciye tereke temsilcisi adı verilmektedir. Tereke temsilcisi atanmasının amacı, mirasçıların birlikte hareket etme niteliğinin kazandırılmasıdır.

Şayet tereke içerisinde mevcut bir ticari işletme var ve miras ortaklığına tereke temsilcisi atanmışsa, ticari vekil atama yetkisi tereke temsilcisindedir. Çünkü tereke temsilcisi, miras ortaklığını temsil ve yönetme hakkına sahiptir²⁹³. Bu hususta tereke temsilcisinin yetkilerine dikkat çekilmesi gerekir. Tereke temsilcisinin, genel yetkili veya özel yetkili olarak atanması mümkündür²⁹⁴. Genel yetkili tereke temsilcisi miras ortaklığına ilişkin bütün işlemleri yapabildiğinden ticari vekil atama yetkisine sahiptir. Ancak, özel yetkili tereke temsilcisi mirasçıların anlaşamadıkları belirli işlemler için atanabilir. Bu halde tereke temsilcisinin yetkisi bu işlemler ile sınırlıdır. Acaba bu yetkilerle sınırlı olan tereke temsilcisi ticari vekil atayabilir mi? Kanaatimizce burada tereke temsilcisinin yetkilerinin kapsamına bakılmalıdır. Bu yetkilerin kapsamında tereke içerisinde ki ticari işletme ile ilgili işlemler varsa ticari vekil atamaya yetkili olduğu kabul edilmelidir.

Ayrıca tereke temsilcisi olarak birden fazla kişi atanabilir²⁹⁵. Bu halde ticari vekilin nasıl atanacağı tartışılabilir. Tereke temsilcisinin birden fazla olması

²⁹¹ **Antalya**, Miras, s. 403; **Ayan**, Miras, s. 295; **Dural/Öz**, Miras s.438; **İmre/Erman**, s. 435; **Öztañ**, Miras, s. 470.

²⁹² **Dural/Öz**, Miras s. 438.

²⁹³ **Antalya**, Miras, s. 408; **Dural/Öz**, Miras, s. 450; **İmre/Erman**, s. 450-451.

²⁹⁴ **Antalya**, Miras, s. 407-408; **Dural/Öz**, Miras s. 450.

²⁹⁵ TMK m. 640/3'de tereke temsilcisinin bir kişi olabileceği gibi anlam çıkmakta ise de, tereke temsilcisinin birden fazla kişi olması mümkündür. Bkz. **Şener**, Tereke, s. 2588; **Kılıçoğlu**,

durumunda ticari vekil atama yetkisi için oybirliği gerekir mi? Öğretide bir görüş²⁹⁶ tereke temsilcilerinin aynı görevi yapmak üzere atanmışsa işlemin oybirliği ile, farklı görevler için atanmışsa tereke temsilcisinin, diğer tereke temsilcilerinden bağımsız olarak işlemi yapabileceğinden bahsedilmiştir. Bu görüş uyarınca, ticari vekil, tereke temsilcilerinin aynı görev için atanmaları halinde oybirliği ile atanacaktır. Şayet ticari işletme üzerindeki işlemler için ayrı bir tereke temsilcisi atanmışsa, bu temsilci ticari vekili tek başına atayabilmelidir. Tereke temsilcisinin, ticari vekil ataması için mirasçılardan izin alması gerekmez²⁹⁷.

Tereke temsilcisinin, mirasçılardan birini, ticari vekil olarak ataması hususu açık değildir. Şayet terekede mevcut bir ticari işletme varsa, tereke temsilcisinin, mirasçılardan birini de ticari vekil olarak atayabileceği belirtilmektedir²⁹⁸. Kanımızca mirasçının ticari vekil olarak atanamaması gerekir. Çünkü bu halde, ticari işletme üzerinde el birliği ile hak sahibi olan mirasçı ile ticari vekil aynı kişide buluşacaktır.

Miras bırakan, son arzularının yerine getirilebilmesi için vasiyeti yerine getirme görevlisi atayabilir. Bu halde tereke malları vasiyeti yerine getirme görevlisi tarafından yönetilir²⁹⁹. Tereke içerisinde ticari işletme mevcutsa, bu ticari işletme için ticari vekil atanması da mümkündür. Bu halde ticari vekil, vasiyeti yerine getirme görevlisi tarafından atanır. Ticari vekilin atanmasında, vasiyeti yerine getirme görevlisinin mirasçılardan izin almasına gerek yoktur³⁰⁰.

Miras, s. 306. Terekenin büyük olması halinde birden fazla tereke temsilcisine ihtiyaç duyulabileceğine ilişkin bkz. **Şener**, Tereke, s. 2588.

²⁹⁶ **Şener**, Tereke, 2589-2590.

²⁹⁷ **Şener**, Ticari Temsilci, s. 57.

²⁹⁸ Şener, bu halde tereke temsilcisinin, mirasçıyı ticari temsilci olarak atayabileceğini belirtmiştir. Bkz. **Şener**, Ticari Temsilci, s. 57.

²⁹⁹ **Antalya**, Miras, s. 217 vd; **Ayan**, Miras, s. 143; **Dural/Öz**, Miras, s. 183.

³⁰⁰ Ticari temsilcinin atanmasında vasiyeti yerine getirme görevlisinin, mirasçılardan izin almayacağına ilişkin bkz. **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 56.

Vasiyeti yerine getirme görevlisinin birden fazla atanması mümkündür³⁰¹. Bu halde ticari vekilin atanmasına, tereke temsilcisine ilişkin yukarıdaki açıklamalar geçerlidir.

C. İflasta

İflas halinde, ticari işletme sahibi malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisini kaybeder. Bu nedenle iflas eden ticari işletme sahibinin, ticari vekil atama yetkisi bulunmamaktadır³⁰². Ancak, müflisin ticari işletme işletmeye devam etmesi halinde iflasın çeşitli aşamalarında ticari vekil atanması mümkündür.

İflasın açılması ile iflas idaresi müflisin mallarının korunması için gerekli tedbirleri alır (İİK m. 208). Bu tedbirler içerisinde iflas dairesi İİK m. 210 /1 gereğince *müflisin mağazalarını, eşya depolarını, imalathanelerini, perakende satış dükkanlarını ve buna mümasil yerlerini kapatıp mühürler*. Ancak, anılan madde de sayılanların işletilmesinin faydalı olacağı anlaşılır ise iflas dairesi bu yerleri ilk alacaklılar toplantısına kadar kontrol edebilir (İİK m. 210/2). Görüldüğü üzere iflas idaresinin birinci alacaklılar toplantısına kadar müflise ait işyeri veya işletmelerini idare yetkisi bulunmaktadır. Bu nedenle iflas idaresi tarafından söz konusu ticari işletmeye ticari vekil atanabileceğinin kabul edilmesi gerekir³⁰³.

İflas idaresi tarafından, iflasın sonraki aşamalarında da ticari vekil atanabilir. Şöyle ki birinci alacaklılar toplantısı herhangi bir nedenle toplanamaz ise, tasfiye ikinci alacaklılar toplantısına kadar iflas idaresi tarafından yürütülecektir. Bu aşama da iflas dairesi müflisin ticari işletmesinin işletilmesine karar verebilir. Dolayısıyla iflas dairesi tarafından bu aşamalarda da ticari işletmeye ticari vekil atanabilir³⁰⁴.

³⁰¹ **Antalya**, Miras, s. 217; **Ayan**, Miras, s. 143; **Dural/Öz**, Miras, s. 181; **İmre/Erman**, s. 170.

³⁰² **Demirvuran**, s. 70; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 68; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 45.

³⁰³ **Demirvuran**, s. 71.

³⁰⁴ **Şener**, Ticari Temsilci, s. 46.

Birinci alacaklılar toplanması³⁰⁵, *müflisin sanat veya ticaretinin devamı, imalathaneleriyle mağazalarının, perakende satış yerlerin açılması* hakkında acil kararlar alabilme yetkisine sahiptir (İİK m. 224/1). Şayet birinci alacaklılar toplanması masa aktifinin arttırılmasını sağlamak amacıyla müflisin ticari işletmesinin işletilmesinin devamına karar vermiş ise, söz konusu ticari işletmeye ticari vekil atanmasına da karar verebilir.

Birinci alacaklılar toplanması, müflisin ticari işletmesine ticari vekil atamaya karar verebilir, ticari vekil olarak kimin atanacağını belirleyebilir. Ancak, ticari vekili atama yetkisi iflas idaresindedir. Alacaklılar toplanmasının ticari vekil atama yetkisi bulunmamaktadır. Çünkü iflas idaresi iflas masasının kanuni temsilcisidir (İİK m. 226). İflas masasının yönetimi ve tasfiyesine ilişkin bütün işlemler iflas idaresi tarafından yürütülür. Dolayısıyla, alacaklılar toplanması ticari vekil atanmasına karar verse dahi, ticari vekil atama yetkisi iflas idaresindedir.

Birinci veya daha sonraki alacaklılar toplanması müflisin ticari işletmesinin işletilmesinin devamına karar vermemiş olabilir. Bu halde iflas idaresi ticari işletmenin devamına kendiliğinden karar veremez. Zira iflas idaresi alacaklılar toplanmasının görev ve yetkisine bir hususta yetkili değildir. Alacaklılar toplanmasının ticari işletmenin devamına karar vermesi durumunda bazı sorunlar ortaya çıkabilir. Örneğin, alacaklılar toplanmasında ticari işletmenin işletilmesinin devam edilmesi kararlaştırılmış, fakat ticari vekil atanması hususunda karar alınmamış olabilir. Böyle bir durumda iflas idaresinin ticari vekil ataması mümkün müdür? Öğretide³⁰⁶ bu halde iflas idaresinin ticari temsilci atayamayacağı belirtilmiştir. Çünkü iflas idaresinin yetkilerine bakıldığında olağanüstü işlemlerde sınırlı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla sınırlı bir yetkiye sahip olan iflas idaresinin, yetkilerinin kapsamı geniş olan ticari temsilciyi ataması düşünülemez.

³⁰⁵ İİK m. 224/1’de birinci alacaklılar toplanmasının karar alabileceği belirtilse de, ikinci veya daha sonraki alacaklılar toplanmasının da bu yönde kararlar alabileceği yönünde bkz. Şener, Ticari Temsilci, s. 48.

³⁰⁶ Şener, Ticari Temsilci, s. 51.

Kanaatimizce alacaklılar toplanmasında ticari işletmenin işletilmesine devam edileceği belirtilmiş fakat ticari vekil atanacağı hususunda herhangi bir karar alınmamış ise, iflas dairesi ticari vekil atayabilmelidir.

D. Tasfiye Halinde

Ticaret şirketleri, sona erme hallerinin gerçekleşmesiyle birlikte tasfiye sürecine girerler³⁰⁷. Tasfiye sürecinde, ticaret şirketlerini temsil ve yönetim yetkisi tasfiye memurlarına aittir³⁰⁸. Tasfiye memurları bu yetkilerini üçüncü bir kişiye devredemez³⁰⁹. Dolayısıyla tasfiye memurlarının ticari vekil atama yetkisinin olmadığından bahsedilebilir.

Ancak kollektif veya komandit şirketler için TTK m. 269/1'in ikinci cümlesinde belirli iş veya işlemler için tasfiye memurlarının üçüncü bir kişiyi vekil olarak atayabileceği düzenlenmiştir. Bu maddeye dayanarak tasfiye memurlarının ticari vekil atayıp atamayacağının tespit edilmesi gerekir. Anılan madde de belirli iş veya işlemlerden bahsedilmiştir. Dolayısıyla üçüncü kişiye verilecek temsil yetkisinin belirli iş veya işlemlerden oluşması gerekir. Bu halde tasfiye memurlarının genel yetkili ticari vekil ataması mümkün değildir. Çünkü genel yetkili ticari vekil belirli iş veya işlemleri değil, işletmenin olağan bütün işlemlerini yapabilir. Buna karşın özel yetkili ticari vekil, işletmenin bazı iş veya işlemleri için yetkilendirilebilir. Dolayısıyla kollektif veya komandit şirketler için tasfiye memurlarının, özel yetkili ticari vekil atayabilmesi mümkündür. Nitekim öğretilerde de madde metninde geçen vekil ibaresinin, TBK m. 40 vd. düzenlenen temsilci olduğu belirtilmektedir³¹⁰.

Kollektif ve komandit şirketlere benzer düzenleme anonim ve limited şirketler için de düzenlenmiştir. TTK m. 539'a göre anonim şirketlerde tasfiye memurları belirli uygulama işlemleri için üçüncü bir kişiye temsil yetkisi verebilir. Görüldüğü

³⁰⁷ **Bilgili/Demirkapı**, Şirketler, s. 574; **Kırca**, Ticari Temsilci s. 66.

³⁰⁸ **Bilgili/Demirkapı**, Şirketler, s. 576; **Tekinalp**, Sermaye s. 199, N. 10-107.

³⁰⁹ **Şener**, Ticari Temsilci s. 43.

³¹⁰ **Kırca**, Ticari Temsilci s. 66.

üzere madde metninde TTK m. 269/1'den farklı olarak belirli uygulama işlemleri ve vekil yerine de temsilci ibaresi kullanılmıştır. Yukarıda kollektif ve komandit şirketler için yapılan açıklamalar anonim ve limited şirketler için de geçerlidir.

Kollektif ve komandit şirketlerde, şirketin ehliyeti TTK m. 293 saklı kalmak üzere tasfiye amacıyla sınırlıdır (TTK m. 269). Dolayısıyla bu şirketlerde tasfiye memurları kural olarak tasfiye ile ilgili olmayan işlemlerde bulunamazlar. Ancak istisnai olarak tasfiye memurları, ortakların oybirliği veya mahkemece şirketin feshine karar verildiği hallerde ortaklar oybirliğini sağlayamamışlarsa mahkemenin onayıyla şirketin işletme konusuna giren işlemleri yapabilir (TTK m. 293). Şayet ticari vekil atama yetkisi şirketin işletme konusuna giriyorsa tasfiye memurunun ticari vekil atama yetkisinin bulunduğundan söz edilebilir.

Anonim ve limited şirketlerde ise TTK m. 542/1/b'de tasfiye memurlarının tasfiye dışında yeni bir işlem yapamayacakları düzenlenmiştir. Bu madde gereğince tasfiye memurlarının, şirkete ticari vekil ataması tartışılabilir. Öğretide³¹¹ şirket tasfiyesinin uzun sürmesi nedeniyle, şirkete ticari temsilci atanabileceği belirtilmiştir. Bu görüşe göre şirketin tasfiyesini daha *olanaklı* hale getirmek ve *kolaylaştırmak* için anonim şirkete, tasfiye memurları tarafından ticari temsilci atanabilmelidir. TTK m. 542/1/b'de geçen yeni işlem, şirketin tasfiyesi bakımından gerekli ise yapılmalıdır. Örneğin, tasfiye sürecine girmiş, kot üreten bir anonim şirketin yeni kotlar sipariş etmesi tasfiye için gerekli olan bir işlem değildir. Çünkü tasfiye halindeki şirketin faaliyetleri devam etmesi, şirketin tasfiye edilmesi ile bağdaşmaz. Ancak anonim şirketin stoğunda mevcut kotlar var ve bunların satımı anonim şirket için daha karlı ise tasfiye memurları tarafından bu kotların satışı yapılabilir. Bu örnekten hareketle tasfiye memurları, tasfiye için gerekli olan iş/işlemler için ticari vekil atayabilmelidir. Zira örnekte verilen kotların satımı için tasfiye memuru tarafından satış memuru ticari vekil tayin edilebilir. Bu halde tasfiye memurunun genel veya özel yetkili ticari vekil atayabileceği kanısındayız.

³¹¹ Şener, Ticari Temsilci, s. 43-44 ve ayrıca bkz. dn. 75.

V. Ticari Vekil Olarak Atanabilecek Kişiler

A. Gerçek Kişiler

Her gerçek kişinin ticari vekil olarak atanması mümkündür. Ancak, ticari vekil olarak atanacak gerçek kişinin tam ehliyetli olup olmayacağı açık değildir. Konu öğretide ticari temsilci için tartışılmıştır. Çoğunlukta olan görüş³¹² ticari vekilin tam ehliyetli olmasına gerek olmadığını, ayırt etme gücüne sahip olmasının yeterli olduğunu ifade etmiştir. Bu görüşe göre ticari temsilci kendisi için değil, ticari işletme sahibi adına borç altına girmektedir. Dolayısıyla ticari temsilcinin yaptığı işlemler, ticari temsilciye değil ticari işletme sahibine etki etmektedir. Bu nedenle ticari temsilcinin ayırt etme gücüne sahip olması yeterlidir.

Azınlıkta kalan görüş³¹³ ise ticari işletme sahibinin, ticari temsilcinin medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Bu görüşe göre ticari temsilci, TBK m. 40 vd. düzenlenen temsilciden daha geniş yetkilere sahiptir. Ayrıca ticari işletmelerin, önemi ve niteliği itibarıyla tam ehliyetli kişiler tarafından işletilmeleri gerekmektedir.

Kanaatimizce ayırt etme gücüne sahip kişiler ticari vekil olarak atanabilir. Çünkü ilk görüşünde savunduğu gibi ticari vekil yapacağı hukuki işlemlerde kendi adına değil ticari işletme sahibi adına borç altına girmektedir. Ayrıca ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlıların ticari vekil olarak atanmasında kanuni temsilcinin

³¹² **Feyzioğlu**, s. 412; **Arkan**, s. 174; **Kırca**, s. 72; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 63-64; **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 678, N. 1414; **Özsunay**, Ergün, Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu, 4. Bası, İstanbul 1979, s. 68; Demirkapı, ticari temsilci ve ticari işletme sahibi arasındaki iç ilişkide rekabet yasağı açısından değerlendirildiğinde ticari temsilcinin tam ehliyetli olması, temsil yetkisi açısından değerlendirildiğinde ise sezginliğin yeteli olduğunu açıklamıştır. **Demirkapı**, s. 814; Albaş'a göre ticari temsilcinin sınırlı ehliyetsiz olabilmesi mümkündür. Ayrıca yazara göre sınırlı ehliyetsiz bir kişinin ticari mümessil olması yararlıdır. Nitekim ticari işletme sahibi baba, başka bir üçüncü kişi yerine, kendi sınırlı ehliyetsiz çocuğunu ticari temsilci olarak ataması daha güvenlidir. **Albaş**, s. 48;

³¹³ **Birsel**, küçük ve kısıtlıların ticari temsilci olarak atamayacağını ifade etmiştir (**Birsel**, Ticari Mümessil, s. 9). **Baştuğ/Erdem** ticari temsilcinin kısıtlanması ile ticari temsilcilik ilişkisinin sona ereceğini belirterek, dolaylı olarak ticari temsilcinin tam fiil ehliyetine sahip olması gerektiğini belirtmişlerdir (**Baştuğ/Erdem**, s. 152). **Karahan**, s. 323.

izni gerekli değildir³¹⁴. Zira sınırlı ehliyetsiz kişiler, kendilerini borç altına sokan işlemler için kanuni temsilerinden izin almaları gerekir (TMK m. 16/1). Ayırt etme gücüne sahip olan kişilerin ticari vekil olarak atanması, ticari işletme sahibi için de yararlı olabilir³¹⁵. Şöyle ki ticari işletme sahibi baba, herhangi bir üçüncü kişi yerine, ayırt etme gücüne sahip, fakat ergin olmamış oğlunu ticari vekil olarak atayabilir³¹⁶. Nitekim ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasında bir güven ilişkisinin bulunması gerekir. Bu nedenle yukarıda ki örnekte olduğu gibi, ayırt etme gücüne sahip kişiler ticari vekil olarak atanabilmelidir.

Ayrıca ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlının ticari vekil olabilmesinin kanuni dayanağı da bulunmaktadır. Gerçekten de TMK m. 344'te ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlının aile adına borç altına girebileceği düzenlenmiştir. Bu maddeye göre “*velayet altındaki çocuk, ayırt etme gücüne sahip ise ana ve babanın rızasıyla aile adına hukukî işlemler yapabilir; bu işlemlerden dolayı ana ve baba borç altına girer*”. Görüldüğü üzere ayırt etme gücüne sahip kişiler, başkalarının adına işlemler yapabilmektedir. Ticari vekil için de aynı durumun geçerli olduğu kabul edilebilir³¹⁷.

Fiil ehliyeti bulunmayan kişilerin ticari vekil olarak atanmaları mümkün değildir. Ticari vekil olarak atanan kişinin, atanma anında fiil ehliyetin bulunması gerekir. Atanma anında fiil ehliyeti bulunmayan kişi, sonradan fiil ehliyeti kazanmış olsa bile atama işlemi geçersiz olacaktır. Aynı şekilde atanma anında fiil ehliyeti bulunan ticari vekil, sonradan fiil ehliyeti kaybederse ticari vekillik ilişkisi sona erecektir.

B. Tüzel Kişiler

Tüzel kişilerin ticari vekil olup olamayacağına ilişkin TBK'da açık bir hüküm yoktur. Bu husus öğretilerde ticari temsilci için tartışılmış, ticari vekilin tüzel kişi olup

³¹⁴ Özsunay, s. 74.

³¹⁵ Albaş, s. 48.

³¹⁶ Albaş, s. 48; Şener, Ticari Temsilci, s. 65; Ulusan, s. 640.

³¹⁷ Ticari temsilci için aynı sonuç için bkz. Şener, Ticari Temsilci, s. 65, dn. 118; Albaş, s. 48.

olamayacağına ise değinilmemiştir. Çoğunluk görüşü³¹⁸ tüzel kişinin ticari temsilci olarak atanamayacağı görüşündedir. Bu görüşün savunucularına göre ticari temsilcinin atanmasında, ticari işletme sahibi ile ticari temsilci arasında bir güven ilişkisi mevcuttur. Bu güven ilişkisi ise kişisel vasıflara dayanmaktadır. Dolayısıyla tüzel kişi ticari temsilci olamamalıdır. Ayrıca tüzel kişinin ticari temsilci olması halinde, tüzel kişi ticari temsilcilik yetkisini organları aracılığıyla kullanacaktır. Tüzel kişinin organlarını oluşturan gerçek kişilerin değişmesi halinde, dolaylı olarak ticari işletme sahibinin etkisi olmadan ticari temsilci de değişmiş olacaktır. Bu durum ticari temsilcilik yetkisinin değişmeyeceği ilkesine ters düşmektedir.

Azınlıkta kalan görüş³¹⁹ tüzel kişilerin ticari temsilci olarak atanabileceğini kabul etmiştir. Bu görüşe göre ticari işletme sahibinin kendi isteğine karşı koymanın anlamı yoktur. Zira ticari işletme sahibi, ticari temsilci olarak tüzel kişiyi atamışsa, bu tüzel kişinin organlarının da ileride değişebileceğini kabul etmiş olmalıdır. Ticari işletme sahibinin, ticari temsilciye karşı güven duymaması halinde ise ticari temsilciyi her zaman azletme yetkisi vardır. Ayrıca ticari temsilcilik yetkisi, tüzel kişinin organlarına verilmiştir. Tüzel kişinin organlarını oluşturan gerçek kişilerin değişmesi halinde, ticari temsilcinin değiştiğinden bahsedilemez. Bunların yanında ticari hayatın gelişmesinin sonucu olarak tüzel kişilerin uzmanlık alanı da genişlemiştir.

Kanaatimizce tüzel kişiler ticari vekil olarak atanabilmelidir. Azınlıkta kalan görüşleri kabul etmemizin yanında, ticari işletme sahibinin basiretli davranma yükümlülüğünü kapsamında tüzel kişiyi ticari vekil olarak atayabilmelidir. Nitekim tüzel kişiyi atanma anında, tüzel kişinin organlarını oluşturan gerçek kişilerin değişebileceğini farketmiş olması gerekir. Ayrıca TTK m. 318/2 tüzel kişinin ticari

³¹⁸ **Arkan**, s. 174; **Arslanlı**, Kara Ticareti, s. 168; **Ayhan**, s. 578; **Birsel**, Ticari Mümessil, s. 10; **Edgü**, Ekrem, Ticaret Hukuku I, Umumi Hükümler, Ankara 1964, s. 174; **Feyzioğlu**, s. 412-413; **Domanic/Ulusoy**, s. 362; **Kayar**, s. 326; **İmregün**, Kara Ticareti, s. 118; **Karahan**, s. 300; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 84-85; **Olgaç**, Senai, Emsal İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu, Ankara 1976, s. 391; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 60; **Tekil**, s. 199; **Poroy/Yasaman**, s. 244. Kanuni düzenlemenin ticari temsilcinin gerçek kişi olduğunu belirttiği hakkında bkz. **Poroy/Yasaman**, s. 240.

³¹⁹ **Bilgili**, Fatih, Tüzel Kişilerin Ticari Temsilciliği, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2004, S. 50, s. 37 ve 42; **Karayalçın**, Ticari İşletme, s. 487-488; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 84-85.

vekil oluşturabileceğine dolaylı olarak dayanak oluşturmaktadır. Gerçekten anılan madde de komandit şirketlerde komanditer ortakların ticari vekil olabileceği düzenlenmiştir. Komanditer ortaklar ise TTK m. 304/3 gereğince tüzel kişi olabilir. Görüldüğü üzere tüzel kişi komanditer ortakların ticari vekil olarak atanabileceği düzenlenmiştir.

VI. Ticari Vekil Olarak Atanamayacak Kişiler

Ticari işletme sahibi, kendisini ticari işletmesine ticari vekil olarak atayamaz. Zira kişi kendi kendisinin temsilcisi olamaz³²⁰.

Devlet memurunun ticari vekil olarak atanması mümkün değildir (DMK m. 28/1). Ancak her nasılsa ticari vekil olarak atanan devlet memurunun, ticari vekil olarak yaptığı işlemler geçerlidir. Ancak yasağa aykırı olarak yaptığı işleminden dolayı hukuki, idari ve cezai sorumluluğu saklıdır³²¹.

İflasına karar verilen ticari işletme sahibinin, kendi ticari işletmesi için ticari vekil olarak atanması mümkün değildir³²². Ancak, müflis üçüncü bir kişiye ait ticari işletmeye ticari vekil olarak atanabilir³²³.

Adi şirket ortaklarının ticari vekil olarak atanıp atanamayacağı açık değildir. Öğretide bir görüş³²⁴ adi şirket ortağının ticari vekil olarak atanamayacağı belirtmiş, fakat bir gerekçe ileri sürmemiştir. Diğer bir görüş ise konuyu ticari vekil açısından değil, ticari temsilci konusunda ele almış ve adi şirket ortaklarının ticari temsilci olabileceğini belirtmiştir. Bu görüşe göre adi şirketin tüzel kişiliği bulunmadığından, ticari temsilci olarak atanan ortak, diğer ortaklar ile beraber kendisini de temsil

³²⁰ Erkol, s. 49; Kaya, s. 47; Kırca, Ticari Mümessil, s. 74; Şener, Ticari Temsilci, s. 66.

³²¹ Birsell, Ticari Mümessil, s. 10-11; Kaya, s. 48; Kırca, Ticari Temsilci, s. 73.

³²² Şener, Ticari Temsilci, s. 76.

³²³ Birsell, Ticari Mümessil, s. 10; Demirkapı, s. 814; Domaniç/Ulusoy, s. 370; Kırca, Ticari Mümessil, s. 73; Şener, Ticari Temsilci, s. 77.

³²⁴ Kaya, s. 47; Adi şirket ortağının ticari temsilci olamayacağına ilişkin bkz. Albaş, s. 46; Öçal, Akar, Anonim Şirketlerle İlgili Federal Mahkeme Kararları, Ankara 1972; s. 6 vd.

etmektedir. Ancak ticari temsilci olan ortak, temsil edilen ortakların bütünüyle ayniyet içerisinde değildir³²⁵.

Anonim ve limited şirketin temsil yetkisi bulunmayan ortakları, şirket tarafından işletilen işletmenin sahibi sıfatını haiz değildirler. Dolayısıyla bu kişiler ticari işletme sahibi ile benzer tutulamaz. Bu nedenle anonim ve limited şirket ortakları ticari vekil olarak atanabilirler. Aynı şekilde kollektif şirket ortakları da ticari vekil olarak tayin edilebilirler. Komandit şirketler de, komanditer ortağın şirketi temsil hakkı ve yükümlülüğü bulunmamaktadır. Dolayısıyla komanditer ortak, şirket sözleşmesinde aksi öngörülmedikçe ticari vekil olarak atanabilir (TTK m. 318/2).

Ticaret şirketleri organları aracılığıyla yönetilirler ve temsil olunurlar. Organ olması nedeniyle temsil yetkisine sahip olan bir kişi, aynı zamanda iradi temsilci olamaz. Aynı şekilde iradi temsilci olan bir kişi, aynı zamanda organsal temsilci olamaz. Bu nedenle kollektif ve komandit ortaklıktaki organların veya tek başına şirketi temsile yetkili ortakların ticari vekil olarak atanması mümkün değildir. Aynı şekilde anonim şirket yönetim kurulunu üyeleri veya limited şirket müdürleri de ticari vekil olarak atanamazlar.

VII. Ticari Vekilin Tayin Şekli

A. Genel Olarak

Ticari vekilin tayin şekline ilişkin TBK’da hüküm bulunmadığından dolayı, TBK m. 40 vd. düzenlenen temsile ilişkin hükümler ticari vekil hakkında da uygulanacaktır. Temsil yetkisi tek taraflı irade beyanına dayanan³²⁶, tek taraflı hukuki işlem ile verilir³²⁷. Dolayısıyla irade beyanı, temsilciye ulaştığı anda hüküm

³²⁵ Şener, Ticari Temsilci, s. 67.

³²⁶ Akyol, Şener, Türk Medeni Hukukunda Temsil, İstanbul 2009 s. 165; Eren, s. 434-435; Esener, s. 45; İncoğlu, s. 101; Kılıçoğlu, s. 156; Kocayusufpaşaoğlu / Hatemi / Serozan / Arpacı, s. 647; Oğuzman/Öz, s. 172; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 172.

³²⁷ Akyiğit, Ercan, Temsil Yetkisinin Verilmesi ve Temsil Yetkisi ile Temel İlişki Arasındaki Bağlantı, İBD, S. 4-6, 1990, s. 411; Akyol, s. 165; Esener, s. 19 vd; Şener, Ticari Temsilci, s. 85.

ve sonuç doğurur³²⁸. İrade beyanının, ayrıca temsilci tarafından kabul edilmesine gerek yoktur³²⁹. Temsilci irade beyanını öğrenmemiş olsa bile, temsil yetkisinin verildiği kabul edilmektedir³³⁰.

Temsi yetkisinin temsilciye geç ulaşması veya ulaşmamış olması halinde temsilcinin yapmış olduğu işlemlerin geçerliliği tartışmalıdır. Şayet temsil yetkisinin temsilciye ulaşmasına kadar geçen süre içerisinde temsilci tarafından yapılan işlemlerin geçerli olup olmayacağı açık değildir. Öğretide³³¹ bu halde iki ihtimal olduğu kabul edilmektedir.

Birinci ihtimal gönderilen temsil yetkisinin işlemin yapılmasından sonra temsilciye ulaşmasıdır. Böyle bir durumda temsil yetkisinin verilmesini icazet olarak kabul etmek ve temsilci tarafından yapılan işlemin geçerli saymak gerekir. İkinci ihtimal, gönderilen temsil yetkisinin temsilciye hiç ulaşmamış olmasıdır. Bu halde temsil yetkisinin, temsilciye gönderildiğinin ispat edilmesi ile temsil verme işleminin geçerli olması kabul edilmektedir³³². Şayet temsil olunan, temsil yetkisinin temsilciye hiç ulaşmamış olmasına dayanarak, yapılan işlem ile bağlı olmadığını ileri sürememelidir³³³.

Ticari vekillik yetkisi, ticari işletme sahibinin ticari vekil olarak atadığı kişiye ulaşmasıyla hüküm ve sonuçlarını doğurur³³⁴. Dolayısıyla ticari vekillik yetkisinin kurulabilmesi için, bu yetkinin ticari vekil olarak atanan kişi tarafından kabul edilmesi şart değildir.

³²⁸ Eren, s. 435; Esener, s. 25; İnceoğlu, s. 101; Kocayusufpaşaoğlu / Hatemi / Serozan / Arpacı, s. 647; Tekinay / Akman / Burcuoğlu / Altop, s. 172.

³²⁹ İnceoğlu, s. 105; Ulsan, s. 644.

³³⁰ Akyol, s. 164; Eren, s. 435; İnceoğlu, s. 106; Kocayusufpaşaoğlu / Hatemi / Serozan / Arpacı, s. 647; Oğuzman/Öz, s. 172.

³³¹ İnceoğlu, s. 106.

³³² İnceoğlu, s. 106.

³³³ İnceoğlu, s. 106.

³³⁴ Esener, s. 24-25.

Ticari vekilin belirli bir süreyle sınırlı olarak atanabilir. Bu halde ticari vekilin temsil yetkisinin kapsamında herhangi bir sınırlandırma yapılmış olmaz³³⁵. Zira ticari vekil atandığı süre içerisinde de TBK m. 551'den doğan temsil yetkisine sahip olmaktadır³³⁶.

B. Açık veya Zımni İrade Beyanı

Ticari vekile temsil yetkisinin verilmesi herhangi bir şekil şartına bağlı değildir. Bu temsil yetkisi açık olarak verilebileceği gibi zımni olarak da verilebilir. Ticari vekilin yapacağı hukuki işlemler şekle bağlı olsa bile, ticari vekilin atanması herhangi bir şekil şartına bağlı değildir³³⁷.

Ticari vekile, temsil yetkisine sahip olduğu açık bir şekilde bildirilebilir. Açık bir şekilde bildirilmesinden kasıt, temsil yetkisinin ticari vekile yazılı veya sözlü olarak bildirilmesidir³³⁸. Temsil yetkisinin verilmesinde kullanılacak kelimelerin farklı anlamlara gelecek şekilde yorumlanamaması, belirsizlikleri giderecek şekilde olması gerekir. Örneğin kişinin ticari vekil olarak atandığının belirten veya kişiye ticari vekillik yetkisinin verildiği şeklinde bir ibare kullanılmış ise açıkça verilen temsil yetkisinden bahsedilebilir. Bunun yanında temsil yetkisinin verilmesinde ticari vekil ibaresinin kullanılması şart değildir³³⁹.

Ticari vekil, zımni irade beyanı ile de atanabilir. Bu halde ticari vekile temsil yetkisi verilmesine ilişkin irade beyanı doğrudan doğruya söz veya işaretler ile anlaşılamamaktadır³⁴⁰.

Ticari işletme sahibinin davranışlarından kişiyi ticari vekil olarak atamak istediği anlaşılabılır. Örneğin, ticari işletme sahibinin temsilcisini eski ticari vekilin

³³⁵ **Erkol**, s. 55; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 88.

³³⁶ **Erkol**, s. 55; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 88.

³³⁷ **Demirvuran**, s. 84; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 87; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 93; **Olgaç**, s. 183; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıparmak**, s. 173-174.

³³⁸ **Deryal**, Yahya, Ticaret Hukuku, 8. Baskı, İstanbul 2005, s.70; **Domaniç**, Ticaret Hukuku, s. 320; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 82.

³³⁹ **Erkol**, s. 56.

³⁴⁰ **Demirvuran**, s. 87; **Erkol**, s. 57.

yerine getirmesi veya ticari vekilin yetkisinin kapsamında olan bir göreve getirmesi, kişinin ticari vekil olarak atandığı anlamına gelebilir. Aynı şekilde satış mağazasının kasasında oturan görevli, satım bedelini ticari işletme sahibi adına tahsil etmeye yetkilidir³⁴¹.

Ticari vekillik yetkisi, katlanma suretiyle yaratılan hukuki görünüşe göre verilebileceği gibi, ihmal suretiyle yaratılan hukuki görünüşe göre de verilebilir. Katlanma suretiyle ticari vekil atanmasında, ticari işletme sahibi kişinin ticari vekil gibi davrandığını bilir, fakat bunu önlemeye yönelik herhangi bir girişimde bulunmaz. Örneğin satış mağazasından temizlikçi olan bir kişinin, kasa görevlisiymiş gibi satım bedelini tahsil etmesi ve ticari işletme sahibinin bunu bilmesine karşın ses çıkarmaması halinde, temizlikçinin ticari vekil olarak atandığı kabul edilebilir. İhmal suretiyle yaratılan hukuki görünüşte, ticari işletme sahibi kişinin ticari vekil olarak davrandığını bilmemektedir. Ancak ticari işletme sahibi ihmalci davranmış ve gerekli özeni göstermemiştir. Şayet ticari işletme sahibi ihmal etmemiş olsa, kişinin ticari vekil gibi davranmasını engelleyecektir. Bu noktada ticari işletme sahibi ticari vekilin davranışlarını engellemek için gerekli tedbirleri almalıdır. Ayrıca ticari vekili ile işlem yapan üçüncü kişinin de bu noktada iyiniyetli olması, hukuki görünüşe güvenmesi gerekir.

³⁴¹ Arslanlı, Kara Ticareti, s. 188; Baştuğ/Erdem, s. 154.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARİ VEKİLİN TEMSİL YETKİSİ, HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

§ 3. TİCARİ VEKİLİN TEMSİL YETKİSİ

I. Ticari Vekilin Temsil Yetkisinin Kapsamı

A. Genel Yetkili Ticari Vekilin Temsil Yetkisi

TBK m. 551 kapsamında ticari temsilci yetkisine sahip olmayan ve özel yetkili ticari vekil olarak sayılmayan temsil yetkisini haiz olan tacir yardımcıları genel yetkili ticari vekil olarak adlandırılır. Genel yetkili ticari vekil işletmenin olağan olan bütün işlemlerini yapabilir. Bu husus TBK m. 551/2’de bu yetki işletmenin bütün alışılmış işlerini kapsar şeklinde ifade edilmiştir. Ancak genel yetkili ticari vekilin ticari işletmenin olağanüstü işlemlerini yapma yetkisi bulunmamaktadır.

1. Olağan İşlemler

Genel yetkili ticari vekil, ticari işletmenin bütün olağan işlemlerini yapabilir³⁴². Olağan işlem kavramından ne anlaşılması gerektiği açık değildir. Ancak olağan işlemlerin günlük, her günkü şeklinde anlaşılması, olağanüstü işlemlerin karşıtı olarak anlaşılması gerekir³⁴³. Öğretide olağan işlemi belirlemek için değişik görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe³⁴⁴ göre olağan işlemler, nitelik ve nicelik yönünden işletmenin her gün yapabileceği işlemler olarak nitelendirilir. Diğer bir görüşe³⁴⁵ göre ise olağan işlemler ticari işletmenin amacını ve konusunu gerçekleştirmesi için yapılması gereken bütün işlemlerdir.

³⁴² “İşletmenin alışlagelmiş bütün işlerini ticari vekil yapabilir ve üçüncü kişilerce kabul edilip buna inanılması gereken işlemler yapıldığında da işletme sahibini bağlayıcı olur.” Y. 15. HD., T. 19.07.2005, E. 2005/4536, K. 2005/4404 (www.kazancı.com).

³⁴³ **Becker**, (Çev. Suat Dura), s. 591; **Erkol**, s. 61-62; **Kaya**’ya göre genel yetkili ticari vekilin temsil yetkisi, ticari işletmenin alışlagelmiş bütün işlemlerini kapsar (**Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 696, N. 1462 vd.). *Bilgili/Demirkapı*’ya göre, olağan işler günlük rutin işler olup sürekli yapılan şirketi işletme konusu kapsamına giren her türlü işten oluşur (**Bilgili/Demirkapı**, Şirketler, s. 155).

³⁴⁴ **İmregün**, Kara Ticareti, s. 125.

³⁴⁵ **Teoman**, s. 242.

Olağan işlemlerin neler olduğu belirlenirken, ticari işletmenin büyüklüğü, niteliği, iş hacmi, ticari vekile bırakılan iş veya işlemin türü, ticari vekile bırakılan işlerin nasıl veya kim tarafından yapılabileceğine dair ticari teamüller, göz önünde bulundurulur³⁴⁶. Bu kıstaslara göre yapılan işlemlerin, ticari işletme bakımından devamlı olarak yapılan iş veya işlemlerden olup olmadığı anlaşılır³⁴⁷. Ticari işletme sahibinin kendi alışkanlığı gereği işlemi yapıp yapmayacağı, genel yetkili ticari vekilin yetkisinin kapsamının tespit edilmesi açısından önemli değildir³⁴⁸.

Genel yetkili ticari vekil olağan işlemleri yapmaya yetkili olduğundan şu işlemleri yapma yetkisi bulunmaktadır; genel yetkili ticari vekil ticari işletmede çalışacak olan işçiler ile hizmet sözleşmesi yapabilir³⁴⁹, satış bedelini tahsil edebilir³⁵⁰, satış fiyatını belirleyebilir³⁵¹, ham madde alımı hususunda sipariş alabilir veya verebilir³⁵², malları teslim alabilir³⁵³, emanet anlaşmaları yapabilir³⁵⁴, işyeri kirasını veya işçilerin ücretlerini ödeyebilir³⁵⁵.

2. Olağanüstü İşlemler

TBK m. 551/2 gereğince genel yetkili ticari vekilin olağanüstü işlemleri yapma yetkisi bulunmamaktadır. Bir işlemin olağanüstü işlem olarak kabul edilmesi, o işlemin değerinin yüksek olmasından kaynaklanabilir³⁵⁶. Bunun yanında duran

³⁴⁶ **Becker**, (Çev. Suat Dura), s. 591; **Bilgili/Demirkapı**, Şirketler, s. 155; **Çeker**, s. 83; **Karahan**, s. 334; **Karahan/Çeliktas**, s. 256; **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 697, N. 1462 vd.; **Mineliler**, s. 1474.

³⁴⁷ **Arkan**, s. 185; **Erkol**, s. 62.

³⁴⁸ **Becker**, (Çev. Suat Dura), s. 591; **Erkol**, s. 62; **Kaya**, s. 56.

³⁴⁹ **Arkan**, s. 185; **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 226. *Çeker*, ticari vekilin fabrika da çalışmak üzere personel almasını olağan iş olarak kabul etmiştir (**Çeker**, s. 83). **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 697, N. 1462 vd.

³⁵⁰ **Karahan**, s. 334; **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 697, N. 1462 vd.

³⁵¹ **Çeker**, s. 83.

³⁵² **Arkan**, s. 185; **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 226.

³⁵³ **Kayıhan/Yasan**, s. 186. “*Ticari vekil malları teselsüme yetkilidir*” TD., E. 1182, K. 2786, T. 07.04.1971 (**Uygur**, Turgut, Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu Genel Hükümler, C. I,II, Ankara 1990, VI, s. 897).

³⁵⁴ **Karahan**, s. 334. “*Acil tüp ihtiyacı nedeniyle yapılan emanet anlaşmasının o mağazanın mutat işlemleri arasında sayılması gerektiğine..*” 11. HD, E. 5733, K. 5989 (**Uygur**, VI, s. 901,902)

³⁵⁵ **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 226.

³⁵⁶ **Becker**, (Çev. Suat Dura), s. 591.

malvarlıklarına ilişkin işlemler olağanüstü işlem olarak, bunların dışında kalanlar ise olağan işlem olarak kabul edilmektedir³⁵⁷.

Olağanüstü işlemler belirlenirken TTK m. 223'den yararlanılabilir³⁵⁸. Anılan maddeye göre bağışta bulunmak, kefil olmak, üçüncü kişi lehine garanti vermek, ticari mümessil tayin etmek ve şirket konusuna girmiyor ise taşınmazları satmak, satın almak, teminat göstermek, şirketin özüne ilişkin üretim araçlarını elden çıkarmak, rehnetmek veya ticari işletme rehni kurmak³⁵⁹ gibi işlemler olağan iş ve işlemlerin dışında kalan hususlar olarak değerlendirilmiştir.

Yukarıda sayılan işlemlerin dışında öğretide³⁶⁰ ticari işletmenin satış politikasının değiştirilmesi, ticari işletmeye daha modern makinelerin alınması hususunda sözleşmeler yapılması, ticari işletme sahibinin iflasının istenmesi, özel tahkim heyetinin tayin edilmesi³⁶¹, fabrikanın üretim yeri veya konusunun değiştirilmesi³⁶² gibi işlemler olağanüstü işlem olarak belirtilmiştir.

Genel yetkili ticari vekilin olağanüstü işlemleri yapabilmesi için kendisinin bu işlem için açıkça yetkilendirilmiş olması gerekir³⁶³.

B. Özel Yetkili Ticari Vekilin Temsil Yetkisi

Ticari vekil belirli bazı işlemleri yürütmek için yetkilendirilmiş ise özel yetkili ticari vekilden bahsedilir. TBK m. 552'de *diğer tacir yardımcıları* kenar başlığı altında düzenlenen toptan, yarı toptan veya perakende satışlarla uğraşan ticari

³⁵⁷ **Kaya**, s. 57.

³⁵⁸ TTK m. 223'de kolektif şirketlerde yönetim hakkının kapsamı ve sınırları düzenlenmiştir. Anılan madde de olağanüstü işlemler için örnekler verilmiştir. Ancak temel işlem niteliğindeki işlemlerin madde metnin de sayılmaması eksiklik olarak ifade edilmiştir. Bkz. **Kendigelen**, s. 196.

³⁵⁹ **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 697, N. 1462 vd.

³⁶⁰ **Battal**, Ahmet, Ticarî İşletme Hukuku, Ankara 2005, s. 87; **Feyzioğlu**, s. 433; **Deryal**, s. 71.

³⁶¹ “...müvekkili şirket adına işlem yapan Remzi'nin sınırlı yetkili ticari vekili olduğunu, vekaletnamede özel tahkim heyeti tayin yetkisi bulunmadığını.” Y. 19. HD, E. 1996/8273, K. 1997/265, T. 23.01.1997 (www.kazancı.com) (E.T. 15.01.2016).

³⁶² **Kaya (Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Nomer Ertan)**, s. 697, N. 1462 vd.

³⁶³ **Mineliler**, s. 1474.

işletmelerin görevli veya hizmetlileri özel yetkili ticari vekil olarak kabul edildiğinden, bu kişilerin temsil yetkisi incelenecektir.

TBK m. 552'ye göre toptan, yarı toptan veya perakende satışlarla uğraşan ticari işletmelerin görevli veya hizmetlileri, ticari işletmenin olağan işlemlerini yapmaya yetkilidirler. Bu kişilerin yetkileri görevlendirildiği iş veya işlemin niteliğine göre ticari teamüller gereği belirli bir ölçü ile sınırlandırılmıştır³⁶⁴. Örneğin kasa görevlisi sadece para almaya veya vermeye yetkilidir. Tezgâhtar ise kendi reyonunda bulunan malı satma yetkisine sahiptir. Buna göre satım bedeli alma yetkisi tezgâhtar da değil, kasa görevlisinde olacaktır³⁶⁵.

TBK m. 552'de düzenlenen özel yetkili ticari vekiller sadece, toptan, yarı toptan veya perakende satışlarla uğraşan ticari işletmelerde görevli veya hizmetlilerdir³⁶⁶. Söz konusu ticari işletmeler dışında çalışan kişiler için TBK m. 551 hükmü uygulanmaktadır.

TBK m. 552'nin uygulanabilmesi için ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasında hizmet sözleşmesinin bulunması gerekli değildir. Ticari işletme sahibinin bilgisi kapsamında anılan maddedeki ticari işletmelerde bulunan kimseler de, söz konusu ticari işletmede bulunan görevli veya hizmetli sayılabilir. Örneğin, ticari işletme sahibinin arkadaşı veya akrabaları TBK m. 552 kapsamına dahil olabilir³⁶⁷.

TBK m. 552'de sayılan kişiler *ticari işletmenin alışılmış işlemlerinden doğan borçların ifa edilmesine veya bunların hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesine ilişkin ihtar veya diğer açıklamaları işletme sahibi adına yapmak; bu nitelikteki ihtar veya diğer açıklamaları, özellikle alışılmış işlem dolayısıyla teslim edilmiş mallara ilişkin ayıp bildirimlerini ticari işletme adına kabul etme yetkisine sahiptirler* (TBK m. 552/1). Ayrıca bu kişiler sattıkları malın bedelini almaya yetkili bulundukları durumlarda, faturaları kapatmaya ve makbuz vermeye de yetkilidirler.

³⁶⁴ **Mineliler**, s. 1477.

³⁶⁵ **Mineliler**, s. 1477.

³⁶⁶ **Mineliler**, s. 1477.

³⁶⁷ **Karayalçın**, Ticari İşletme, s. 495; **Mineliler**, s. 1478.

II. Ticari Vekilin Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması

Genel veya özel yetkili ticari vekilin temsil yetkisi TBK’da sınırlandırılmıştır. Ancak ticari işletme sahibinin iradesi ile de genel veya özel yetkili ticari vekilin yetkisi sınırlandırılabilir.

A. Kanuni Sınırlandırma

1. Genel Yetkili Ticari Vekil Bakımından

Yukarıda değinildiği üzere genel yetkili ticari vekilin yetkisi olağan işlemler ile sınırlıdır. TBK m. 551/2’de ticari vekilin açıkça yetkilendirilmesi halinde yapabileceği işlemler düzenlenmiştir. Bu maddeye göre ticari vekilin ödünç para alması, kambiyo taahhüdünde bulunması ve dava açması veya takip etmesi açıkça yetkilendirilmesine bağlanmıştır. Ticari vekilin açıkça yetkilendirilmesine bağlı olan bu işlemler, ticari temsilci tarafından özel bir yetki alınmadan da yapılabilir.

Genel yetkili ticari vekilin temsil yetkisi bakımından kanun tarafından yapılan ilk sınırlandırma olağan işlemler ile ilgilidir. TBK m. 551/2’de genel yetkili ticari vekilin olağan işlemleri yapmakla yetkili olduğu vurgulanmıştır.

İkinci olarak genel yetkili ticari vekili ödünç para veya benzerlerini alamaz, kambiyo taahhüdünde bulunamaz ve ticari işletme sahibini mahkemede temsil edemez (TBK m. 551/2).

Üçüncü olarak ticari vekil açık olarak yetkilendirilmedikçe taşınmaz malları devredemez veya aynı hak ile sınırlandıramaz (TBK m. 548/2). Bu sınırlandırma esasen ticari temsilci için öngörülmüştür. Ticari vekilden çok daha geniş yetkilere sahip olan ticari temsilci için öngörülen bu sınırlandırmanın, ticari vekil için evleviyetle geçerli olduğu kabul edilmektedir³⁶⁸.

³⁶⁸ Arkan, s. 186; Kaya (Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Nomer Ertan), s. 695, N. 1460.

Genel yetkili ticari vekil ticari işletme sahibinin özel hayatını ilgilendiren işlemlerde bulunamaz³⁶⁹. Zira ticari vekilin yetkisinin kapsamı ticari işletmenin olağan işlemleriyle sınırlıdır. Ticari işletme sahibinin özel hayatı ise ticari işletme ile ilgili değildir. Örneğin, ticari vekilin ticari işletme sahibi için ev kiralaması, tatil veya gezi için rezervasyon yaptırması³⁷⁰ veya ticari işletme sahibi lehine mevduat hesabı açması mümkün değildir³⁷¹.

Ticari işletme sahibinin özel hayatına ilişkin işlemler için genel yetkili ticari vekile yetki vermesi mümkündür. Ancak bu durumda verilen yetki TBK m. 40 vd. düzenlenen temsil yetkisi niteliğinde olacaktır³⁷².

Ticari işletme sahibinin özel hayatını ilgilendiren işlemlere, şahsa sıkı sıkıya bağlı işlemler de girmektedir. Bu işlemleri niteliği gereği ticari vekilin yapmasından bahsedilemez. Örneğin; evlat edinmek, evlilik sözleşmesi yapmak, miras sözleşmesi yapmak, vasiyeti tenfiz memuru tayin etmek gibi işlemler ticari vekil tarafından yapılamaz³⁷³.

Ticari işletme sahibinin bilirkişi veya hakem olarak atanması halinde, genel yetkili ticari vekilin, ticari işletme sahibini bu işlerde temsil etme yetkisinin bulunduğundan bahsedilemez³⁷⁴.

Genel yetkili ticari vekil temel işlem niteliğinde olan işlemleri yapamaz. Temel işlemlerden anlaşılması gereken ticari işletmenin hukuki yapısı ile ilgili olan işlemlerdir. Bu işlemlerin ticari işletme sahibi veya kanuni temsilcisi tarafından yapılması gereklidir. Buradan hareketle ticari vekil, ticari işletmeyi devredemez, ticari işletmeyi kiralayamaz, ticari işletmenin faaliyetlerini sona erdiremez.

³⁶⁹ **Demirvuran**, s. 97; **Erkol**, s. 64; **Kırca**, s. 125.

³⁷⁰ **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 125.

³⁷¹ **Şener**, Ticari Temsilci, s. 203-204.

³⁷² **Erkol**, s. 65.

³⁷³ **Erkol**, s. 65; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 126.

³⁷⁴ **Erkol**, s. 65; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 126.

Genel yetkili ticari vekil, ticaret şirketlerinin temeliyle ilgili olan işlemleri yapamaz. Bu hususta örneğin, genel yetkili ticari vekil şirket sözleşmesini değiştiremez, şirkete ortak kabul edilmesini, şirket genel kurulunu toplantıya çağırması veya şirketten ortağın çıkarılmasını isteyemez, şirket esas sermayesinin artırılması veya azaltılması konusunda da ticari vekilin yetkisi bulunmamaktadır³⁷⁵.

Genel yetkili ticari vekil, ticari işletmenin konusunu³⁷⁶ veya ticari işletmenin unvanını³⁷⁷ değiştiremez. Aynı şekilde ticari işletmenin merkezinin değiştirilmesi de genel yetkili ticari vekil tarafından yapılamaz.

Genel yetkili ticari vekilin ticari işletme sahibinin iflasını istemesi mümkün değildir. Zira iflas temel işlem niteliğine haizdir³⁷⁸. Genel yetkili ticari vekil iflasın ertelenmesini de isteyememelidir. TBK m. 504/3'te vekilin açıkça yetkilendirilmedikçe iflas talebinde bulunamayacağı düzenlenmiştir. Bu hükmün kıyasen ticari vekile uygulanması mümkündür. Ayrıca ticari vekil konkordato talebinde de bulunamaz³⁷⁹. Çünkü İİK m. 298'e göre konkordatonun onaylanmaması halinde alacaklılardan biri ticari işletme sahibinin iflasını isteyebilecektir. Dolayısıyla ticari işletme sahibinin iflasına yol açacak bir işlem genel yetkili ticari vekil tarafından yapılabilecek hale gelecektir.

2. Özel Yetkili Ticari Vekil Bakımından

Genel yetkili ticari vekilin kanundan doğan sınırlandırmaları, TBK m. 552'de düzenlenen diğer tacir yardımcıları için de geçerlidir. Çünkü anılan maddede sayılan kişilerin temsil yetkisi genel yetkili ticari vekile göre daha dardır. Dolayısıyla genel yetkili ticari vekil için geçerli olan sınırlandırmalar bu kişiler için de geçerli olacaktır. Bu nedenle TBK m. 552'de düzenlenen kişilerde açık olarak

³⁷⁵ Erkol, s. 65-66; Karayalçın, Ticari İşletme, s. 489; Kırca, Ticari Mümessil, s. 127.

³⁷⁶ Kırca, Ticari Mümessil, s. 128.

³⁷⁷ Arslanlı, Kara Ticareti, s. 170; Domaniç, Ticaret Hukuku, s. 326; Edgü, s. 175; Erkol, s. 66; Feyzioğlu, s. 415; Karayalçın, Ticari İşletme, s. 489; Poroy, Reha, Ticari İşletme Hukuku, 6. Bası, İstanbul 1991, s. 159.

³⁷⁸ Şener, Ticari Temsilci, s. 209.

³⁷⁹ Ticari temsilci için aynı yönde bkz. Şener, Ticari Temsilci, s. 210.

yetkilendirilmedikçe ödünç para alamaz, kambiyo taahhüdünde bulunamaz veya ticari işletme sahibini mahkemede temsil edemez.

TBK m. 552’de sayılan kişilerin temsil yetkisi mağazanın olağan işlemleri ile sınırlıdır. Şayet mağaza içerisinde ayrı bir kasa görevlisi var ise, anılan maddedeki kişilerin satım bedelini alma yetkisi bulunmamaktadır. Bu halde satım bedelini alma yetkisi kasiyerde olacaktır.

Toptan, yarı toptan veya perakende satışlarla uğraşan hizmetlilerin veya görevlilerin mağaza dışında satım bedelini alma yetkileri yoktur. Mağazanın için ayrı bir kasa görevlisi atanmış olsun veya olmasın, sayılan kişiler mağaza dışında satım bedelini alamazlar.

TBK m. 522’de sayılan kişilerin mağaza içerisinde satım bedelini alabilmeleri, mağaza içerisinde ayrı bir kasa görevlisi atanmamış olmasına veya ticari işletme sahibi tarafından yazılı olarak yetkilendirilmesine³⁸⁰ bağlıdır. Bu kişilerin özel olarak yetkilendirilmiş olması gerekmektedir.

B. İradi Sınırlandırma

1. Genel Yetkili Ticari Vekil Bakımından

Genel yetkili ticari vekilin temsil yetkisinin üçüncü kişiler bakımından sınırlandırılması mümkündür. Ancak ticari vekilin ticaret siciline tescili zorunlu bulunmadığından bu sınırlandırmaların üçüncü kişilere karşı mektup veya sirküler gazete ile gönderilmesi gerekmektedir³⁸¹. Bu şekilde ticari vekilin yetkileri sözleşme yapma bakımından, yapacağı işlemlerdeki azami borç tutarını belirleme veya ticari vekilin iş göreceği kişileri veya yerleri belirleme vb. şekilde sınırlandırılabilir³⁸².

³⁸⁰ Bu yetkinin yazılı olarak verilmesi, borçlar hukukundaki temsil yetkisinin şekle bağlı tutulmamış olması karşısında eleştiriye açıktır. Bkz. **Arkan**, s. 186, dn. 3; **Erkol**, s. 69, dn. 32; **Feyzioğlu**, s. 435, dn. 58.

³⁸¹ **Arkan**, s. 186; **Karahan**’a göre ticari vekilin yetkilerinin sınırlandırıldığını belirten duyurunun işlem yapılacak olan üçüncü kişilere gönderilmesi veya çok satan bir gazetede ilan edilmesi dürüstlük kuralınca yeterlidir (**Karahan**, s. 334).

³⁸² **Erkol**, s. 67; **Kaya**, s. 65.

Ayrıca üçüncü kişilere karşı bu sınırlandırılmanın ileri sürülebilmesi için, duyurunun dürüstlük kuralına uygun şekilde açıklanmış olması gerekmektedir³⁸³. Genel yetkili ticari vekilin temsil yetkisinin sınırlandırıldığını üçüncü kişiler biliyor veya bilmeleri bekleniyorsa, temsil yetkisinin kapsamı dışında yapılan işlemler ticari işletme sahibini bağlamaz³⁸⁴.

Ticari temsilcinin temsil yetkisi birlikte temsil veya şube işleriyle sınırlandırılabilir. Ticari vekilin yetkileri de, ticari temsilcide olduğu gibi birlikte temsil veya sadece şube işleriyle temsil şeklinde sınırlandırılabilir³⁸⁵. Ayrıca genel yetkili ticari vekilin birden çok olması halinde, bunlar arasında işbölümü dağılımı yapılabilir³⁸⁶.

2. Özel Yetkili Ticari Vekil Bakımından

TBK m. 552’de düzenlenen özel yetkili ticari vekillerin temsil yetkisi ticari işletme sahibinin iradesiyle sınırlandırılabilir. Genel yetkili ticari vekilin temsil yetkisinin sınırlandırılmasında olduğu şekilde, bu sınırlandırılma da dürüstlük kuralına uygun ve üçüncü kişiler tarafından anlaşılacak şekilde olmalıdır³⁸⁷.

Ticari işletme sahibi mağaza içerisine asacağı bir yazı ile TBK m. 552’de düzenlenen kişilerin temsil yetkilerini kısıtlayabilir. Örneğin, kasaya ödeyiniz şeklinde bir yazı ile bu kişilerin temsil yetkisi sınırlandırılabilir³⁸⁸.

III. Ticari Vekillik Yetkisinin Kullanılması

Ticari vekilin temsil yetkisi, ticari işletme sahibini doğrudan doğruya temsil etmesini belirtmektedir. Dolayısıyla, ticari vekil, ticari işletme sahibi adına ve

³⁸³ Arslanlı, Kara Ticareti, s. 173,174; Erkol, s. 66; Feyzioğlu, s. 432; Karahan, s. 334.

³⁸⁴ Arslanlı, Kara Ticareti, s. 174; Ayhan, s. 596; Demirvuran, s. 101; Erkol, s. 67.

³⁸⁵ Akyazan, Sıtkı, Ticari Temsilcilik ve Ticari Vekillik, Banka Şube Müdürlerinin Hukuki Durumları ve Yetkilerini Aşarak Limit Dışı Kredi Tahsisleri, Batider, 1976 C.VI, S. 2 s. 680; Arkan, s. 186; Domaniç, Ticaret Hukuku, s. 330.

³⁸⁶ Akyazan, s. 680; Ayhan, s. 596.

³⁸⁷ İmregün, Kara Ticareti, s. 123; Kaya, s. 66;

³⁸⁸ Ayhan, s. 599; Karayalçın, Ticari İşletme, s. 496.

hesabına hareket etmektedir. Bu nedenle, ticari vekilin yaptığı hukuki işlemler sonucunda, haklar veya borçlar ticari işletme sahibinin şahsında doğmaktadır. Doğrudan doğruya temsilin oluşabilmesi için iki unsurun varlığı gerekir. Bu unsurlardan birincisi, başkası adına hareket etmektir. İkincisi ise, başkası hesabına hareket etmektir³⁸⁹.

Ticari vekilin, ticari işletme sahibi hesabına hareket etmesi, yapılmış olan hukuki işlemin hüküm ve sonuçlarının ticari işletme sahibinin alanında doğacağı anlamına gelir³⁹⁰. Şayet ticari vekil kendi adına bir işlem yapmışsa, bu işlem ile kendisi bağlı olacaktır. Bu halde temsil ilişkisi mevcut değildir. Dolayısıyla ticari vekilin, ticari işletme sahibi adına ve hesabına işlem yaptığının üçüncü kişiler tarafından bilinmesi gerekir. TBK m. 551’de ticari vekilin, ticari işletme sahibi adına hareket etme iradesinin var olduğunun tespiti düzenlenmediğinden, adi temsile ilişkin hükümlerden hareket edilecektir.

TBK m. 40 vd. düzenlenen adi temsile ilişkin düzenlemelere göre temsilcinin başkası adına hareket etmesi üç şekilde meydana gelir. Bunlardan birincisi, temsilcinin, üçüncü kişiye karşı, başkasının adına hareket ettiğini açık olarak belirtilmesidir. İkincisi ise temsilcinin açık olarak değil de zımni olarak başkası adına hareket ettiğini açıklamasıdır. Üçüncüsü ise başkasına hesabına hareket etmenin üçüncü kişiye karşı bir önem ifade etmemesidir³⁹¹.

Temsilci, başkası adına hareket ettiğini üçüncü kişiye karşı açık olarak söyleyebilir. Şayet temsilci, hukuki işlemi yaparken temsil yetkisini bildirmez ise hukuki işlemin sonuçları kendisine ait olur (TBK m. 40/2). Açık beyanın bildirilmesi³⁹², TBK m. 40/2, c.1’de “*karşı tarafın durumdan çıkardığı hal*” olarak

³⁸⁹ **Antalya**, Gökhan, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C. I, 2. Baskı, İstanbul 2013, s. 367; **Eren**, s. 431.

³⁹⁰ **Antalya**, Borçlar, s. 367; **Eren**, s. 432.

³⁹¹ **Antalya**, Borçlar, s. 375-376; **Eren**, s. 432.

³⁹² Temsilcinin hukuki işlemi, başkası adına yaptığını bildirmesine “*açıklama ilkesi*” denir (**Antalya**, Borçlar, s. 375; **İnan**, Ali Naim/**Yücel**, Özge, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara 2014, s. 342; **Eren**, s. 432)

ifade edilmiştir³⁹³. Temsilcinin, temsil olunanın adını söylemesi gerekli değildir³⁹⁴. Zira, temsilci, “ilgili kişi adına” şeklinde bir işlemde bulunabileceği gibi temsil olunanın adını sonradan da açıklayabilir³⁹⁵. Temsilcinin üçüncü kişiyle işlem yaptığı anda, temsil olunan kişiyi bilmemesi de işlemin geçerliliği için şart değildir. Şöyle ki temsilci, temsil olunan kişinin ismini sonradan öğrenebilir. Fakat bu halde temsil olunan kişinin var olması gerekir³⁹⁶. Çünkü gerçekte olmayan bir kişinin temsil aracılığıyla hak ve borç altına girmesi mümkün değildir³⁹⁷.

Temsilci ile üçüncü kişi arasında yapılan işlemin başkası adına hareket edildiği zımni olarak anlaşılabilir. Bu halde temsilci ile üçüncü kişi arasında mevcut bir temsil ilişkisi olduğu anlaşılabilenmekteyse zımni irade beyanıyla başkası adına hareket edildiği kabul edilir³⁹⁸.

Temsilci ile üçüncü kişi arasında yapılan işlemin üçüncü kişi tarafından önemli olmaması da mümkündür. Bu halde üçüncü kişinin temsilci veya temsil olunan ile işlem yapmış olması arasında herhangi bir fark mevcut değildir³⁹⁹. Dolayısıyla işlemin sonuçları temsil olunan kişi üzerinde gerçekleşmiş olacaktır. Örneğin, satıcının parayı peşin aldığı durumlar bu şekildedir. Çünkü satıcının parayı peşin alması ile, işlemin temsilciyle mi yoksa temsil olunanla mı yapıldığı arasında fark olmayacaktır⁴⁰⁰. Fakat taşınmazların devrinde böyle bir karinenin uygulama alanı bulması mümkün değildir. Bu gibi hallerde temsil olunan kimliği önem arz edecektir. Dolayısıyla işlemin temsilci veya temsil olunan ile gerçekleşmesi arasında fark olacaktır⁴⁰¹.

³⁹³ **Antalya**, Borçlar, s. 375.

³⁹⁴ **Eren**, s. 432.

³⁹⁵ **Antalya**, Borçlar, s. 375; **Eren**, s. 432; **Reisoğlu**, Safa, Türk Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 25. Baskı, İstanbul 2014, s. 150.

³⁹⁶ **Eren**, s. 432.

³⁹⁷ **Eren**, s. 432.

³⁹⁸ **Antalya**, Borçlar, s. 376; **Ayan**, Mehmet, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara 2016, s. 233; **Eren**, s. 432; **İnan/Yücel**, s. 343.

³⁹⁹ **Antalya**, Borçlar, s. 276; **Ayan**, Borçlar, s. 233; **Eren**, s. 434.

⁴⁰⁰ **Antalya**, Borçlar, s. 376; **Eren**, s. 433-434; **İnan/Yücel**, s. 343.

⁴⁰¹ **Eren**, s. 434; **İnan/Yücel**, s. 343.

IV. Ticari Vekillik Yetkisinin Kullanılmasında Çeşitli Sorunlar

A. Ticari Vekilin İmzası

Ticari vekilin imzası yazılı yapılan işlemler de ortaya çıkar. Şayet yazılı şekilde yapılmayan işlemlerde ticari vekilin ticari işletme sahibi adına hareket etmesi, işlemin hüküm ve sonuç doğurması bakımından yeterlidir.

Ticari vekilin imza şeklinin nasıl olacağı ile ilgili TBK’da herhangi bir hüküm mevcut değildir. Ticari vekilin yazılı işlemlerinde “*bilvekale*” veya “*vekâleten*” gibi tabirleri kullanmasının mümkün olmadığı öğretide⁴⁰² belirtilmektedir. Bu tabirlerin kullanılamamasının nedeni eBK’da ticari temsilciyi düzenleyen hükümdür. eBK m. 449’da ticari temsilci “*bir ticarethane veya fabrika veya ticari şekilde işletilen diğer bir müessese sahibi tarafından işlerini idare ve müessesenin imzasını kullanarak bilvekale imza vazetmek üzere sarih veya zımni kendisine mezuniyet verilen kimsedir*” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımlamada geçen “*bilvekale*” ibaresinin kullanılması ile ticari temsilci ile ticari vekilin karıştırılabilir. Ancak mer’i TBK’da ticari temsilcinin tanımında *bilvekale* veya *vekâleten* ibareleri geçmemektedir. Ticari vekilin bu ibareleri kullanması halinde artık ticari temsilci ile ticari vekil kurumları birbiri ile karıştırılmayacaktır. Dolayısıyla ticari vekilin bu ibareleri kullanmasında herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bunun yanında ticari vekil, ticari işletmenin unvanının altına ticari vekil olduğunu belirtecek şekilde imza da atabilir⁴⁰³.

B. Ticari Vekillik Sıfatının İspat Edilmesi

Ticari vekil, esasında yetkili olmakla beraber, bu yetkinin var olduğunu üçüncü kişilere ispat etmekte sorun yaşayabilir⁴⁰⁴. Bu halde ticari vekilin yapmış olduğu işlemin, tek taraflı veya iki taraflı yapılmış olmasına göre ispat hususu farklılık arz edecektir.

⁴⁰² **Baştuğ/Erdem**, s. 154; **Erem**, s. 259; **Karayalçın**, Ticari İşletme, s. 495; **Özdemir**, s. 203; **Tuna**, s. 180.

⁴⁰³ **Erem**, s. 259; **Karayalçın**, Ticari İşletme, s. 485; **Tuna**, Ergun, Ticaret Hukuku, C.I., Genel Hükümler, 6. Bası, İstanbul 1976, s. 180.

⁴⁰⁴ **Erkol**, s. 78.

Tek taraflı olarak yapılan işlemlerde işlemin muhatabının korunması önemlidir. Zira bu hallerde muhatap işlemin meydana gelmesine katkıda bulunmamakta, işlemin etkilerini göstermesini önleyememektedir⁴⁰⁵. Dolayısıyla bu hallerde üçüncü kişiyi korumak amacıyla, tek taraflı olarak varması gereken irade beyanıyla yapılan işlemlerde muhataba bir red hakkı tanınmaktadır⁴⁰⁶. Böyle bir durumda temsilcinin yaptığı tek taraflı işlem, temsilcinin temsil belgesini göstermemesi halinde üçüncü kişi tarafından reddedilebilir⁴⁰⁷. Üçüncü kişinin işlemi reddetmesi, iki taraflı işlemler için de bahsedilebilir. Ancak bu halde işlemin reddedilmesinin herhangi bir anlamı yoktur. Çünkü işlem sadece temsilcinin yetkisiz olması ile şekil olarak değil, aynı zamanda icabın kabul edilmemesi ile maddi olarak da reddedilmiş olur⁴⁰⁸.

Ticari vekil ile üçüncü kişi arasında yapılan işlemde, talep üzerine ticari vekil yetkili olduğunu ispatlamak zorundadır. Böyle bir durumda üçüncü kişi ticari vekilden yazılı bir vekâletname de isteyebilir. Ticari vekil yetkili olduğunu ispat edemez yahut yetkisi üçüncü kişilere ilan, bildirim yoluyla duyurulmamış ise üçüncü kişi ticari vekil ile işlem yapmaktan kaçınabilir⁴⁰⁹.

§ 4.TİCARİ VEKİLİN HAKLARI

I. Ticari Vekilin Ücret Hakkı

Ticari vekilin ücret alabileceği ile ilgili olarak TBK m. 551 vd. düzenleme bulunmamaktadır. Bundan dolayı vekâlet sözleşmesinde vekili ücret hakkı ile ilgili düzenlemeler ticari vekil için de geçerli olacaktır.

⁴⁰⁵ **Erkol**, s. 78.

⁴⁰⁶ **Erkol**, s. 78.

⁴⁰⁷ **Erkol**, s. 78; **Esener**, s. 85.

⁴⁰⁸ **Esener**, s. 85.

⁴⁰⁹ **Demirvuran**, s. 110; **Erkol**, s. 79; **Kaya**, s. 74.

TBK m. 502/3'e göre “sözleşme veya teamül varsa vekil, ücrete hak kazanır”. Bu maddeye göre taraflar arasında sözleşme varsa veya ücret verileceği konusunda teamül bulunuyorsa⁴¹⁰ vekâlet veren vekile ücret ödemek zorundadır⁴¹¹.

Ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasında herhangi bir sözleşme bulunmasa bile, ticari vekil ücret hak kazanabilir. Çünkü ticari vekil ticari işletmenin olağan işlemlerini yapmakla yükümlüdür. Dolayısıyla bu işlemler için ücret alması da ticari teamül gereğince mümkündür. Ayrıca, ticari vekilin işi gereği gibi yapmaması ile ücret alacağı arasında bağlantı yoktur⁴¹². İşin gereği gibi yapılmamış olması, ticari vekilin ücretinde indirim yapıp yapılmaması bakımından önem taşır⁴¹³.

Ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasında ücret konusunda bir anlaşma olmamasına rağmen teamül gereği ticari vekile ücret ödenmesi gerekebilir. Aynı şekilde taraflar ücret verilmesi konusunda anlaşmışlar, ancak miktarını belirlememişler ise ücretin miktarı nasıl tespit edilecektir. Bu halde ücret miktarının tespiti konusunda boşluk bulunmaktadır. TTK m. 1/2'ye göre “mahkeme, hakkında ticari bir hüküm bulunmayan ticari işlerde, ticari örf ve âdete, bu da yoksa genel hükümlere göre karar verir”. Anılan maddeye göre ticari vekilin ücret miktarı ile ilgili TTK'da hüküm var ise öncelikle bu hüküm uygulanacaktır. TTK'da hüküm bulunmuyor ise ticari örf ve âdete bakılacaktır. Şayet, ticari örf ve âdetde hüküm bulunmuyor ise genel hükümlere gidilecektir. Dolayısıyla ticari vekilin ücret miktarının tespiti hakkında uygulanacak hükümler için TTK m. 1/2 dikkate alınacaktır. Genel hükümlere gidilmiş ise TMK m. 1/2 gereğince bu boşluk hakim tarafından doldurulacaktır⁴¹⁴. Bu halde hakim yapılmış olan işin niteliği ve somut

⁴¹⁰ Aral/Ayrancı, s. 430; Zevkliler/Gökyayla, s. 657. Teamüle örnek olarak özel öğretmenlerin hizmetleri gösterilebilir. Bkz. Özkaya, Eraslan, Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, Ankara 1997, s. 617.

⁴¹¹ Bilge, Necip, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara, 1971, s. 215; Özkaya, s. 616.

⁴¹² Gümüş, s. 180.

⁴¹³ Gümüş, s. 180.

⁴¹⁴ Gümüş, s. 178-179.

olayın özellikleri dikkate alınarak, varsa benzeri işlerde verilmiş ücret miktarı göz önüne alınarak ücretin miktarını belirleyecektir⁴¹⁵.

Ticari vekilin alacağı ücret götürü olarak kararlaştırılabileceği gibi, yapılmış olan işlemin değerine göre belirli bir oran veya zamana göre de kararlaştırılabilir⁴¹⁶. Buna göre ticari vekilin ücretini haftalık, aylık veya yıllık olarak alabilmesi mümkündür⁴¹⁷.

Ticari vekilin ücret alacağı, aksine sözleşme veya teamül olmadıkça, işin tamamlanmasıyla muaccel olur⁴¹⁸.

II. Ticari Vekilin Yaptığı Masrafları ve Verdiği Avansları İsteme Hakkı

TBK m. 510/1'e göre "*Vekâlet veren, vekâletin gereği gibi ifası için vekilin yaptığı giderleri ve verdiği avansları faiziyle birlikte ödemek ve yüklendiği borçlardan onu kurtarmakla yükümlüdür*". Dolayısıyla ticari vekilde, ticari işletmenin olağan işleri için yapmış olduğu masrafları ve vermiş olduğu avansları alma hakkına sahip olacaktır. Ticari vekil, söz konusu işlerin sona ermesine gerek olmadan gider ve avansları isteyebilir⁴¹⁹.

Ticari vekilin, ticari işletme sahibinden yapmış olduğu masrafları ve avansları isteme hakkının olabilmesi için geçerli bir vekâlet sözleşmesinin olması gerekir⁴²⁰. Vekâlet sözleşmesinin geçersiz olması halinde vekâletsiz iş görme hükümlerine gidilecektir⁴²¹.

Ticari vekilin yapmış olduğu masrafları veya vermiş olduğu avansları isteyebilmesi için, bu harcamaları ticari işletmenin olağan işlemleri için yapmış

⁴¹⁵ Gümüş, s. 178-179; Karahasan, s. 1303; Özkaya, s. 617; Tandoğan, Haluk, Borçlar Hukuku - Özel Borçlar İlişkileri, C.II, 3. Bası, Ankara, 1987, s. 367.

⁴¹⁶ Gümüş, s. 179; Zevkliler/Gökyayla, s. 657.

⁴¹⁷ Gümüş, s. 179; Yavuz, Özel Hükümler, s. 77; Zevkliler/Gökyayla, s. 657.

⁴¹⁸ Aral/Ayrancı, s. 430; Gümüş, s. 180.

⁴¹⁹ Yavuz, Özel Hükümler, s. 1216.

⁴²⁰ Bilge, s. 298; Tandoğan, s. 577; Yavuz, Özel Hükümler, s. 1215; Yavuz/Acar/Özen, s. 667.

⁴²¹ Yavuz, Özel Hükümler, s. 1215; Yavuz/Acar/Özen, s. 667.

olması gerekir. Örneğin, ticari vekil olağan işlemler için yapmış olduğu konaklama veya yolculuk harcamalarını ve ödediği posta ücreti, vergi, resim ve harçları ticari işletme sahibinden isteyebilir⁴²².

Ticari vekilin masrafları ve avansları isteyebilmesi için, olağan işlemlerin usulüne uygun olarak yapılmış olması gerekir. Diğer bir ifadeyle ifanın tam ve gerektiği gibi yapılmış olması gerekir. Ticari vekil usulü dışında yaptığı harcamaları ticari işletme sahibinden isteyemeyecektir⁴²³. Örneğin, ticari vekil, ticari işletme için almış olduğu mallar için karaborsa fiyatı ödemişse veya rüşvet vermişse, bunları ticari işletme sahibinden isteyemeyecektir⁴²⁴.

Ticari vekilin yapmış olduğu masrafları ve vermiş olduğu avansları isteyebilmesi için ihtara gerek yoktur⁴²⁵. Zira ticari vekil tarafından alacağın talep edilmesi halinde borç muaccel hale gelmiş olur⁴²⁶. Genellikle masraflar, yapıldıkları gündeki değerleri üzerinden para ile ödenmelidir. Şayet birden fazla iş görülmüşse, ticari vekil, gereği gibi ifa edilen işe ilişkin masrafları talep edebilecektir⁴²⁷.

III. Ticari İşletme Sahibinden Uğradığı Zararları İsteme Hakkı

TBK m. 510/2'ye göre “*Vekil, vekâletin ifası sebebiyle uğradığı zararın giderilmesini vekâlet verenden isteyebilir. Ancak vekâlet veren, kusuru bulunmadığını ispat ederek bu sorumluluktan kurtulabilir*”. Bu hüküm, emredici nitelik taşımamaktadır⁴²⁸. Bu halde ticari vekil olağan işlemlerin yapılması dolayısıyla uğradığı zararları ticari işletme sahibinden isteyebilecektir. Ticari vekil, ticari işletme sahibinin kaza nedeniyle uğramış olduğu zararlardan sorumlu tutulamaz. Buna karşın, kusura dayalı bir zarar meydana gelmiş ise, ticari vekil, ticari

⁴²² Aral/Ayrancı, s. 430; Bilge, s. 298; Tandoğan, s. 578-579; Yavuz, Özel Hükümler, s. 1215; Yavuz/Acar/Özen, s. 668; Zevkliler, s. 256.

⁴²³ Aral/Ayrancı, s. 431; Yavuz, Özel Hükümler, s. 1215; Yavuz/Acar/Özen, s. 668; Zevkliler/Gökyayla, s. 658.

⁴²⁴ Yavuz, Özel Hükümler, s. 1215; Yavuz/Acar/Özen, s. 668; Zevkliler/Gökyayla, s. 658.

⁴²⁵ Tandoğan, s. 585 vd; Yavuz, Özel Hükümler, s. 1215; Yavuz/Acar/Özen, s. 668.

⁴²⁶ Yavuz/Acar/Özen, s. 668; Zevkliler/Gökyayla, s. 658.

⁴²⁷ Tandoğan, s. 587; Zevkliler/Gökyayla, s. 658.

⁴²⁸ Gümüş, s. 185.

işletme sahibinin kusurlu olmadığı ispatlamak zorunda kalacaktır. Yoksa ticari vekilin, ticari işletme sahibinin kusurlu olduğunu ispat etmesi gibi bir durum söz konusu değildir⁴²⁹.

Ticari işletme sahibinin ödeyeceği masraflar ile zarar tazmininin ayırt edilmesi gerekir. Bu halde masraf iradi olarak azalma anlamına gelir. Zarar ise malvarlığında iradi olmayan azalmayı ifade eder.

Ticari vekilin uğradığı zararlardan dolayı tazminat borcu, zarara uğradığı tarihten itibaren muaccel olur⁴³⁰. Ayrıca zararın oluştuğu andan itibaren faiz yürütülür⁴³¹.

Ticari işletme sahibi, ticari vekilin zararını tazminle yükümlü olabilmesi için belirli şartların bulunması gerekir. Öncelikle, bir zararın bulunması gerekir. Bu zarar, şahsa verilen bir zarar olabileceği gibi, şeye verilen bir zarar da olabilir. İkinci olarak, ticari işletme sahibinin uğradığı zarar ile yapılan işin ifası arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Ticari işletme sahibinin kusurunun bulunmadığını ispat edememesi gerekir⁴³².

§ 5. TİCARİ VEKİLİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

I. Ticari Vekilin Sadakat Yükümlülüğü

Ticari vekili önemli yükümlülüklerinden biri sadakat yükümlülüğüdür. Gerçekten ticari vekil ticari işletme sahibine karşı sadakatle hareket etmelidir. Sadakat yükümü vekâlet sözleşmesi ile ilgili olarak TBK m. 506/2’de düzenlenmiştir. Bu maddeye göre vekil üstlendiği iş veya hizmetleri vekâlet veren kişinin menfaatlerine uygun olarak sadakat ve özenle yürütmelidir⁴³³.

⁴²⁹ Gümüş, s. 185.

⁴³⁰ Gümüş, s. 187; Zevkliler/Gökyayla, s. 659.

⁴³¹ Gümüş, s. 187; Tandoğan, s. 603; Zevkliler/Gökyayla, s. 659.

⁴³² Aral/Ayrancı, s. 432.

⁴³³ Aral/Ayrancı, s. 420.

Sadakat yükümlülüğünden kasıt, ticari vekilin olağan işlemlerin ifası anında veya işlemin yapılmasından sonra güven ilişkisine uygun şekilde hareket ederek ticari işletme sahibinin menfaatini gözetmesidir⁴³⁴. Ticari vekilin işlemi yapmış olmasından sonra da sadakat yükümlülüğü devam eder⁴³⁵. Bu hususta ticari vekilin işlem için ücret almasının veya almamasının sadakat yükümlülüğü bakımından etkisi yoktur.

Ticari vekil, sadakat borcu gereği bilgilendirme borcu altındadır. Ticari vekilin işlemin ifası ile ilgili gelişmeleri ticari işletme sahibine bildirmesi ve önemli her durumda ticari işletme sahibini yeniden haberdar etmesi, bilgilendirme borcu kapsamındadır⁴³⁶.

II. Ticari Vekilin Sır Saklama Yükümlülüğü

TBK’da sır saklama yükümlülüğü ile ilgili düzenleme bulunmamaktadır. Ancak ticari vekilin sadakat yükümlülüğünün bir sonucu olarak, ticari vekil olağan işlemlerin ifası sırasında öğrendiği ticari işletme sahibine ait sırları saklama yükümlülüğü bulunmaktadır⁴³⁷.

Sır saklama yükümlülüğünün kapsamına, ticari vekil tarafından açıklanması ticari işletme sahibini maddi veya manevi zarara sokabilecek olaylar girer. Ticari vekil tarafından yapılan işin niteliğine, ticari işletme sahibinin kişiliğine ve ticari işletme sahibinin bilinebilen menfaatlerine göre sır saklama yükümlülüğünün kapsamı belirlenecektir⁴³⁸.

Ticari vekil sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranarak, ticari işletme sahibini zarara uğrattırsa, bu zarardan dolayı sorumlu tutulabilecektir. Şayet ticari vekilin aykırılık oluşturan davranışı ceza hukuku bakımından suç oluşturuyor ise,

⁴³⁴ Aral/Ayrancı, s. 420; Tandoğan, s. 408-409; Yavuz, Özel Hükümler, s. 1204; Yavuz/Acar/Özen, s. 660.

⁴³⁵ Aral/Ayrancı, s. 420; Yavuz, Özel Hükümler, s. 1205.

⁴³⁶ Aral/Ayrancı, s. 420; Yavuz, Özel Hükümler, s. 1205; Yavuz/Acar/Özen, s. 660.

⁴³⁷ Erkol, s. 91; Yavuz, Özel Hükümler, s. 1205-1206; Yavuz/Acar/Özen, s. 661.

⁴³⁸ Yavuz, Özel Hükümler, s. 1206; Yavuz/Acar/Özen, s. 661.

ticari işletme sahibinin TBK m. 49'a göre haksız fiile dayanan tazminat talebinde bulunabilir⁴³⁹.

Ticari vekil belirli durumlarda ticari işletmeye ait sırları açıklayabileceği belirli durumlar⁴⁴⁰ vardır. Öncelikle ticari işletme sahibinin sırların açıklanması hususunda rızası bulunabilir. Bu halde ticari vekil, bunu ticari işletme sahibinin talimatı olarak kabul etmeli ve ticari işletme sahibine ait sırları açıklamalıdır. İkinci olarak ticari vekilin menfaati ve olağan işlemlerin ifası sırasında, sırların açıklanması gerekebilir. Üçüncü olarak ticari vekilin, ticari işletme sahibiyle ilgili sırları yetkili mercilere bildirmek zorunda kalabilir.

III. Ticari Vekilin Ticari İşletme Sahibinin Talimatlarına Uygun Hareket Etme Yükümlülüğü

TBK m. 505/1'e göre vekil *vekâlet verenin açık talimatına uymakla yükümlüdür*. Bu hükümden ticari vekilin, yapmış, işlemi ticari işletme sahibinin iradesine uygun şekilde yapmakla yükümlü olduğu çıkmaktadır⁴⁴¹. Ticari işletme sahibinin iradesi açık talimat şeklinde veya muhtemel irade şeklinde ortaya çıkar⁴⁴². Muhtemel irade şartların değişmiş olması veya ticari işletme sahibinden açık talimat alınması imkanının bulunmadığı hallerde söz konusu olur⁴⁴³.

Ticari işletme sahibini vermiş olduğu talimatın geçerli olabilmesi için, ticari vekil tarafından kabul edilmiş olması gerekli değildir. Şayet hukuka ve ahlaka aykırı olarak bir talimat verilmiş ise, ticari vekil bu talimata uymaktan kaçınabileceği gibi, amaca elverişli olmayan talimatları da yerine getirmeyebilir⁴⁴⁴. Örneğin kasa görevlisine ürünün belirli bir bedelden aşağı satılamayacağı talimatını vermiş ise, kasa görevlisi bu talimata uymakla yükümlüdür.

⁴³⁹ **Yavuz**, Özel Hükümler, s. 1206; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 661.

⁴⁴⁰ **Erkol**, s. 92; **Tandoğan**, s. 453; **Yavuz**, Özel Hükümler, s. 1207.

⁴⁴¹ **Tandoğan**, s. 436; **Yavuz**, Özel Hükümler, s. 1200.

⁴⁴² **Yavuz**, Özel Hükümler, s. 1200.

⁴⁴³ **Tandoğan**, s. 423; **Yavuz**, Özel Hükümler, s. 1200.

⁴⁴⁴ **Aral/Ayrancı**, s. 426; **Gümüş**, s. 157; **Tandoğan**, s. 437; **Yavuz**, Özel Hükümler, s. 1202; **Zevkililer/Gökyayla**, s. 647.

Ticari vekilin talimat almasından sonra şartlar değişmiş olabilir. Bu halde ticari vekilin yeni bir talimat alması gerekecektir. Şayet ticari vekilin talimat alımı imkansızlaşmış ise, ticari vekil almış olduğu talimattan ayrılabilir⁴⁴⁵. Örneğin ticari işletme sahibinin yurt dışında olması halinde ticari vekilin talimat alma imkanı bulunmuyor olabilir. Bu halde ticari vekil olağan nitelikte olan bir işlemi görebilir. Şayet bunun dışındaki hallerde ticari vekil talimattan ayrılırsa bundan doğan zararı karşılamakla yükümlüdür (TBK m. 505/2).

IV. Ticari Vekilin Hesap Verme Yükümlülüğü

TBK m. 508/1'e göre vekil vekâlet verenin istemi halinde yürüttüğü işin hesabını vermekle yükümlüdür. Hesap verme yükümlülüğü, ticari vekilin ticari işletme sahibine ait işi görmesinin sonucudur⁴⁴⁶. Ticari işletme sahibi ticari vekil tarafından yapılmış olan işlemin yürütülmesi aşamasında bilgi sahibi olmak ister. Dolayısıyla hesap verme yükümlülüğü, ticari işletme sahibine bilgi verme şeklinde anlaşılabilir⁴⁴⁷.

Hesap verme yükümlülüğü, ticari işletme sahibi veya ticari vekilin lehine olabilir. Ticari işletme sahibi yapılan işlemin sonucunda, ticari vekile yetkilerini kullanması için verdiği ancak ticari vekil tarafından kullanılmayan değerleri isteyebilir⁴⁴⁸. Ticari vekil de kendi alacaklarının mahsubunun tanınmasını ve gördüğü iş dolayısıyla kendisinin ibra olunmasını sağlayabilecektir⁴⁴⁹.

V. Ticari Vekilin Rekabet Etmeme Yükümlülüğü

A. Genel Olarak

TBK m. 553/1'de ticari vekilin rekabet yasağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre ticari vekiller, *ticari işletme sahibinin izni olmaksızın, doğrudan doğruya veya*

⁴⁴⁵ Aral/Ayrancı, s. 426; Gümüş, s. 156-157.

⁴⁴⁶ Yavuz, Özel Hükümler, s. 1207; Yavuz/Acar/Özen, s. 662.

⁴⁴⁷ Yavuz, Dolaylı Temsil, s. 166-167; Yavuz, Özel Hükümler, s. 1207.

⁴⁴⁸ Yavuz, Özel Hükümler, s. 1208; Yavuz/Acar/Özen, s. 662.

⁴⁴⁹ Yavuz, Dolaylı Temsil, s. 202; Yavuz, Özel Hükümler, s. 1208; Yavuz/Acar/Özen, s. 662.

dolaylı olarak, kendilerinin ya da bir üçüncü kişinin hesabına işletmenin yaptığı türden bir iş yapamayacakları gibi, kendi hesaplarına bu tür işlemleri üçüncü kişilere de yaptıramazlar. Ayrıca anılan maddenin ikinci fıkrasında rekabet yasağına aykırı şekilde davranılmasının yaptırımları düzenlenmiştir.

Rekabet yasağı kapsamında TBK m. 553/2’de bir işletmenin bütününe yöneten veya işletme sahibinin hizmetinde bulunan ticari vekillerin, rekabet yasağına tabi olduğundan bahsedilmiştir. Bu hükümden işletme sahibinin hizmetinde bulunan kişinin, ticari işletme sahibine sadece iş sözleşmesi ile bağlı olduğu hallerde rekabet yasağının uygulanacağı anlaşılabılır⁴⁵⁰. Öğretide bir görüş⁴⁵¹ TBK m. 553/2’nin mehzaz kanundan çevirisinin şu şekilde olması gerektiğinden bahsetmiştir; *“Ticari mümessil, işletmenin tamamını yönetmek üzere tayin olunan ticari vekiller veya işletmeye bir hizmet sözleşmesi ile bağlı olan ticari vekiller kanundan doğan rekabet yasağına tabidirler”*. Dolayısıyla bu görüş uyarınca genel yetkili ticari vekil, ticari işletme sahibi ile arasındaki ilişkiye bakılmaksızın rekabet yasağına tabidir. Hatta ticari işletme sahibi ile genel yetkili ticari vekil arasında temel ilişki bulunmasa bile rekabet yasağı hükümleri uygulama alanı bulur. Örneğin, ticari işletme sahibi eşini ticari vekil olarak atamış ise, eşin de rekabet yasağına tabi olduğundan bahsedilebilir. Buna karşın ticari işletmenin bazı işlemleri için atanan ve ticari işletme sahibine hizmet sözleşmesi ile bağlı bulunmayan özel yetkili ticari vekillerin rekabet yasağı kapsamına girmeleri söz konusu değildir⁴⁵².

Ticari vekilin temsil yetkisi tek taraflı bir hukuki işlem ile verilir. Dolayısıyla ticari vekilin katılımı olmaksızın temsil yetkisi verilmesi rekabet yasağının doğmasına neden olmaz⁴⁵³. Rekabet yasağının doğabilmesi için temsil yetkisinin,

⁴⁵⁰ Aydın/Kaplan, s. 175-176.

⁴⁵¹ Başoğlu, s. 226

⁴⁵² eBK döneminde satış mağazası ve seyyar tüccar memurlarının rekabet etme yükümlülüğüne tabi olmaları için, ticari işletme sahibine hizmet sözleşmesi ile bağlı olması gerektiğine ilişkin bkz. Arslanlı, Kara Ticareti, s. 178; Feyzioğlu, s. 439

⁴⁵³ Şener, Ticari Temsilci, s. 343.

ticari vekilin açık veya zımni onayı ile verilmiş olması gerekir. Ticari vekilin temsil yetkisini kullanması ile zımni şekilde onay verdiği kabul edilmelidir⁴⁵⁴.

Rekabet yasağına ilişkin düzenlemeler emredici nitelikte değil, tamamlayıcı niteliktedir. Çünkü TBK m. 553/1’de ticari işletme sahibinin, rekabet yasağını ihlal edebileceğine dair ticari vekile izin verebileceği öngörülmüştür. Dolayısıyla ticari işletme sahibi ticari vekilin rekabet yasağına aykırı işlem yapabilmesine izin verebilir. Bu izin açık veya zımni şekilde olabilir⁴⁵⁵. Örneğin, ticari işletme sahibi kendisi ile benzer bir ticari işletme işlettiğini bildiği kişiyi ticari vekil olarak ataması, zımni olarak rekabet yasağına izin verdiği anlamına gelebilir⁴⁵⁶. Aynı şekilde ticari işletme sahibinin, rekabet yasağını ihlal eden ticari vekile herhangi bir itirazda bulunamaması ve iradi olarak katlanması da, rekabet yasağına izin verildiği şeklinde yorumlanabilir⁴⁵⁷.

Ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasında yapılacak olan bir sözleşme ile ticari vekilin rekabet yasağı kaldırılabilir, kapsamı daraltılabilir veya genişletilebilir⁴⁵⁸. Bu sözleşme ticari vekillik yetkisinin verilmesi sırasında yapılabileceği gibi, daha sonra da yapılabilir.

Ticari vekilin rekabet yasağı (şayet ticari işletme sahibi tarafından kaldırılmamışsa), ticari vekillik yetkisi süresince devam eder. Ancak ticari vekillik yetkisi sona erse bile, temel ilişkiden doğan rekabet yasağı devam edebilir. Örneğin ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasında hizmet sözleşmesinin bulunduğu hallerde, ticari vekillik yetkisi sona erse dahi hizmet sözleşmesi devam eder ve eski ticari vekil TBK m. 396/3’e göre rekabet yasağına tabi olur⁴⁵⁹.

⁴⁵⁴ Şener, Ticari Temsilci, s. 343.

⁴⁵⁵ Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 481; Feyzioğlu, s. 439; Kırca, Ticari Mümessil, s. 176; Şener, Ticari Temsilci, s. 343.

⁴⁵⁶ Şener, Ticari Temsilci, s. 344.

⁴⁵⁷ Kırca, Ticari Mümessil, s. 177; Şener, Ticari Temsilci, s. 344.

⁴⁵⁸ Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 481; Şener, Ticari Temsilci, s. 244.

⁴⁵⁹ Arslanlı, Kara Ticareti, s.178; Feyzioğlu, s.439; Kırca, Ticari Mümessil, s.176; Öçal, Rekabet, s. 217.

B. Rekabet Yasağının Kapsamı

TBK m. 553'e göre ticari vekil, ticari vekil ticari *işletmenin yaptığı türden bir iş*⁴⁶⁰ yapamaz. İşletmenin yaptığı türden işlemler ile kastedilen ise, işletmenin fiilen yaptığı işlemlerdir⁴⁶¹. Dolayısıyla ticaret şirketlerinde esas sözleşmesinde yazılı olmasına rağmen, şirket tarafından fiilen icra edilmeyen işlemler rekabet yasağı kapsamında değerlendirilmez⁴⁶². Çünkü işletmenin fiilen icra alanında olmayan işlemler için ticari vekilin rekabet yasağına aykırı davranması ticari işletme sahibinin menfaatine aykırı olmaz.

Öğretide⁴⁶³ *işletmenin yaptığı türden iş* ibaresinin isabetli olmadığı belirtilmiştir. Bu ibarenin ticari işletmeyi kişiselleştiren bir anlam içerdiği ifade edilmiştir. Dolayısıyla *işletmenin faaliyet sahasına giren muameleler* ibaresinin kullanılmasının yerinde olacağına değinilmiştir.

Ticari vekilin rekabet yasağı yer bakımından ticari işletmenin müşterilerinin bulunduğu veya ticaret yaptığı mülki alan ile sınırlandırılmıştır. Bu noktada rekabet yasağının ölçüsü ticari işletmenin fiilen yaptığı işlerdir. Dolayısıyla ticari vekil bu tür işlerin yapıldığı mülki alan dışında, aynı tür işler ile uğraşabilir⁴⁶⁴. Örneğin İstanbul'da bulunan bir otelin ticari vekil olan kişi, Ankara'da farklı bir otel işleterek rekabet yasağına giren bir işlemi yapabilir.

Ticari vekil tarafından yapılan işlerin rekabet yasağı kapsamına girebilmesi için, bu işlerin ticari vekil tarafından kazanç sağlama amacıyla yapılması gerekir.

⁴⁶⁰ Öğretide burada kullanılan iş ibaresinin hatalı olduğu, bu ibarenin işlem olarak anlaşılması gerektiği belirtilmiştir. Bu yönde bkz. **Arslanlı**, Kara Ticareti, s. 26; **Başoğlu**, s. 229; **Karayalçın**, Ticari İşletme, s. 486, dn. 2. Aksi görüş için bkz. **Demirkapı**, s. 850.

⁴⁶¹ **Kalpsüz**, Turgut, Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Üyelerinin Şirketle Rekabet Teşkil Eden Davranışları, Prof. Dr. Cahit Oğuzoğlu'na Armağan, Ankara 1972, s. 370; **Öçal**, Rekabet, s. 218; **Sayhan**, İsmet, Anonim Şirketlerde Rekabet Yasağı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1993, s. 65.

⁴⁶² **Aydın/Kaplan**, s. 183; **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 481; **Kaya (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan)**, s. 681, N.1420; **Kırca**, Ticari Mümessillik, s. 173;

⁴⁶³ **Demirkapı**, s. 851; **Karayalçın**, Ticari İşletme, s. 486, dn. 2.

⁴⁶⁴ **Arslanlı**, Halil, Kara Ticaret Hukuku Dersleri, Umumî Hükümler, 3. Baskı, İstanbul 1969 Kollektif ve Komandit Şirketler, s. 235; **Kırca**, Ticari Mümessil, s.174; **Öçal**, Rekabet, s. 218.

Şayet ticari vekil, kişisel ihtiyaçlarını karşılamak için ticari işletmenin yaptığı türde bir işi yapıyor ise rekabet yasağını ihlal etmiş sayılmaz⁴⁶⁵.

Rekabet yasağının ihlali için tek bir işlemin yapılmış olması yeterlidir⁴⁶⁶. Dolayısıyla rekabet yasağını ihlal eden davranışın devamlı şekilde yapılmış olması gerekli değildir. Bu anlamda ticari vekilin, rekabet etmek için yeni bir ticari işletme açmak isteyen kişiyi desteklemesi veya yardım etmesi de rekabet yasağının ihlalinin oluşturur.

TBK m. 553/1’de ticari vekilin *doğrudan doğruya veya dolaylı olarak, kendilerinin ya da bir üçüncü kişinin hesabına işletmenin yaptığı türden bir iş yapamayacağı* düzenlenmiştir. Bu nedenle üçüncü kişinin temsilci sıfatıyla *işletmenin yaptığı türden bir iş* ticari vekil hesabına yapması rekabet yasağına aykırılık olarak değerlendirilecektir.

C. Rekabet Yasağına Aykırılığın Hüküm ve Sonuçları

TBK m. 553/2’de rekabet yasağına aykırı şekilde davranılması halinde hangi yaptırımların uygulanacağı belirtilmiştir. Bu maddeye göre *ticari işletme sahibi, aralarındaki hukuki ilişkiden doğan hakları saklı kalmak kaydıyla, uğradığı zararın giderilmesini isteyebileceği gibi, bunun yerine, ticari vekilin kendi hesabına yaptığı veya üçüncü kişilere yaptırdığı işlerin kendi hesabına yapılmış sayılmasını ve bu işler dolayısıyla aldıkları ücretin verilmesini veya aynı işlerden doğan alacağın devredilmesini isteyebilir.*

Ticari vekil tarafından rekabet yasağı kapsamına giren bir işin yapılması, üçüncü kişi ile yapılan sözleşmenin geçersizliğini doğurmaz⁴⁶⁷. Bu halde ticari işletme sahibi tarafından TBK m. 553/2’de düzenlenen yaptırımların uygulanması da işlemin taraflarını değiştirmez⁴⁶⁸.

⁴⁶⁵ **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 94; **Sayhan**, s. 66.

⁴⁶⁶ **Arslanlı**, Kollektif ve Komandit Şirketler, s. 235; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 174.

⁴⁶⁷ **Arslanlı**, Kara Ticareti, s. 96; **Öçal**, Rekabet, 219.

⁴⁶⁸ **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 177-178.

TBK m. 553/2’de rekabet yasağına aykırı işlem yapılması halinde ticari işletme sahibinin tazminat isteyebilmesini yanında, başka bazı yaptırımlar da öngörülmüştür. Öğretide⁴⁶⁹ TBK m. 553/2’de düzenlenmese de ticari işletme sahibinin men davası açabilmesinin de mümkün olduğu belirtilmiştir.

Ticari işletme sahibi, rekabet yasağına aykırı işlerden dolayı uğramış olduğu zararı ticari vekilden tazmin edebilir. Bu halde tazmin edilecek zarar müspet zarar olacaktır. Dolayısıyla ticari işletme sahibi, rekabet yasağına giren işlem ticari vekil tarafından değil de kendisi tarafından yapılmış olsaydı elde edilecek karın ödenmesini isteyebilir⁴⁷⁰.

Ticari işletme sahibi rekabet yasağına aykırı olan işlemi kendi hesabına üstlenebilir. Bu husus TBK m. 553/2’de rekabet yasağına aykırılığın yaptırımı olarak düzenlenmiştir. Ticari vekil rekabet yasağı kapsamına giren işlemi kendi hesabına yapmış veya üçüncü bir kişiye yaptırmış ise, ticari işletme sahibi söz konusu işlemi üstlenebilir. Bunun sonucu olarak ticari vekil yapılan işlemde doğan alacaklarını ve aynı hakları ticari işletme sahibine devir ve teslim etmek, elde ettiği ücreti de ödemek zorundadır⁴⁷¹. Ticari vekilin yapmış olduğu işlemin kar ve zararı da ticari işletme sahibine ait olacaktır⁴⁷².

TBK m. 553/2’nin lafzından ticari işletme sahibinin rekabet yasağına aykırı işlemde dolayı hem uğranılan zararı hem de işlemin kendi hesabına yapılmış sayılmasını birlikte isteyemeyeceği sonucu çıkarılabilir. Zira anılan madde de *bunun yerine* ibaresi kullanılmış ve iki yaptırımdan birinin istenebileceği belirtilmiştir. Ancak öğretide⁴⁷³ ticari işletme sahibinin her iki yaptırımı da birlikte ileri sürebileceği belirtilmiştir.

⁴⁶⁹ Feyzioğlu, s. 441; Kırca, Ticari Mümessil, s. 180, Şener, Ticari Temsilci, s. 349.

⁴⁷⁰ Kırca, Ticari Mümessil, s. 97.

⁴⁷¹ Öçal, Rekabet, s. 219-220. Şener, Ticari Temsilci, s. 351.

⁴⁷² Arslanlı, Kollektif ve Komandit Şirketler, s. 239; Erkol, s. 104, Kırca, Ticari Temsilci, s. 179.

⁴⁷³ Başoğlu, s. 232; Feyzioğlu, s. 441; Şener, Ticari Temsilci, s. 352. Aksi görüş bkz. Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 289; Demirkapı, s. 856; Karahan, s. 306. Kırca’ya göre iki talep

Rekabet yasağına aykırı şekilde davranılmasının başka sonuçları da olabilir. Örneğin, ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasında hizmet sözleşmesi var ise, ticari vekilin rekabet yasağına aykırı davranması, hizmet sözleşmesinin feshi için haklı sebep oluşturabilir (TBK m. 435)⁴⁷⁴. Aynı şekilde ticari işletme sahibi rekabet yasağına aykırılık hâkinde cezai şart ödenmesini de talep edebilir⁴⁷⁵.

Ticari vekilin rekabet yasağına aykırı davranması nedeniyle, ticari işletme sahibinin sahip olduğu taleplerin zamanaşımı süresi TBK’da düzenlenmemiştir. Öğretide zamanaşımı süresinin belirlenmesinde değişik görüşler ortaya atılmıştır. İlk görüşe⁴⁷⁶ göre rekabet yasağına aykırılık, caiz olmayan vekâletsiz iş görme niteliğindedir. Çünkü ticari vekil rekabet yasağına aykırı bir işlemi, vekâleti olmaksızın kendisi veya bir başkası yararına yapmaktadır. Caiz olmayan vekâletsiz iş görme sözleşmeleri haksız fiil niteliği taşıdığından, TBK m. 72’de düzenlenen on yıllık haksız fiil zamanaşımı süresi, rekabet yasağına aykırılık durumunda da uygulanır. İkinci görüş⁴⁷⁷ zamanaşımı süresini ticari temsilci olarak ele almıştır. Bu görüşe göre ticari işletme sahibi ve ticari temsilci arasındaki temel ilişkiye bakılarak zamanaşımı süresinin belirlenmesi gerekir. Bu hususta TBK m. 147/1’in dördüncü bendi belirleyici olabilir. Söz konusu madde *bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar için beş yıllık zamanaşımı süresi öngörmektedir*. Bu beş yıllık süre şirkete atanan ticari temsilci için uygulanabilir. Ancak şirket haricindeki işletmelere atanan ticari temsilciler için, aralarındaki temel ilişkinin zamanaşımı süresine bakılması gerekir. Şayet temel ilişkinin vekâlet sözleşmesi olması halinde zamanaşımı süresi beş yıl olarak, hizmet sözleşmesi olması halinde on yıl olarak uygulanacaktır.

birlikte kullanılabilir, ancak bu durum ticari işletme sahibinin zenginleşmesine yol açmamalıdır (**Kırca**, Ticari Mümessil, s. 179-180).

⁴⁷⁴ **Erkol**, s. 105.

⁴⁷⁵ **Erkol**, s. 105; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 180.

⁴⁷⁶ **Erkol**, s. 106; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 180-181.

⁴⁷⁷ **Şener**, Ticari Temsilci, s. 354.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TİCARİ VEKİLLİK İLİŞKİSİNİN SONA ERMESİ

§ 6.TİCARİ VEKİLLİK İLİŞKİSİNİN SONA ERME NEDENLERİ

I. İradi Sona Erme Nedenleri

A. Azil

TBK m. 554/1'e göre "*işletme sahibi, ticari temsilcilerin, ticari vekillerin ve diğer tacir yardımcılarının yetkilerini, aralarındaki hizmet, vekâlet, ortaklık ve benzeri sözleşmelerden doğan hakları saklı kalmak koşuluyla, her zaman geri alabilir*". Görüldüğü üzere anılan maddede, sadece ticari vekillik ilişkisinin geri alma ile sona erebileceği düzenlenmiştir. Ancak ticari vekillik ilişkisi, geri almanın dışında değişik nedenlerle sona erebilir. Bu hususta adi temsil ilişkisini sona erdiren nedenler ticari vekillik ilişkisi için de geçerli olacaktır.

Ticari işletme sahibi ve ticari vekil arasındaki güven ilişkisi ortadan kalkmış olabilir. Bu halde ticari işletme sahibi, ticari vekilin yetkilerini geri alarak (azlederek), ticari işletme sahibini koruyabilir⁴⁷⁸. Bu niteliği itibarıyla TBK m. 554/1'in emredici nitelikte olduğu söylenebilir⁴⁷⁹.

TBK m. 554/1'de ticari işletme sahibinin, ticari vekili azletme hakkından feragat edip edemeyeceği düzenlenmemiştir. Ancak adi temsile ilişkin TBK m. 42/2'de temsil olunanın geri alma hakkından feragat edemeyeceği belirtilmiştir. Bu hükmün düzenlenme nedeni, azil hakkı bulunmayan temsil olunan kişinin, temsilci karşısında menfaatleri bakımından büyük bir tehlike oluşturacağıdır⁴⁸⁰. TBK'nın azil hakkından feragat edilemeyeceğine dair 42'inci maddesi, ticari vekil için de geçerlidir. Gerçekten de, ticari işletme sahibinin azil hakkından feragat etmesi, ticari

⁴⁷⁸ Edgü, s. 176; Feyzioğlu, s. 441; Kırca, s. 183-184; Eren, s. 447 vd.

⁴⁷⁹ Şener, Ticari Temsilci, s. 394 vd.

⁴⁸⁰ Eren, s. 448; Şener, Ticari Temsilci, s. 397.

işletme sahibini ticari vekil karşısında zor durumda bırakabilir. Dolayısıyla ticari işletme sahibinin ticari vekili azletme hakkından feragat etmesi mümkün değildir.

Ayrıca ticari işletme sahibinin azil hakkını kullanması herhangi bir sınırlamaya tabi tutulamaz. Örneğin azil hakkının belirli bir süre içerisinde veya belirli koşullar altında kullanılacağına/kullanılamayacağına dair sözleşmeler geçersizdir. Bu sözleşmenin ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasında veya ticari işletme sahibi ile ticari vekil tarafından yapılmış olması önemli değildir.

Ticari işletme sahibinin azil hakkını kullanmasını engelleyen sözleşme veya sınırlandırmalar da geçersizdir. Örneğin ticari işletme sahibinin ticari vekili azletmesi halinde cezai şart ödeyeceği taraflar arasında kararlaştırılamaz⁴⁸¹. Çünkü bu gibi hallerde ticari işletme sahibi azletme hakkını serbestçe kullanamayacaktır. Ayrıca cezai şartın öngörülmesi halinde, ticari işletme sahibi daha sonra ortaya çıkabilecek durumları bilmemektedir. Şayet ticari vekilin azledilmesini gerektirecek bir durum ortaya çıkarsa, ticari işletme sahibi azil hakkını serbestçe kullanamayacaktır.

Ticari işletme sahibi azil hakkını, özgür iradesi ile kullanır. Dolayısıyla azil hakkının kullanılması bakımından mutlaka geçerli bir neden⁴⁸² veya ticari vekil olarak atanan kişinin kusurlu⁴⁸³ olması gerekli değildir.

I. Azle Yetkili Kişi

Ticari vekili atamaya yetkili olan kişi, ticari vekili azletme yetkisine de sahiptir⁴⁸⁴. Dolayısıyla gerçek kişi tarafından işletilen ticari işletmelerde ticari vekili azletme yetkisi, ticari işletme sahibi, ticari temsilci veya ticari işletme sahibinin kanuni temsilcisine aittir.

⁴⁸¹ **Eren**, s. 448; **Şener** ticari temsilci için yaptığı açıklamalarında bu halde kısmi hükümsüzlüğün uygulanacağını, dolayısıyla sadece cezai şartın öngörülmesi geçersiz sayılacak, ticari temsilcilik yetkisi ve temel ilişki geçersiz sayılmayacaktır, **Şener**, Ticari Temsilci s. 398.

⁴⁸² **Ayhan**, s. 596; **Karayalçın**, Ticari İşletme, s. 493.

⁴⁸³ **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 184.

⁴⁸⁴ **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 185; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 403.

Anonim şirketlerde ticari vekil atama yetkisi yönetim kuruluna aittir. Bu yetki yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri arasındadır. Ayrıca TTK m. 375/1/d’de “*müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları*” yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri kapsamındadır. Dolayısıyla anonim şirketlerde ticari vekili azletme yetkisi yönetim kuruluna aittir.

2. Azil Beyanının Şekli

Azil, ticari işletme sahibi tarafından ticari vekile yöneltilen tek taraflı, ticari ulaşması gereken irade beyanı niteliğindedir. Bu beyanın geçerli olabilmesi için, ticari vekile ulaşmış olması gerekmektedir⁴⁸⁵. Ancak ticari işletme sahibinin azil beyanının ticari vekile ulaştığı andan itibaren değil, kendisinin öngöreceği bir tarihte hüküm ve sonuçlarını doğuracağını belirlemesi mümkündür⁴⁸⁶. Ticari vekilin azil beyanını öğrenmiş veya kabul etmiş olması, bu beyanın geçerli olması için gerekli değildir. Örneğin, ticari vekilin adresinde bulunamamasından dolayı azil beyanını öğrenememesi, bu beyanın geçersiz olmasına neden olmaz⁴⁸⁷.

TBK’da ticari vekilin azli için herhangi bir şekil şartı öngörülmemiştir. Dolayısıyla azil beyanının açık veya zımni olarak kullanılabilmesi mümkündür⁴⁸⁸. Azil beyanının zımni olarak nasıl kullanılabileceği tartışılabilir. Örneğin ticari işletme sahibinin, ticari vekili bulunduğu halde yeni bir ticari vekil ataması, önceki ticari vekilin azledildiği anlamına gelebilir mi? Yahut kocanın ticari işletmesi için karısını ticari vekil olarak ataması halinde, daha sonra boşanma durumunda karısının ticari vekillik yetkisinin devam edip etmediği açık değildir. Zira ticari işletme sahibi birden fazla ticari vekil atamış olabilir. Aynı şekilde boşanmış olmalarına rağmen, koca eski karısının ticari vekil olarak devam etmesini istemesi de mümkündür. Bu halde somut olayın özelliklerine bakılması gereklidir. Ticari işletme sahibinin

⁴⁸⁵ Şener, Ticari Temsilci, s. 414.

⁴⁸⁶ Şener, Ticari Temsilci, s. 414.

⁴⁸⁷ Şener, Ticari Temsilci, s. 414.

⁴⁸⁸ Şener ticari temsilcilik yetkisinin vekâletname ile verildiği hallerde, bu vekâletnamenin ticari temsilciye geri verilmesini zımni azil olarak belirtmiştir (Şener, Ticari Temsilci, s. 417).

davranışlarının dürüstlük kuralına yorumlanması gerekir. Bu yorumlamanın güven teorisine göre yapılması gerekmektedir⁴⁸⁹.

3. Azil Beyanının İleriye Etkili Olması

Ticari vekilin azledilmesi ileri etkili olarak hüküm ve sonuç doğurur. Dolayısıyla ticari vekilin azil beyanından önce yaptığı işlemler geçerliliğini korumaya devam edecektir. Örneğin ticari işletme sahibi tarafından ticari vekile kambiyo taahhüdünde bulunması için özel yetki verilmiş olabilir. Bu halde ticari vekilin azledilmeden önce tacir adına düzenlemiş olduğu bono geçerli olacaktır. Ancak ticari vekilin, azledildikten sonra düzenlediği bono taciri bağlamaz, ticari vekilin kendisini bağlar (TTK m. 778/2, 678/1).

B. İstifa

Ticari vekilin istifa etmesine ilişkin TBK’da herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak öğretide⁴⁹⁰ ticari vekilin istifası ile ticari vekillik ilişkisinin sona ereceği kabul edilmektedir. Zira ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki güven ilişkisi sarsılmış olabilir. Bu nedenle ticari vekilin, ticari işletme sahibi ile çalışması zorunlu bırakılmamalıdır⁴⁹¹.

Ticari vekil, tek taraflı olarak, ticari işletme sahibine ulaşması gerekli, bozucu yenilik doğuran irade beyanı ile istifa edebilir. Burada belirtmek gerekir ki ticari vekilin istifa hakkından önceden feragat edebilmesi mümkün değildir⁴⁹².

Ayrıca ticari vekilin istifasını, ticari vekili azletmeye yetkili kişiye karşı gerçekleştirmesi gerekir. Ticari vekili azletmeye yetkili kişi genellikle ticari işletme sahibi veya kanuni temsilcisi olduğundan, istifa da bu kişilere karşı yapılabilir.

⁴⁸⁹ **İnceoğlu**, s. 274.

⁴⁹⁰ **Baçoğlu**, s. 231; **Feyzioğlu**, s. 442; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 187; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 430.

⁴⁹¹ **Şener**, Ticari Temsilci, s. 430.

⁴⁹² **Feyzioğlu**, s. 442; **İmregün**, Kara Ticareti, s. 122; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 188.

Ticari vekilin her zaman istifa etmesi mümkündür. Ancak TBK m. 512/1 gereğince uygun olmayan bir zamanda istifa eden ticari vekil, ticari işletme sahibinin uğradığı zararları tazmin etmekle yükümlüdür.

II. Kendiliğinden Sona Erme Nedenleri

A. Ticari Vekilin Ölümü ve Fiil Ehliyetini Kaybetmesi

TBK m. 43 uyarınca temsilcinin ölümü, temsil ilişkisini sona erdirir. Ticari vekil de adi temsilci olarak kabul edildiğine göre, ticari vekilin ölümü halinde de, ticari vekillik ilişkisinin sona erer. Ticari vekillik ilişkisi, ticari işletme sahibi ve ticari vekil arasındaki güven ilişkisinden doğduğu için, ticari vekillik yetkisi mirasçılara intikal etmeyecektir. Ancak TBK m. 43 tamamlayıcı niteliktedir, dolayısıyla taraflar aralarında yapmış olduğu anlaşma ile ticari vekillik ilişkisinin mirasçılar ile devam etmesine karar verebilirler⁴⁹³. Fakat, ticari vekillik ilişkisi güven ilişkisine dayalı olduğundan ticari vekillik ilişkisinin mirasçılar ile devam edilebilmesi haline, adi temsile nazaran, daha az karşılaşılabilecektir⁴⁹⁴.

Ticari vekil hakkında gaiplik kararı verilmiş olabilir. Bu halde de, ticari vekillik ilişkisi sona erer.

Ticari vekilin fiil ehliyetini kaybetmesi halinde de, ticari vekillik ilişkisi sona erer. Örneğin, ticari vekilin akıl zayıflığı nedeniyle ayırt etme gücü ortadan kalmış ise, ticari vekillik yetkisi de sona erer. Öğretide bir görüş tarafından⁴⁹⁵ ayırt etme gücüne sahip, fakat kısıtlanmış olan kişinin temsil yetkisinin devam edebileceği belirtilmiştir. Ancak bu görüşün ticari vekile uygulanmasının mümkün olmadığını belirtmek gerekir. Çünkü kısıtlanmaya neden olan akıl hastalığı, savurganlık, alkol, madde bağımlılığı gibi nedenler ticari işletme sahibi ve ticari vekil arasındaki güven ilişkisine uygun düşmez. Bu nedenle her ne kadar ayırt etme gücüne sahip olsa da TMK m. 405 ve 406 gereğince kısıtlanmış olan ticari vekilin yetkilerinin sona ermesi

⁴⁹³ **Erkol**, s. 113; **Kaya**, s. 106.

⁴⁹⁴ **Erkol**, s. 113.

⁴⁹⁵ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop**, s. 195.

gerekir. Bu hususta ayırt etme gücüne sahip olan kişilerin ticari vekil olarak atanabileceğini belirtilmişti. Ancak sona erme bakımından kişi ayırt etme gücüne sahip olsa bile ticari vekillik ilişkisinin sona ermesi gerekir. Çünkü ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlının ticari vekil olarak atanması ile atanmış olan ticari vekilin kısıtlanmış olması arasında fark vardır. Ticari işletme sahibi kendisi sınırlı ehliyetsiz kişiyi ticari vekil olarak atamıştır. Ancak kısıtlanma halinde kişi ticari vekil alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı gibi güven ticari vekile güven ilişkisinin sarsacak durma gelmiştir. Dolayısıyla ayırt etme gücüne sahip, fakat kısıtlanmış olan kişinin ticari vekilliği sona erer. Ticari işletme sahibinin isteği üzerine ayırt etme gücüne sahip, fakat kısıtlanmış olan kişi tekrar ticari vekil olarak atanabilir.

Adi temsile ilişkin TBK m. 43/1’de ise temsil olunanın ölümü, gaipliğine karar verilmesi veya fiil ehliyetini kaybetmesi halinde temsil ilişkisinin sona ereceği düzenlenmiştir. Ancak ticari işletme sahibinin ölümü, gaipliği veya fiil ehliyetini kaybetmesi halinde ticari vekillik ilişkisi sona ermez. Böyle bir düzenlemeye gidilmesinin nedeni ticari işletmenin devam etmesini sağlamaktır. Zira bu halde ticari vekillik ilişkisi sona erseydi, ticari işletme sahibi, mirasçılar ve üçüncü kişiler bundan zarar görmesi ihtimal dahilindedir. Ayrıca ticari işletme sahibinin ölmesi halinde mirasçıları tarafından, fiil ehliyetini kaybetmesi halinde ise kanuni temsilcileri tarafından ticari vekil azledilebilir.

Ticari işletme sahibinin ölümü halinde ticari vekillik ilişkisinin sona erdireceği hususunda taraflar anlaşma yapabilir. Ancak böyle bir anlaşmanın üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesi mümkün değildir.

B. Ticari İşletme Sahibinin İflası

TBK m. 43/1’de temsil olunan veya temsilcinin iflası halinde temsil ilişkisinin sona ereceği düzenlenmiştir. Ticari işletme sahibinin iflas etmesi halinde de ticari vekillik ilişkisi sona erer. İflas halinde ticari işletme sahibinin malları üzerindeki tasarruf yetkisi sona ereceğinden, temsil yetkileri de sona erer⁴⁹⁶. Ayrıca TBK m.

⁴⁹⁶ Arkan, s. 182; Kırca, Ticari Mümessil, s. 190.

43/1’de iflasın temsil ilişkisini sona erdireceğinin aksinin kararlaştırılabileceği düzenlenmiştir. Ancak bu hükmün ticari işletme sahibi bakımından uygulanması mümkün görülmemektedir. Bu nedenle eTK döneminde m. 35/1’in (TTK m. 43/1) hatalı olduğu öğretide⁴⁹⁷ belirtilmiştir.

İflasın kaldırılması halinde ticari vekillik ilişkisinin tekrar devam etmesi mümkün değildir. Şöyle ki ticari işletme sahibi iflas etmiştir ve ticari vekillik son bulmuştur. Ticari işletme sahibi, iflasın kalkmasından sonra tekrar ticari vekil atamak zorunda kalacaktır.

İflasın ertelenmesi halinde ticari vekillik ilişkisinin sona erip ermeyeceği açık değildir. Ancak İİK m. 179/a’da iflasın ertelenmesinde *yönetim organının yerine geçmesi ya da yönetim organı kararlarını veya işlemlerinin bir kısmını veya tamamını onaylaması* için kayyım atanmaktadır. Kayyımın yönetim organlarının yerine geçtiği bu halde ticari vekillik ilişkisinin de devam etmesi mümkün değildir. Dolayısıyla iflasın ertelenmesi halinde ticari vekillik ilişkisi sona ermektedir.

Ticari işletme sahibinin konkortado ilan etmesi halinde ticari vekillik ilişkisi de sona ermez⁴⁹⁸. Çünkü ticari işletme sahibinin konkortado teklifinin uygun görülmesi halinde icra mahkemesi tarafından borçluya üç aylık süre verilir ve konkortado komiser veya komiserleri atanır. Bu andan itibaren ticari işletme sahibi komiserlerinin denetimi altında işlem yapabilir. Ayrıca icra mahkemesi tarafından borçlu ticari işletme sahibinin bazı işlemlerini geçerli olarak yapabilmesi komiserin katılımına veya borçlunun yerine komiserin işletmenin faaliyetini devam ettirmesine bağlanabilir. Bu halde ticari vekilin yetkili olduğu işlemler için, komiserin yetkili olduğundan bahsedilebilir. Ayrıca İİK m. 290/2’de ticari işletme sahibi borçlunun, mühlet kararından itibaren icra mahkemesinin izni dışında yapamayacağı işlemler düzenlenmiştir. Bu işlemler şunlardır; ticari işletme sahibinin rehin tesis etmesi, kefil olması, taşınmaz ve işletmenin devamlı tesisatını kısmen dahi olsa devretmesi takyit etmesi ve ivazsız tasarruflarda bulunması. Görüldüğü üzere bu işlemler için

⁴⁹⁷ **Domaniç**, Ticaret Hukuku, s. 378; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 190.

⁴⁹⁸ **Erkol**, s. 117; Ticari temsilci için bkz. **Şener**, Ticari Temsilci, s. 439.

ticari vekilin yetkisi bulunmamaktadır. Ayrıca bu işlemler ticari işletme sahibinden kaynaklanan iradi bir sınırlandırması bulunmamakta, kanundan kaynaklanan bir sınırlandırma bulunmamaktadır. Bu sınırlandırmalar İİK m. 300/2 gereğince konkortado tasdikinin ilan edilmesiyle sona erer. Yukarıda açıklamalar ışığında konkortado halinde ticari vekillik ilişkisinin sona ermesinden bahsedilmesi güçtür⁴⁹⁹.

Bunun yanında iflastan sonra konkortado teklif edilmiş ise ticari vekillik ilişkisinin sona ereceğinden bahsedilebilir. Çünkü bu halde ticari işletme sahibi iflas etmiş, iflas halinde iken konkortado istemiştir. İflas halinde, ticari vekillik ilişkisi sona ermiştir. Ticari vekilin konkortado ilan etmesi halinde ticari vekillik ilişkisi sona ermez.

C. Ticari İşletme Sahibi ve Ticari Vekil Sıfatlarının Birleşmesi

Ticari vekil, atanmış olduğu ticari işletmeyi iktisap ederse ticari vekillik ilişkisi sona erer. Şöyle ki ticari işletme sahipliği ile ticari vekillik sıfatı aynı kişide birleşemez. Bu durum kişinin kendi kendisine temsilci olmaması ilkesinden kaynaklanır. Ticari vekilin, ticari işletmeyi satın alması ve miras yolu ile kazanması halinde ticari işletme sahibi ve ticari vekil sıfatları birleşmiş olur.

Ticari vekilin, şirketin temsil organı konumuna gelmesi halinde de ticari vekillik ilişkisi sona erer. Örneğin, ticari vekilin anonim şirketin temsile yetkili yönetim kurulu üyesi olması halinde durum böyledir⁵⁰⁰. Bu halde ticari vekillik ilişkisinin sona erdiği an, ticari vekilin anonim şirkete temsile yetkili yönetim kurulu üyesi olarak atandığı andır⁵⁰¹.

⁴⁹⁹ Şener, Ticari Temsilci, s. 439-440; Ayrıca krş. Kırca, Ticari Mümessil, s. 191-192.

⁵⁰⁰ Şener, Ticari Temsilci, s. 436; Kırca, Ticari Mümessil, s. 193.

⁵⁰¹ Şener, Ticari Temsilci, s. 436.

D. Ticari İşletmenin Devredilmesi

Ticari işletmenin devri halinde ticari vekillik ilişkisi sona erer⁵⁰². Ticari vekilliğin sona ermesinin nedeni ticari işletmenin devri ile ticari işletme sahibinin değişmesidir. Zira ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki güven ilişkisine dayanır. Ticari işletme sahibinin değişmesiyle güven ilişkisinden bahsedilemeyecektir⁵⁰³.

Ticari işletmenin başka birine kiralanması durumunda da ticari vekillik ilişkisi sona erer. Çünkü bu halde ticari işletmenin işleteni değişmektedir. Ticari işletme sahibinin değiştiği hallerde, işletmenin yeni sahibi ticari vekil olarak atadığı kişiyle devam etmek isteyebilir. Bu halde ticari vekillik ilişkisi devam eder. Ticari işletmenin yeni sahibi ticari vekillik ilişkisinin devam etmesine açık veya örtülü olarak izin verebilir.

E. Ticari İşletmenin Esnaf İşletmesine Dönüşmesi

Ticari vekil TBK m. 551/1 gereğince sadece ticari işletmeler atanabilir. Ticari işletmenin daha sonra esnaf işletmesine dönüşmesi halinde ticari vekillik ilişkisi de sona erer. Ancak bu halde ticari vekil olarak atanan kişinin adı temsilci olarak atandığı kabul edilebilir⁵⁰⁴.

Ticari işletme esnaf işletmesine dönüşmüş, fakat ticaret sicilinden terkin edilmemiş olabilir. Bu halde ticari vekillik ilişkisinin devam ettiği söylenebilir. Zira bu halde esnaf olan kişi, üçüncü kişilere karşı tacir sayılır. Bu sonuç TTK m. 12/2'den çıkmaktadır. Anılan maddeye göre ticari işletmesini ticaret siciline tecil ettirmiş olan kişiler, ticari işletmeyi işletmiyor olsalar bile tacir olarak kabul edilirler.

⁵⁰² Arkan, s. 181; Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 485; Başoğlu, s. 232; Kırca, Ticari Mümessil, s. 192; Şener, Ticari Temsilci, s. 445.

⁵⁰³ Şener, Ticari Temsilci, s. 445.

⁵⁰⁴ Şener, Ticari Temsilci, s. 448.

Dolayısıyla, esasında esnaf işletmesine dönüşmüş olan ticari işletme, ticaret sicilinde ticari işletme olarak tescilli ise, ticari vekillik ilişkisinin devam ettiği söylenebilir⁵⁰⁵.

F. Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi veya Bölünmesi

Ticari vekilin ticaret siciline atanması halinde, ticaret şirketinin diğer bir şirketle birleşmesi ile ticari vekillik ilişkisi de sona erer. Çünkü TTK m. 153'e göre devralınan şirket, birleşme kararının ticaret siciline tescil edilmesi ile infisah olur. Dolayısıyla ticari vekilin yetkileri de sona erer. Ancak devralan şirkete atanmış olan ticari vekilin yetkileri devam eder. İki şirketin birleşmesi ile yeni kuruluş şeklinde oluşturulan ticari şirketlerde ticari vekilin yetkisi sona erer. Bu şekildeki birleşmelerde infisah olan şirketlerin TTK m. 153'de öngörülen tescil ile ticari vekilin yetkileri sona erer.

Ticaret şirketlerinin bölünmesi TTK m. 159'da düzenlenmiştir. Bu hükme göre bölünme tam ve kısmi olmak üzere iki şekilde bölünebilir⁵⁰⁶. Tam bölünmede, bölünen ortaklığın malvarlığının tümü devrolunan ya da yeni kurulan ortaklığa geçer. Bunun sonucunda bölünen şirket tasfiyesiz şekilde infisah erer. Dolayısıyla tam bölünmede şirkete atanan ticari vekilin yetkilerinin sona ermesinden bahsedilebilir.

Kısmi bölünmede ise şirketin malvarlığının bir veya daha fazla kısmı devrolunan veya yeni kurulan şirkete devredilir. Bu halde bölünen şirketin pay sahipleri devrolunan şirketin veya ortakların paylarını iktisap ederler ve kalan kısımlarıyla hayatlarına devam ederler⁵⁰⁷. Kısmi bölünmede ticari işletme sahibinin değişmesi söz konusu olabilir. Gerçekten de birden fazla şubesi bulunan anonim şirketin, şubelerinden biri kısmi bölünerek başka bir şirkete geçebilir. Bu halde o şube için atanmış olan ticari vekilin yetkileri sona erer.

⁵⁰⁵ Şener, Ticari Temsilci, s. 448.

⁵⁰⁶ Tekinalp bölünmeyi tam bölünme, kısmi bölünme ve yavru ortaklık oluşturma şeklinde üçe ayırmıştır (Tekinalp, Maddi Hukuk, s. 549).

⁵⁰⁷ Tekinalp, Maddi Hukuk, s. 549.

G. Sürenin Sona Ermesi

Ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasında, ticari vekilin yetkisi bakımından süre kararlaştırılabilir. Sürenin kararlaştırılması halinde, sürenin dolması, ticari vekillik ilişkisini de sona erdirir. Bozucu şarta bağlanan ticari vekillik yetkisinde, şartın gerçekleşmesi halinde ticari vekillik ilişkisi son bulacaktır⁵⁰⁸. Ticari vekillik yerine getirilmekle biten bir iş değil, belirli yetkiler veren bir kurum olduğundan dolayı işin bitmesi ile ticari vekillik ilişkisinin sona ereceğinden bahsedilemez⁵⁰⁹.

§ 7.TİCARİ VEKİLLİK İLİŞKİSİNİN SONA ERMESİNİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

I. İç İlişkide

Ticari vekilin temsil yetkisi, ticari işletme sahibine ulaşmadığı andan itibaren veya yukarıda bahsedilen sona erme nedenlerinin gerçekleşmesiyle ileriye etkili olarak sona erer.

Ticari vekillik ilişkisinin sona ermesinin temel ilişkiye etkisi yoktur⁵¹⁰. Temel ilişki varlığını devam ettirir ve kendine özgü nedenler ile sona erer. Dolayısıyla ticari vekillik ilişkisinin sona ermesi, temel ilişkiden kaynaklanan talep haklarını engellemez. Örneğin hizmet sözleşmesi çalışan ticari vekilin yetkileri sona erse dahi, ticari işletme sahibinden hizmet sözleşmesine dayanarak ücretini alabilir. Ancak ticari vekillik ilişkisinin sona ermesi bazı hallerde temel ilişkinin de sona ermesine neden olur. Örneğin, ticari vekilin ölmesi halinde temel ilişki de sona erer. Bunun yanında temelde ki ilişkinin sona ermesi de ticari vekillik ilişkisinin sona ermesine neden olmaz

⁵⁰⁸ Eren, s. 450; Kaya, s. 110; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s. 259.

⁵⁰⁹ Erkol, s. 119; Kaya, s. 110.

⁵¹⁰ Eren, s. 447; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 174; Feyzioğlu, s. 442.

II. Dış İlişkide

Ticari işletme sahibi ticari vekile vermiş olduğu yetkiyi üçüncü kişilere karşı duyurmuş, fakat daha sonra ticari vekili azledilmesini duyurmamış ise, yapılan işlem ticari işletme sahibini bağlayacaktır⁵¹¹. Böyle bir düzenlemenin nedeni iyiniyetli üçüncü kişilerin korunmasını sağlamaktır. Zira ticari işletme sahibi ticari vekili atadığını duyurarak üçüncü kişiler üzerinde güven ilişkisi oluşturmuştur. Ticari vekillerin azledildiğini duyurmamış olması halinde, yaratılmış olan güven ilişkisinin sonuçlarına katlanacaktır.

Ticari vekilin temsil yetkisinin üçüncü kişilere bildirilmemiş olması halinde, ticari vekillik ilişkisinin sona erdiği de bildirilmemiş ise iyiniyetli üçüncü kişilerin korunmasından bahsedilemez.

Ticari vekillik ilişkisinin verilmesi sırasında, ticari işletme sahibinin ayırt etme gücü bulunmuyorsa verilmiş olan yetki geçersizdir. Bu halde iyiniyetli üçüncü kişilerin korunmasından bahsedilemez. Bu durum üçüncü kişilere bildirilse dahi, üçün kişiler korumadan yararlanamazlar.

Ticari işletme sahibi ticari vekillik ilişkisinin sona erdiğini üçüncü kişilere karşı açık veya zımni şekilde bildirebilir. Ancak ticari vekilin atanması üçüncü kişilere hangi şekilde bildirilmiş ise, ticari vekilin yetkilerinin geri alınması da o şekilde bildirilmelidir.

⁵¹¹ **Tunçomağ**, Kenan, Türk Borçlar Hukuku, C.I, Genel Hükümler, 6. Bası, İstanbul, 1976, s. 420; **Eren**, s. 449; **Esener**, s. 199-200.

SONUÇ

Ticari vekil TBK m. 551 vd. 'nda düzenlenmiştir. Diğer tacir yardımcılarının yanı sıra ticari vekil, TTK'da düzenlenseydi kanun yapma tekniği bakımından daha isabetli olurdu. Çünkü ticari vekil sadece ticari işletmelere atanabilir. Dolayısıyla ticari vekile ilişkin hükümlerin 6098 sayılı TBK'dan çıkarılıp, 6102 sayılı TTK'ya eklenmesi gerekirdi.

Ticari vekil, ancak bir ticari işletme için atanabilir. Ticari işletme niteliğinde olmayan işletmelere atanan temsilcinin yetkileri, TBK m. 551 vd'na göre değil, temsil hakkındaki genel hükümlere (TBK m. 40 vd.) göre belirlenir.

Ticari vekillik ilişkisi soyuttur. Diğer bir ifadeyle ticari vekillik yetkisinin verilmesine neden olan temel ilişkiden bağımsızdır. Temel ilişkinin geçersiz olması ticari vekillik ilişkisinin de geçersiz olmasına neden olmaz.

Taraflar arasında temel ilişkinin bir sözleşmenin olmadığı durumlarda haller dışında, ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki ilişki bir iş görme ilişkisidir. Taraflar arasında ki bu ilişki vekâlet, hizmet, ortaklık sözleşmesi olabileceği gibi, benzeri iş görme sözleşmeleri de olabilir.

Ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki ilişkinin hukuki niteliğinin ne olduğu ikili bir ayırımla tespit edilebilir. Ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki ilişki, herhangi bir sözleşme ilişkisine dayanmıyorsa, TBK m. 551 vd. hükümleri uygulama alanı bulacak, bu hükümler de boşluk ortaya çıktığı takdirde vekâlet sözleşmesi hükümleri uygulanacaktır. Ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki ilişki, bir sözleşme ilişkisine dayanıyorsa, bu durumda ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasında bu sözleşme ilişkisinin hükümleri uygulanacaktır.

Ticari vekili ticari işletme sahibi veya onun kanuni temsilcisi tarafından atanır. Bunun yanında ticari temsilcinin de ticari vekil atama yetkisi bulunmaktadır.

Velayet altındaki bir küçüğün ticari işletmesi mevcut ise, bu ticari işletmeye ticari vekil atama yetisi küçüğün ana veya babasındadır. Vesayet altındaki küçük

veya kısıtlılara ait ticari işletmelere ise vasi tarafından ticari vekil atanabilir. Ancak vasinin dahi vesayet makamı veya denetim makamından izin almadan yapamayacağı işlemler vardır. Örneğin, vasinin kambiyo taahhüdünde bulunması için vesayet makamından izin alması gerekmektedir. Bu halde, ticari vekilin açıkça yetkilendirilmesi vesayet makamının ve denetim makamının iznine tabi tutulmalıdır.

Ticari vekil genel yetkili veya özel yetkili ticari vekil olarak ikili bir ayrıma tabi tutulur. TBK m. 552’de diğer tacir yardımcıları kenar başlığı altında düzenlenen diğer tacir yardımcıları esasında özel yetkili ticari vekildir. Kanun koyucunun anılan maddenin kenar başlığı diğer tacir yardımcıları olarak düzenlemesi, ticari temsilci ve ticari vekilin dışında başka bir tacir yardımcısı olduğu izlenimini uyandırmaktadır. Dolayısıyla bu maddenin özel yetkili ticari vekiller kenar başlığı altında düzenlenmesi uygun olurdu.

Genel yetkili ticari vekil, başka bir genel yetkili ticari vekili atayamaz. Ancak genel yetkili ticari vekilin, özel yetkili ticari vekil ve TBK m. 552’de sayılan kişileri atama yetkisi bulunmaktadır.

Ticari vekillik yetkisi açık veya zımni olarak verilebilir. Dolayısıyla ticari vekil yazılı veya sözlü olarak atanabilir. Ticari vekillik yetkisinin ticaret siciline tescil edilmesi zorunlu değildir. Buna karşın tescil edilmişse, bu tescil herhangi bir hüküm veya sonuç doğurmaz.

Ticari vekil açıkça yetkilendirilmedikçe ödünç para alamaz, kambiyo taahhüdünde bulunamaz ve ticari işletme sahibini mahkemede temsil edemez. Ayrıca TBK m. 548/2’de ticari temsilcinin açıkça izin almadan yapamayacağı işlemler düzenlenmiştir. Anılan maddeye göre ticari temsilci taşınmazları devredemez ve aynı hak ile sınırlandırılmaz. Ticari temsilcinin dahi açıkça yetkilendirilmeden yapamayacağı bu işlemler için, ticari vekil de yetkili değildir.

Pazarlamacı ve ticari vekil karşılaştırıldığında ikisinin farklı kurumlar olduğu anlaşılır. Öncelikle pazarlamacının ticari işletme dışında çalışıyor çalışmaktadır. Bu husus TBK m. 448’den anlaşılabilir. Ticari işletme dışında ibaresi ile ticari

işletmenin mal veya hizmetlerinin üretildiği fiziki sınırların dışarısı kastedilmektedir. Oysa ticari vekil, ticari işletmenin bulunduğu alan içerisinde çalışmaktadır. Ayrıca pazarlamacı hizmet sözleşmesi bölümü altında düzenlenmiştir. Ticari vekil ise ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları bölümü altında düzenlenmiştir. Pazarlamacılık sözleşmesi, hizmet sözleşmesinin özel bir türünü oluşturmaktadır.

TTK m. 371/7 (TTK m. 629/3 ile limited şirketlere) ile anonim şirketlere sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarını atanması öngörülmüştür. Söz konusu düzenleme ile temsil yetkisi bulunmayan yönetim kurulu üyeleri ile şirkete hizmet akdi ile bağlı olanlar sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcıları olarak atanabilirler. İlk olarak sınırlı yetkili ticari vekil ile özel yetkili ticari vekil kastedilmemektedir. Burada yetkileri sınırlandırılmış bir ticari vekil söz konusudur. İkinci olarak anılan madde de sınırlı yetkili ticari vekilin ve diğer tacir yardımcılarının ticaret siciline tescil edilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. TBK m. 551’de ticari vekile tescil öngörülmemiş olmasına rağmen, istisnai olarak burada tescil öngörülmüştür. Ancak bu tescil kurucu nitelikte değildir.

Ticari vekillik ilişkisinden kaynaklanan çeşitli hak ve yükümlülükler mevcuttur. Ticari vekilin hakları ücret hakkı, yaptığı masrafları ve avansları isteme hakkı ve ticari işletme sahibinden uğradığı zararları tazmin etme hakkı vardır. Ticari vekilin yükümlülükleri arasında ticari vekilin işi sadakat ve özenle yapma yükümlülüğü, ticari işletme sahibinin talimatlarına uygun hareket etme, sır saklama hesap verme ve rekabet etmeme yükümlülüğü sayılabilir.

KAYNAKÇA

ACAR Serdar: Kambiyo Senetlerinde Temsil Yetkisindeki Sakatlıklar ve Sonuçları, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBFD, C. 2, S. 2, s. 27-42.

AKBIYIK Cem: Temsil Yetkisi ve Temel İlişki, İÜHFM, C: LV, S. 4, 1997, s. 217-232.

AKDENİZ Umut: Pazarlamacılık Sözleşmesi, GÜHFD, C. 17, S. 4, s. 1-34.

AKİPEK Jale G./AKINTÜRK Turgut/ATEŞ Derya: Türk Medenî Hukuku, C. 1, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, 12. Baskı, İstanbul 2015.

AKYAZAN Sıtkı : “Ticari Temsilcilik ve Ticari Vekillik, Banka Şube Müdürlerinin Hukuki Durumları ve Yetkilerini Aşarak Limit Dışı Kredi Tahsisleri”, Batider, 1976 C.VI, S. 2, 257-281.

AKYİĞİT Ercan : “Temsil Yetkisinin Verilmesi ve Temsil Yetkisi ile Temel İlişki Arasındaki Bağlantı”, İBD, S. 4-6, 1990, s. 406-428.

AKYOL Şener: Türk Medeni Hukukunda Temsil, İstanbul 2009.

ALBAŞ Hakan: “Türk Hukukunda Ticarî Mümessillik”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1991,

ANSAY Tuğrul: Adi Şirket-Dernek ve Ticaret Şirketleri, Ankara, 1967 (Adi Şirket).

ANSAY Tuğrul: Adi Şirket Ortakları Tacir Midir? Ortakların Ticaret Unvanı ve Defter Tutma, AÜHFD, C. 25, S. 3, 1968 (Tacir).

ANTALYA Gökhan: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C. I, 2. Baskı, İstanbul 2013 (Borçlar).

ANTALYA Gökhan: Miras Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2015 (Miras).

ARAL Fahrettin/AYRANCI Hasan: Borçlar Hukuku Özel Borç ilişkileri, 10. Baskı Ankara, 2014.

ARIK Fikret K.: “Seyyar Tüccar Memurları Hakkında Yeni Bir İsviçre Kanunu”, Adliye Ceridesi 1943, No. 80, s. 1029-1037.

ARKAN Sabih: Ticari İşletme Hukuku, 21. Baskı, Ankara 2015.

ARSLANLI Halil: Kara Ticaret Hukuku Dersleri, Umumî Hükümler, 3. Baskı, İstanbul 1969 (Kara Ticareti).

ARSLANLI Halil: Kollektif ve Komandit Şirketler, 2. Bası, İstanbul, 1960 (Kollektif ve Komandit Şirketler).

AYAN Mehmet: Kanunî Müşavir Atanan Kişinin Fiil Ehliyeti, DÜHFD, C. 3, S. 3, 1985 (Fiil Ehliyeti).

AYAN Mehmet: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara 2016 (Borçlar).

AYAN Mehmet: Miras Hukuku, 9. Baskı, Ankara 2016 (Miras).

AYAN Mehmet/AYAN Nursen: Kişiler Hukuku, 6. Baskı, Konya 2014.

AYHAN Rıza: Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2007.

AYHAN Rıza/ÇAĞLAR Hayrettin/ÖZDAMAR Mehmet: Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar, 9. Baskı, Ankara 2016.

AYOĞLU Tolga: Bağımlı ve Bağımsız Tacir Yardımcıları Bakımından Getirilen Yenilikler, Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Ticari İşletme Hukuku Anlamında Getirdiği Yenilikler Sempozyumu, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi, 25-26 Kasım 2011, s. 46-52.

BAHTİYAR Mehmet: Anonim Ortaklık Anasözleşmesi, 1. Bası, İstanbul 2001 (Anasözleşme).

BAHTİYAR Mehmet: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Dili ile Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi, TBB Dergisi, S. 61, 2005, s. 47-106 (TTK Tasarı) .

BAHTİYAR Mehmet: 6102 Sayılı TTK'da Ticaret Siciline Tescil Yanında İlanı da Gereken Hususlar Sorunu (M. 35/3), RTHD, 2013, s. 3-15 (Tescil).

BAHTİYAR Mehmet: Ticari İşletme Hukuku, 16. Bası, İstanbul 2015 (Ticari İşletme).

BAHTİYAR Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, 11. Bası, İstanbul 2016 (Ortaklıklar).

BAŞOĞLU Şebnem: Bağlı Tacir Yardımcılarının Kanundan Doğan Rekabet Yasağı, EÜHFD 1981, Yıl 1, S. 1, s. 221-229.

BAŞPINAR Veysel: Vekilin (Avukatın, Hekimin, Mimarın, Bankanın) Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, 2. Baskı, Ankara, 2004.

BAŞTUĞ İrfan/ERDEM H. Ercüment: Ticarî İşletme Hukuku, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, No.35, Ankara 1993.

BAŞTUĞ İrfan: Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri, İzmir 1974.

BATTAL Ahmet: Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2005.

BECKER Herman: Ticari Temsil Yetkisi ve Ticari Vekillerin Temsil Yetkileri, (Çeviren: Suat Dura), YD, C. 8, S. 4, s. 585-589.

BİLGE Mehmet Emin: Ticaret Sicili, İstanbul 1999.

BİLGE Necip: “Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri”, Ankara, 1971.

BİLGİLİ Fatih: Tüzel Kişilerin Ticari Temsilciliği, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 50, 2004.

BİLGİLİ Fatih/DEMİRKAPI Ertan: Şirketler Hukuku, 9. Bası, Bursa 2013 (Şirketler).

BİLGİLİ Fatih/DEMİRKAPI Ertan: Ticaret Hukuku Bilgisi, 10. Baskı, Bursa 2016 (Ticaret Hukuku).

BİLGİŞİN Şevket M.: Ticaret Hukuku Prensipleri, C. I, 3. Baskı, İstanbul 1950.

BİRSEL Mahmut T.: Ticarî Mümessil Tarifinde Şahsi Unsur, Batider 1963, C.II, S.1 (Ticari Mümessil).

BOZER Ali/GÖLE Celal: Ticari İşletme Hukuku, 3. Bası, Ankara 2015.

BOZKURT Tamer: Ticari İşletme Hukuku, 8. Baskı, İstanbul 2013 (Ticari İşletme).

BOZKURT Tamer: Türk Hukukunda ve Uygulamada Tellallık, Ankara 2007 (Tellallık).

CEYLAN Nurgül: Limited Şirketin Temsili, TNBHD, C. 1, S. 2, s. 59-93.

ÇEKER Mustafa: Ticaret Hukuku, 8. Baskı, Ankara 2014.

DEMİRKAPI Ertan: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Ticari Temsilciye İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, DEÜHFD, C. 12, Özel Sayı, 2010, s. 795-872.

DEMİRVURAN, H. Melih: Ticari Vekâlet, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004.

DERYAL Yahya: Ticaret Hukuku, 8. Baskı, İstanbul 2005.

DOMANIÇ Hayri/ULUSOY Erol: Ticaret Hukukunun Genel Esasları, 5. Bası, İstanbul 2007.

DOMANIÇ Hayri: Adi Şirketler, Kollektif ve Komandit Şirketler, TTK Şerhi, C.I, İstanbul, 1988, (Adi, Kollektif Ve Komandit Şirketler).

DOMANIÇ Hayri: Ticaret Hukukunun Genel Esasları, 4. Bası, İstanbul 1988, (Ticaret Hukuku).

DURAL Mustafa/ÖĞÜZ Tufan: Türk Özel Hukuku, C. II, Kişiler Hukuku, 16. Baskı, İstanbul 2015 (Kişiler).

DURAL, Mustafa/ÖZ, Turgut: Türk Özel Hukuku, C. IV, Miras Hukuku, İstanbul 2011 (Miras).

EDGÜ Ekrem: Ticaret Hukuku I, Umumi Hükümler, Ankara 1964.

ERCAN Zafer E.: Ticarî Mümessillik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1998.

EREM Turgut S.: Ticaret Hukuku Prensipleri, C.I., Ticari İşletme, İstanbul 1958.

EREN Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19. Baskı, Ankara 2015.

ERKOL Nedim: Ticarî Vekillik Ve Özellikle Ticarî Vekilliğin Hukukî Mahiyeti, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1998.

ESENER Turhan: Salâhiyete Müstenid Temsil, Ankara 1961.

FEYZİOĞLU F. Necmettin: Ticari Mümessiller ve Diğer Ticari Vekiller, Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978.

GÖLE Celal: Tacir - Esnaf Ayırımı, Batider 1985, C.XIII, S. 2.

HATEMİ Hüseyin/KALKAN-OĞUZTÜRK Burcu: Kişiler Hukuku, 1. Baskı, İstanbul 2014.

HİRSCH, Ernst E. : Ticaret Hukuku, 3. Bası, İstanbul 1948.

İMRE, Zahir/ERMAN, Hasan: Miras Hukuku, 11. Baskı, İstanbul 2015.

İMREGÜN Oğuz: Kara Ticaret Hukuku Dersleri, 13. Bası, İstanbul 2005
(Kara Ticaret Hukuku).

İNAL H. Tamer: Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2015.

İNAN Ali Naim: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 3. Bası, Ankara, 1984.

İNAN, Ali Naim/YÜCEL, Özge: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara 2014.

İNCEOĞLU Murat: Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, 1. Baskı, İstanbul 2008.

KALPSÜZ Turgut: Adi Şirket, Türk Hukuk Ansiklopedisi C.1., Ankara, 1962, (Adi Şirket).

KALPSÜZ Turgut: Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Üyelerinin Şirketle Rekabet Teşkil Eden Davranışları, Prof. Dr. Cahit OĞUZOĞLU'na Armağan, Ankara 1972, s.347 vd., (Rekabet).

KARAHAN Sami: Ticari İşletme Hukuku, 25. Baskı, Konya 2013.

KARAHAN Sami: (Edit), Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Konya 2013.

KARAHASAN Mustafa R. : Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C.6, İstanbul 1992.

KARAYALÇIN Yaşar : Ticaret Hukuku II., Şirketler Hukuku, Giriş-Adi Şirket-Ticaret Şirketleri (Kollektif-Komandit-Limited Kooperatif Şirketler), 2. Bası, Ankara 1973, (Şirketler Hukuku).

KARAYALÇIN Yaşar: Ticaret Hukuku-I, Giriş-Ticarî İşletme, 3. Bası, Ankara 1968, (Ticari İşletme).

KAYA Arslan: Notlu Türk Ticaret Kanunu, Güncellenmiş 5. Baskı, İstanbul 2015.

KAYA Arslan: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Acentelik, 2. Baskı, İstanbul 2016 (Acentelik).

KAYA Emin: Türk Özel Hukukunda Ticari Vekillik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2010.

KAYAR İsmail: Ticari İşletme Hukuku, 10. Baskı, Ankara 2015.

KAYIHAN Şaban/YASAN Mustafa: Ticari İşletme Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2015.

KENDİGELEN Abuzer: Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 3. Bası İstanbul 2016.

KERVANKIRAN Emrullah: Ön Şirket ve Hukuki Niteliği, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, s. 349-371.

KILIÇOĞLU Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 9. Bası Ankara, 2007 (Borçlar).

KILIÇOĞLU Ahmet M.: Miras Taksim Sözleşmesi, Ankara 1989 (Miras).

KIRCA İsmail: Ticarî Mümessillik, Ankara 1996 (Ticari Mümessil).

KIRCA İsmail: TTK m. 371.7 Hakkında Bir İnceleme: AB'ye Üyelik Yolunda Geri Adım, Batider, C. 30, S. 3, 2014, s. 23-37 (TTK m. 371.7).

KIRCA İsmail/ŞEHİRALİ ÇELİK Feyzan Hayal/MANAVGAT Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, C. I, Temel Kavram ve İlkeler Kuruluş Yönetim Kurulu, Ankara 2013.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip: Miras Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 1987.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip / HATEMİ Hatemi / SEROZAN Rona/ARPACI Abdulkadir: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 6. Bası, İstanbul 2014.

KOÇ Derviş: Pazarlamacılık Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014.

KOÇ Nevzat: Türk Medenî Kanunundaki Düzenlemeler Işığında Vesayet Hukukuna Genel Bir Bakış, DEÜHFD, Prof. Dr. İrfan BAŞTUĞ Anısına Armağan, C. 7, Özel Sayı, 2005.

KUNTALP Erden / BARLAS Nami / AYANOĞLU MORALI Ahu / ÇAVUŞOĞLU İŞINTAN Pelin / İPEK Mehtap / YAŞAR Mert / KOÇ Sedef: Türk Borçlar Kanunu Tasarısına İlişkin Değerlendirmeler, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, İstanbul 2005.

MİMAROĞLU Sait Kemal: Ticaret Hukuku, C.I., İşletme Hukuku, 3. Bası, Ankara 1978.

MİNELİLER Zeynep: Ticari Vekil, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C. II, Ankara 2010, s. 1469-1488.

MOROĞLU Erdoğan: Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları, Değerlendirme ve Öneriler, 6. Baskı, İstanbul 2009.

OĞUZMAN M. Kemal / ÖZ M.Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 5. Bası, İstanbul 2006.

OĞUZMAN M. Kemal / SELİÇİ Özer / OKTAY-ÖZDEMİR Saibe: Kişiler Hukuku, 15. Baskı, İstanbul 2015.

OKAY Sami: Deniz Ticareti Hukuku I, Giriş-Gemi-Donatan ve Donatma İştiraki, İstanbul 1962.

OLGAÇ Senai: Emsal İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu, Ankara 1976.

ÖÇAL Akar: Ticari Mümessilin Rekabet Yapmama Borcu, Eskişehir Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 1983, C.I, S.2, s.215-220, (Rekabet).

ÖÇAL Akar: Türk Hukukunda Seyyar Tüccar Memurları, ESADER 1969, C.V, S.1, s.355-361, (Seyyar Tüccar Memurları).

ÖZDAMAR Mehmet: 6552 Sayılı Kanun ile TTK'da Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Anonim Şirketin Temsili, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVIII, 2014, S. 3-4, s. 137-164.

ÖZDEMİR Necdet: Türk Ticaret Hukuku, I. Kitap -Başlangıç- Ticari İşletme, 4. Bası, Ankara 1978.

ÖZDEMİR Necdet/KINACIOĞLU Naci: Türk Ticaret Hukuku Başlangıç Hükümleri, 5. Bası, Ankara 1984.

ÖZKAYA Eraslan: Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, Ankara 1997.

ÖZKENT A. H.: Medenî ve Ticarî Bakımdan Reşid Olmayan Mümessilin Temsil Salâhiyeti, İBD 1944, C. VIII, S. 6.

ÖZSUNAY Ergun: Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu, 4. Bası, İstanbul 1979.

ÖZTAN Bilge: Kanunî Müşavirlik ve Federal Mahkemenin Bu Konuya İlişkin Görüşü, Ankara Hukuk Fakültesi 50. Yıl Armağanı (1925-1975), C.1, Ankara 1977 (Kanuni Müşavirlik).

ÖZTAN Bilge: Miras Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2014 (Miras).

PEMBEÇİÇEK Fuat: Türk Hukuku'nda Ticari İşletme Kavramı ve Ticari İşletme İşleten Vakıflar, Ankara 1999.

POROY Reha: Ticari İşletme Hukuku, 6. Bası, İstanbul 1991.

POROY Reha/YASAMAN Hamdi: Ticari İşletme Hukuku, 15. Bası, İstanbul 2015.

PULAŞLI Hasan: Şirketler Hukuku, 4. Tıpkı Basım, Ankara 2016 (Şirketler).

PULAŞLI Hasan: Şirketler Hukukundaki Temsil ile Borçlar Kanunundaki Ticari Mümessil ve Ticari Vekil Ayırımı, TNBHD, C. 1, S. 2, s. 3-23 (Temsil).

REİSOĞLU Safa: Türk Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 25. Baskı, İstanbul 2014.

SAKA Zafer: Ticaret Hukuku, 1. Bası, İstanbul 1998.

SARI FİDAN Özlem: Mirasçılık Sıfatını Kaybedenlerin Miras Ortaklığı ile İlişkileri, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIX, S. 2, 2005, s. 149-164.

SAYHAN İsmet: Anonim Şirketlerde Rekabet Yasağı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1993.

ŞENER Oruç Hami: Postmortal Temsil Yetkileri ve Ticari Mümessillik, DEÜHFD, C. 11, S. 1, 2009 (Postmortal).

ŞENER Oruç Hami: Tereke Temsilcisi Atanmasına İlişkin İlke ve Esaslar, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan, C. 3, İzmir 2013, s. 2551-2597 (Tereke).

ŞENER Oruç Hami: Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 2. Bası, Ankara 2015 (Ortaklıklar).

ŞENER Oruç Hami: Ticari Temsilci ve Ticari Temsil Yetkisi, Ankara 2015 (Ticari Temsilci).

ŞENER Oruç Hami: Ticari İşletme Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2016 (Ticari İşletme).

TANDOĞAN Haluk: Borçlar Hukuku - Özel Borçlar İlişkileri, C.II, 3. Bası, Ankara, 1987.

TAŞATAN Caner: Ticari Vekil, İstanbul Barosu Dergisi, C. 87, S. 2, s. 321-341.

TEKİL Fahiman: Ticarî İşletme Hukuku, İstanbul 1997.

TEKİNALP Ünal: Bölünmenin Bugünkü Maddi Hukuk Cephesi, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan, 2004, s. 547-559 (Maddi Hukuk).

TEKİNALP Ünal: Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, 2. Bası, İstanbul 2011 (Tek Kişi).

TEKİNALP Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 4. Bası, İstanbul 2015 (Sermaye).

TEKİNAY Selahattin Sulhi/AKMAN Sermet/BURCUOĞLU Haluk/ALTOP Atilla: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993.

TEKTEN Emel: Donatma İştiraki (Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümleri İle Birlikte), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan 2010.

TEOMAN Ömer: “Tacir Yardımcıları”, MÜHFHAD, Doç.Dr.Mehmet SOMER'in Anısına Armağan, İstanbul 2006.

TOKSAL Baki: Borçlar ve Ticaret Kanununun Tanzim İkiliği Bakımından Tüccar Yardımcıları, İHFM. 1955, C.XX, S.1-4, s. 197-209.

TOPÇUOĞLU Metin: Yeni Tacir Yardımcısı Pazarlamacı, SDÜHFD, 2011, C. 1, S, 2, s. 27-70.

TOPUZ Murat: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Pazarlamacılık Sözleşmesi (TBK. m.448-460), MÜHFD-HAD, C. 19, S. 1, s. 293-356.

TOPUZ Seçkin: Türk Hukukunda Vekâlet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2001.

TUNA Ergun: Ticaret Hukuku, C.I., Genel Hükümler, 6. Bası, İstanbul 1976.

TUNCAY A. Can: Pazarlamacılık (Ticari Gezgin) Sözleşmesi ve Düşündürdükleri, Çimento İşveren Dergisi, 2012, C. 26, S. 2, s. 4-17.

TUNÇOMAĞ Kenan: Türk Borçlar Hukuku, C.I, Genel Hükümler, 6. Bası, İstanbul, 1976.

TÜZÜNER Özlem: Derneğin Ticarî İşletme İşletmesi ve Türk Medenî Kanunu'nda Bilinçli Boşluk Bırakılması, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan, Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, C. 8, Özel Sayı, İzmir 2013, s. 2811-2844.

ULUSAN İlhan: İsviçre Hukukuyla Karşılaştırmalı Olarak Alman Hukukunda Prokürist", Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s.625-675.

UYGUR Turgut: Açıklamalı - İçtihatlı Borçlar Kanunu, Genel Hükümler, C. IV-VI, Ankara 1990.

ÜLGEN Hüseyin/HELVACI Mehmet/KENDİGELEN Abuzer/KAYA Arslan/NOMER ERTAN Fusun: Ticari İşletme Hukuku, 5. Bası, İstanbul 2015.

YAVUZ Cevdet/ACAR Faruk/ÖZEN Burak: Borçlar Hukuku Dersleri, Özel Hükümler, 14. Baskı, İstanbul 2016.

YAVUZ Cevdet: Türk Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, 10. Bası, İstanbul 2014 (Özel Hükümler).

YAVUZ Cevdet: Türk, İsviçre ve Fransız Medenî Hukuklarında Dolaylı Temsil, İstanbul 1983 (Dolaylı Temsil).

YEŞİLTEPE Salih Önder: Tek Satıcılık Sözleşmesinin Öğretide Benzer olarak Belirtilen Sözleşmelerden Ayırt Edilmesi, MÜHFHAD, C. 14, S. 3, 2007, S. 147-169.

ZEVKLİLER Aydın/ GÖKYAYLA K. Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 15. Bası, Ankara 2015.